

Aabenraa Kommune
Digital annonce

**Plan, Teknik & Miljø
Miljø**

Skelbækvej 2
6200 Aabenraa
Tlf.: 7376 7676

Dato: 16-12-2024
Sagsnr.: 24/11859
Dok.løbenr.: 366169/24

Kontakt: Tina Ketelsen
Direkte tlf.: 7376 7864
E-mail: tket@aabenraa.dk

Miljøgodkendelse af husdyrbruget på Hesteløkken 5A, 6340 Kruså

Aabenraa Kommunes Team Miljø har den 16. december 2024 meddelt miljøgodkendelse efter husdyrbrugloven¹ til husdyrbruget på Hesteløkken 5A, 6340 Kruså, matr. nr. 1, Ø. Gejl, Holbøl.

Ejendommen meddeles miljøgodkendelse til følgende produktionsarealer, gulvtyper og dyretyper:

Stald	Produktion	Staldstørrelse m ²	Produktionsareal m ²
Kostald	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	5.497	3.295
	Malkekøer, kvier og stude; dybstrøelse		259
Goldkostald	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	955	466
	Kalve, (under 6 mdr.); dybstrøelse		74
Malkestald og dyrevelfærd	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	3.138	1.236
	Malkekøer, kvier og stude; dybstrøelse		200

¹ Lovbekendtgørelse nr. 520 af 1. maj 2019 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. med senere ændringer

Ungdyrstald	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	2.662	1.576
	Malkekøer, kvier og stude; dybstrøelse		91
Ungdyr 1	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	1.077	733
Kalvestald – dybstrøelse	Kalve, (under 6 mdr.); dybstrøelse	537	411
Tyrekalve m.m.	Kalve, (under 6 mdr.); dybstrøelse	430	99
Stald i eks. lade	Malkekøer, kvier og stude; fast drænet gulv med skraber og ajlefløb	3.381	2.400
Ny stald	Malkekøer, kvier og stude; fast drænet gulv med skraber og ajlefløb	3.405	2.400
Ny sengestald	Malkekøer, kvier og stude; fast drænet gulv med skraber og ajlefløb	3.297	2.400
I alt			15.640

Desuden meddeles der miljøgodkendelse til følgende gødnings- og ensilageopbevaringsanlæg samt øvrige tekniske anlæg:

- Eksisterende gyllebeholder nr. 1 på 4.042 m³ med et overfladeareal på 1.048 m² og fast teltoverdækning (BAT-krav)
- Eksisterende gyllebeholder nr. 2 på 4.000 m³ med et overfladeareal på 853 m² og fast teltoverdækning (BAT-krav)
- Eksisterende gyllebeholder nr. 3 på 4.000 m³ med et overfladeareal på 769 m² og fast teltoverdækning (BAT-krav)
- Ny gyllebeholder nr. 4 på 4.000 m³ med et overfladeareal på 1.010 m²
- Eksisterende ensilageplads på ca. 5.100 m²
- Eksisterende ensilageplads på ca. 2.750 m²
- Ny lade på 3.300 m²
- Eksisterende vaskeplads på ca. 100 m²
- Tre eksisterende fodersiloer syd for 'Malkestald og dyrevelfærd'

Miljøgodkendelsen kan ses i sin helhed på de følgende sider.

Afgørelser efter husdyrbrugloven kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet af:

- Afgørelsens adressat.
- Miljøministeren, når væsentlige nationale eller internationale interesser er berørt.
- Enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald.
- Sundhedsstyrelsen.
- Danmarks Fiskeriforening, Ferskvandsfiskeriforeningen i Danmark, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Forbrugerrådet, alle i henhold til lovens § 85.
- Lokale foreninger og organisationer, i henhold til lovens § 86.
- Landsdækkende foreninger og organisationer, i henhold til lovens § 87.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.naevneneshus.dk. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med MitID. Klagen sendes gennem Klageportalen til Aabenraa Kommune, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for kommunen i Klageportalen. Når du klager, skal du som privatperson betale et gebyr på kr. 900. For virksomheder og organisationers vedkommende er gebyret på 1.800 kr. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Aabenraa Kommune, der har truffet afgørelse i sagen. Aabenraa Kommune videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Afgørelsen annonceres offentligt den 16. december 2024 på Aabenraa Kommunes hjemmeside. En eventuel klage skal være modtaget senest den 13. januar 2025, der er dagen for klagefristens udløb.

Der kan i øvrigt henvises til miljøgodkendelsens afsnit C "Offentlighed og klagevejledning".

Miljøgodkendelse af husdyrbruget Hesteløkken 5A, 6340 Kruså

§ 16a, stk. 1

Lovbekendtgørelse nr. 520
af 1. maj 2019 om
husdyrbrug og anvendelse af
gødning m.v. med senere
ændringer

Godkendelsesdato:
16. december 2024

Aabenraa Kommune
Plan, Teknik & Miljø
Team Miljø
Skelbækvej 2
6200 Aabenraa
Tlf. 73 76 76 76

Baggrund og læsevejledning

Kommunens afgørelse, vilkår der gælder for husdyrbruget samt de generelle juridiske forhold omkring afgørelsen, herunder klagevejledningen, og bilag kan læses i kapitel A, B, C og D.

Som følge af VVM-direktivet skal der ved ansøgning om miljøgodkendelse foretages en miljøkonsekvensvurdering, der er en proces, som bl.a. indebærer krav om inddragelse af offentligheden og udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport. Selve miljøkonsekvensrapporten kan læses i kapitel E. Kommunen skal stille de vilkår, der vurderes at være nødvendige for at sikre, at husdyrbruget ikke får væsentlig virkning på miljøet.

Husdyrbruget på Hesteløkken 5A, 6340 Kruså har en ammoniakemission på mere end 3.500 kg NH₃-N pr. år. Det har dermed en størrelse, der lovgivningsmæssigt er defineret som intensiv husdyrproduktion, der er VVM-pligtigt. Ansøgeren har ansvaret for at udarbejde miljøkonsekvensrapporten, og at miljøkonsekvensvurderingen er fuldstændig og af tilstrækkelig høj kvalitet i forhold til oplysninger om husdyrbruget og vurderinger af miljøpåvirkningerne. Den vedlagte miljøkonsekvensrapport er et resultat af dialog imellem ansøger og Aabenraa Kommune i forbindelse med sagsbehandlingen. Miljøkonsekvensrapporten danner grundlag for kommunens afgørelse og de stillede vilkår.

Indholdsfortegnelse

A.	Afgørelse	5
	Baggrund og særkender for afgørelsen	8
	Historik	8
	Ansøgning	8
	Landskabelige værdier og særkender	9
	Erhvervsmæssigt nødvendigt	11
	Begrundelse for de stillede vilkår og øvrige krav	11
	Natur	11
	Jord, grundvand og overfladevand	14
	Lugtgener	15
	Øvrige emissioner og gener	16
	Bedste tilgængelig teknik (BAT)	17
	Øvrige krav	17
	Samlet vurdering	18
	Lovgrundlag	19
	Udnyttelsesfrist	19
	Revurdering af miljøgodkendelsen	19
	Retsbeskyttelse	19
	Ophævelse af eksisterende godkendelse	19
	Andre tilladelser og dispensationer	19
B.	Vilkår for husdyrbruget	21
	Afgørelse	21
	Indretning og drift	21
	Lugt	25
	Øvrige emissioner og gener	25
	Bedste tilgængelige teknik (BAT)	25
	Jord, grundvand og overfladevand	26
	Egenkontrol	29
	Beredskabsplan	29
C.	Offentlighed og klagevejledning	30
	Annoncering	30
	Naboorientering og partshøring	30
	Annoncering og afgørelse	30
	Klagevejledning	30
D.	Kommunens bilag	32
	Lugtkonsekvenszonen	32
	Behandling af høringssvar	33
E.	Miljøkonsekvensrapport	36

Datablad

Husdyrbrugets adresse:	Hesteløkken 5A, 6340 Kruså
Ansøger:	Peder Dalgas Nissen
Ansøgers CVR-nummer:	19925374
Godkendelsesmyndighed:	Aabenraa Kommune
Godkendelsesdato:	16. december 2024
Sagsbehandler:	Laura Klaver
Kvalitetssikring:	Tine Oerter Trane
Ansøgningsmateriale:	Britt Bjerre Paulsen, Spiras
Sagsnr.:	24/11859
Kortmateriale:	Aabenraa Kommune, Geodatastyrelsen og Styrelsen for Dataforsyning og effektivisering, Skærmkort, WMS – tjeneste.
Lovgrundlag:	Lovbekendtgørelse nr. 520 af 1. maj 2019 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. med senere ændringer (husdyrbrugloven).

A. Afgørelse

Aabenraa Kommune meddeler miljøgodkendelse til husdyrbruget efter husdyrbruglovens § 16a, stk. 1 på Hesteløkken 5A, 6340 Kruså, matr. nr. 1, Ø. Gejl, Holbøl til kvæghold med de stillede vilkår. Miljøgodkendelsen omfatter hele husdyrbruget. Det vil sige både de eksisterende og evt. nye anlæg.

Der godkendes følgende stalde og produktionsarealer:

Stald	Produktion	Staldstørrelse m ²	Produktionsareal m ²
Kostald	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	5.497	3.295
	Malkekøer, kvier og stude; dybstrøelse		259
Goldkostald	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	955	466
	Kalve, (under 6 mdr.); dybstrøelse		74
Malkestald og dyrevelfærd	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	3.138	1.236
	Malkekøer, kvier og stude; dybstrøelse		200
Ungdyrstald	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	2.662	1.576
	Malkekøer, kvier og stude; dybstrøelse		91
Ungdyr 1	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	1.077	733
Kalvestald – dybstrøelse	Kalve, (under 6 mdr.); dybstrøelse	537	411
Tyrekalve m.m.	Kalve, (under 6 mdr.); dybstrøelse	430	99
Stald i eks. lade	Malkekøer, kvier og stude; fast drænet gulv med skraber og ajleafløb	3.381	2.400
Ny stald	Malkekøer, kvier og stude; fast drænet gulv med skraber og ajleafløb	3.405	2.400

Ny sengestald	Malkekøer, kvier og stude; fast drænet gulv med skraber og ajlefløb	3.297	2.400
I alt			15.640

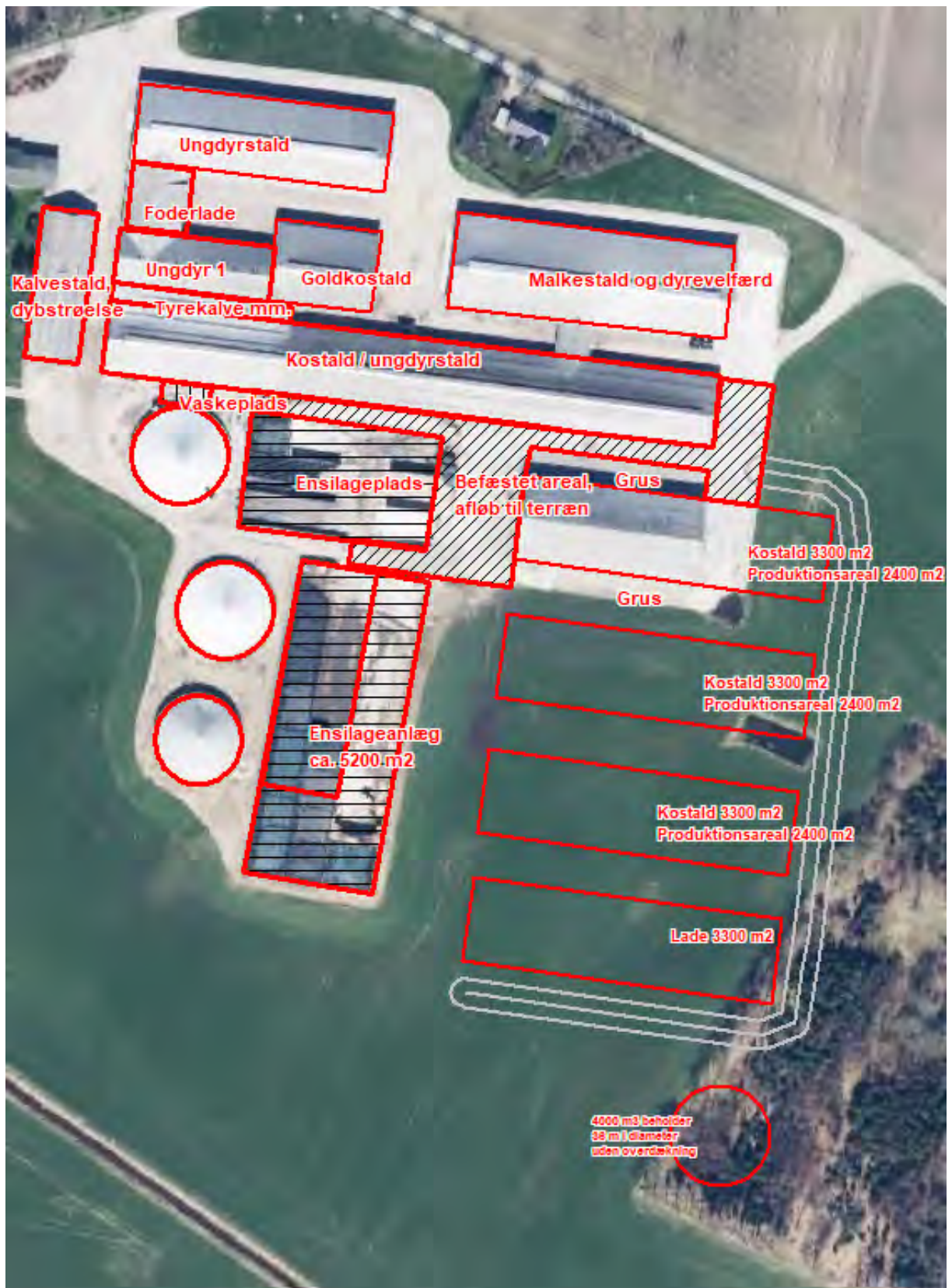
Der godkendes følgende gødnings- og ensilageopbevaringsanlæg:

- Eksisterende gyllebeholder nr. 1 på 4.042 m³ med et overfladeareal på 1.048 m² og fast teltoverdækning (BAT-krav)
- Eksisterende gyllebeholder nr. 2 på 4.000 m³ med et overfladeareal på 853 m² og fast teltoverdækning (BAT-krav)
- Eksisterende gyllebeholder nr. 3 på 4.000 m³ med et overfladeareal på 769 m² og fast teltoverdækning (BAT-krav)
- Ny gyllebeholder nr. 4 på 4.000 m³ med et overfladeareal på 1.010 m²
- Eksisterende ensilageplads på ca. 5.100 m²
- Eksisterende ensilageplads på ca. 2.750 m²

Der godkendes følgende øvrige tekniske anlæg:

- Ny lade på 3.300 m²
- Eksisterende vaskeplads på ca. 100 m²
- Tre eksisterende fodersiloer syd for 'Malkestald og dyrevelfærd'

Det godkendte staldanlæg kan med denne miljøgodkendelse udnyttes fuldt ud inden for grænserne for dyrevelfærdsreglerne. Se en oversigt over staldene i Figur 1.

Figur 1. Oversigt over stalde, anmeldelsespligtige anlæg samt gødnings- og ensilageopbevaringsanlæg.

Baggrund og særkender for afgørelsen

Aabenraa Kommune meddeler miljøgodkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedst tilgængelige teknik. Det vurderes, at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Aabenraa Kommune vurderer, at miljøgodkendelsen med de stillede vilkår for lokalisering, indretning og drift af husdyrbruget sikrer, at husdyrbruget ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af miljøet eller andre væsentlige gener.

Historik

Den 24. september 2010 meddelte Aabenraa Kommune miljøgodkendelse efter husdyrbruglovens¹ § 12, stk. 2. Der blev meddelt miljøgodkendelse til 494 malkekøer (9.234 kg EKM), 380 opdræt (6-26 mdr.), 114 kalve (0-6 mdr.) og 250 tyrekalve (40-55 kg), svarende til 879,34 DE efter dagældende omregningsfaktorer. Der blev givet tilladelse til etablering af en ny ungdyrstald på 1.840 m², udvidelse af en kvægstald på 1.526 m², fast teltoverdækning på en gyllebeholder, en plansilo på 1.200 m², en ny foderlade på 1.846 m² og en ny servicebygning på ca. 250 m².

Den 24. juni 2014 meddelte Aabenraa Kommune afgørelse om etablering af en lade efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens² § 27, stk. 1.

Den 13. maj 2015 meddelte Aabenraa Kommune afgørelse om etablering af en ny velfærdsstald på 1.694 m³ efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 38.

Den 19. november 2015 meddelte Aabenraa Kommune afgørelse om etablering af en ny gyllebeholder på 4.000 m³ efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens³ § 29.

Den 18. januar 2016 blev der meddelt tillæg nr. 1 til miljøgodkendelsen efter husdyrbruglovens⁴ § 12, stk. 3. Der blev givet tilladelse til at udvide dyreholdet til 805 malkekøer (10.000 kg EKM), 240 kalve (0-8 mdr.), 480 opdræt (8-24 mdr.) og 400 tyrekalve (40-60 kg), svarende til 1.429,53 DE efter dagældende omregningsfaktorer. I forbindelse med tillægsgodkendelsen blev der givet tilladelse til at ændre en ladebygning til ungdyrstald, lovliggøre den ændrede gulvtype i goldkostalden til sengestald med spalter og robotskraber, lovliggøre og udvide en ensilageplads, samt etablere en ny kvægstald med malkecenter.

Den 5. oktober 2023 meddelte Aabenraa Kommune miljøgodkendelse efter husdyrbruglovens § 16a, stk. 1, hvor de eksisterende produktionsarealer blev godkendt efter de nye fleksible regler, i stedet for antal dyr, alder, vægtinterval og mælkeydelse. Endvidere blev udvidelsen af en eksisterende ensilageplads lovliggjort.

Ansøgning

Aabenraa Kommune har den 16. april 2024 modtaget en ansøgning om miljøgodkendelse til husdyrbruget på Hesteløkken 5A, 6340 Kruså. Der søges om miljøgodkendelse til at udvide produktionsarealet til malkekvæg fra 8.771 m² til 15.640 m². I forbindelse med ansøgningen søges der om at forlænge en eksisterende lade og ombygge laden til en kvægstald på 3.300 m². Derudover søges der om at etablere to nye kvægstalde på hver især 3.300 m², en ny lade på 3.300 m² til opbevaring af foder og halm samt en ny gyllebeholder på 4.000 m³.

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug med senere ændringer

² Bekendtgørelse nr. 1280 af 8. november 2013 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug

³ Bekendtgørelse nr. 1283 af 8. december 2014 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 868 af 3. juli 2015 af lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug

Denne godkendelse er baseret på de oplysninger, der er redegjort for i ansøgningskema nr. 238 432, version 4 og miljøkonsekvensrapporten i kapitel E.

Landskabelige værdier og særkender

Nybyggeri og placering af anlæg

Husdyrbruget er beliggende i landzone ca. 3,2 km nord for Kruså.

Husdyrbruget er beliggende ved overgangen mellem to landskabskarakterområder; Flensborg Fjord kystlandskab mod øst og Ålandet mod vest. Flensborg Fjord kystlandskab omfatter den sydøstlige del af Aabenraa Kommune og er kendetegnet ved et varieret og kontrastfyldt terræn, hvor store skove, marker, hegn, moser og bebyggelse indgår som de væsentligste karaktergivende elementer og strukturer. Landskabet er mod vest afgrænset ved en terrænmæssig overgang til det flade slettelandskab, Ålandet, der kendetegner den vestlige del af kommunen. Ålandet er kendetegnet ved de mange åer og vandløb, der snor sig gennem landskabet, og landskabet er et karakteristisk landbrugslandskab, hvor de dyrkede marker afgrænses af et netværk af parallelle hegn samt store og middelstore plantager.

Husdyrbruget ligger i Øster Gejl mellem Bommerlund og Kelstrup Plantager. Området er præget af flere skovarealer, dyrkede marker med læhegn samt Gejlå, der løber syd for ejendommen. Der etableres to nye kvægstalde på hver især 3.300 m² syd for husdyrbrugets eksisterende bebyggelse, og en eksisterende lade forlænges med ca. 45 m og ombygges ligeledes til en kvægstald på 3.300 m². Syd for de tre nye kvægstalde etableres en ny lade på 3.300 m² til opbevaring af foder og halm. Syd for den nye lade etableres en ny gyllebeholder på 4.000 m³.

Det fremgår af kommunens landskabskarakteranalyse, at landbrugsbyggeri bør placeres i tilknytning til eksisterende bebyggelse og tilpasses den eksisterende bebyggelse, hvad angår skala, form og materialer, således at den samlede bebyggelse fremstår harmonisk i landskabet. Byggeriet bør generelt opføres i afdæmpede farver inden for jordfarveskalaen, og med mørke, ikke-reflekterende tage. Som udgangspunkt bør den eksisterende eller supplerende hegnstruktur udnyttes som visuel afskærmning i forbindelse med etablering af større bebyggelse.

Ansøger har i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.2 og 3.4 redegjort for de bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde. De nye bygninger bliver ca. 10,5 m høje i kip, med en benhøjde på ca. 4,8 m og 20 graders taghældning. Bygningerne placeres parallelt med hinanden og med flugtende gavler. Bygningerne opføres i hvide elementer med mørkegrå gavltrekanter og tagplader, i ikke-reflekterende materialer, svarende til de eksisterende bygninger, således at byggeriet nedtones og fremstår ensartet. Aabenraa Kommune stiller vilkår til, at byggeriet skal opføres i materialer og farvevalg som eksisterende bygninger.

Der etableres ikke nye indkørsler, men der etableres en intern kørevej rundt om nybyggeriet mod øst. Mod øst bliver byggefeltet afgrænset af et lille skovareal, som ejes af ansøger, og som ikke er omfattet af fredskovspligt. Den nye gyllebeholder, det sydøstlige hjørne af den nye lade samt den nye kørevej rundt om bygningerne overlapper med en lille del af dette skovareal, der derfor ryddes. Der er tale om nogle få mellemaldrende egetræer, som står i skovkanten, og nogle forvoksede juletræer, som står inde bagved, svarende til et areal på ca. 3.400 m², der skal ryddes for at få plads til gyllebeholderen, laden samt kørevejen.

De nye bygninger og den nye gyllebeholder opføres mod syd bag ved husdyrbrugets eksisterende bebyggelse og afskærmes desuden af eksisterende levende hegn og skovarealet mod øst, hvorved nybyggeriet primært vil være synlig på en kortere

strækning ved forbiørsel ad Hesteløkken. Aabenraa Kommune stiller vilkår til, at den østlige del af skovarealet øst for nybyggeriet skal bevares og vedligeholdes, for at fastholde afskærmningen af staldanlægget og minimere indblikket fra vejen til nybyggeriet. Såfremt beplantningen fjernes, skal der genetableres beplantning, der opfylder samme afskærmende funktion.

Aabenraa Kommune vurderer, at der er gjort de nødvendige tiltag for at indpasse byggeriet i landskabet, og at det samlede bygningsanlæg vil fremstå som én samlet enhed. Det vurderes, at byggeriets udformning og placering kan tilpasses landskabskarakteren og de værdier, der knytter sig hertil, såfremt miljøgodkendelsens vilkår til placering af bygninger og anlæg, valg af farver og materialer samt afskærmende beplantning overholdes, idet det dermed sikres, at der opleves en visuel sammenhæng mellem det nye byggeri og den øvrige bygningsmasse på ejendommen, og at oplevelsen af landskabet ikke forringes væsentligt.

Bygge- og beskyttelseslinjer og kommunalplaner

Bygge- og beskyttelseslinjer:

Husdyrbruget er beliggende inden for skovbyggelinje. Da der er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt landbrugsbyggeri, som opføres i tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, kræver det ansøgte ikke dispensation fra skovbyggelinjen, jf. naturbeskyttelseslovens⁵ § 17, stk. 2, pkt. 4.

Sydøst for husdyrbruget ligger et fortidsminde i form af et gammelt jernbaneanlæg, som er omfattet af en fortidsmindebeskyttelseslinje. Der foretages hverken nybyggeri eller træfældning inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen, og den nye lade placeres 97 m fra beskyttelseslinjen. Det ansøgte er således ikke i konflikt med fortidsmindet.

De tre nye kvægstalde, den nye lade og den nye gyllebeholder er beliggende inden for et lavbundsareal, der er omfattet af okkerklasse 3 (lille risiko for okkerudledning). Aabenraa Kommune vurderer, at byggeriet ikke er i strid med udpegningen, da der ikke foretages dræning inden for det okkerpotentielle område.

Kommuneplanområder:

Husdyrbruget er beliggende i et område, der i kommuneplanen er udpeget som 'Bevaringsværdigt landskab', hvor landskabshensynet vægtes højt. Her skal erhvervsmæssigt nødvendigt landbrugsbyggeri som udgangspunkt opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse og med særlig hensyntagen til de landskabelige interesser. Husdyrbruget er desuden beliggende inden for et område, der i kommuneplanen er udpeget som 'Værdifuldt geologisk område', hvor nyt landbrugsbyggeri skal søges udformet, så det understøtter landskabets dannelsesformer og ikke slører de geologiske landskabstræk.

Det ansøgte nybyggeri etableres i tilknytning til husdyrbrugets eksisterende bebyggelse. Med den valgte placering, materiale- og farvevalg samt eksisterende afskærmende beplantning, vurderer Aabenraa Kommune, at oplevelsen af landskabet ikke forringes væsentligt. Det vurderes, at der er taget mest mulig hensyn til værdierne i det omgivende landskab, og at det ansøgte ikke er i strid med kommuneplanens retningslinjer.

Den sydlige del af husdyrbruget er beliggende inden for udpegningen 'Lavbundsareal der kan genoprettes' i kommuneplanen. På lavbundsarealer kan der ved vandstandshævning genskabes områder med stor natur- og miljømæssig værdi. Udpegningen af lavbundsarealer har dog ingen betydning for, om områderne fortsat kan drives jordbrugsmæssigt eller for mulighederne for at opføre nødvendige landbrugsbygninger.

---

⁵ Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse

På den baggrund vurderer Aabenraa Kommune, at det ansøgte ikke er i strid med retningslinjerne for lavbundsarealer.

Desuden ligger husdyrbruget inden for negativudpegningen 'Skovrejsning uønsket', hvor etablering af ny skov er uønsket, hvilket ikke vurderes relevant, da det ansøgte projekt ikke omfatter skovrejsning.

Grænseoverskridende virkninger

Husdyrbruget er beliggende ca. 4,3 km fra landegrænse til Tyskland og ca. 5 km fra kommunegrænsen til Sønderborg Kommune. Grundet afstanden til både lande- og kommunegrænser vurderer Aabenraa Kommune, at husdyrbruget ikke vil medføre grænseoverskridende virkninger.

Erhvervsmæssigt nødvendigt

Ansøger har i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.18 redegjort for projektets erhvervsmæssige nødvendighed. De nye kvægstalde er nødvendige for at leve op til de nye dyrevelfærdsregler, der træder i kraft i 2034. De nye dyrevelfærdsregler medfører, at en stor del af det eksisterende staldareal til køer ikke vil overholde pladskravene til størrelse af sengebåse og bredde af gangarealer mv., og derfor ikke kan bruges til malkekøer af tung race fra 2034. Disse staldområder vil derfor fremadrettet blive anvendt til ungdyr og kælvningsbokse mv., og en mindre del af de eksisterende staldafsnit vil blive taget ud af brug.

Da den eksisterende lade ombygges til en kvægstald, er der behov for en ny lade for at have tilstrækkelig med opbevaringskapacitet til foder og halm. Den nye gyllebeholder er nødvendig for at have tilstrækkelig med opbevaringskapacitet til gylle i forbindelse med udvidelsen af produktionen, og da gyllebeholderen skal bruges som bundfældningstank til fraseparering af sand fra sengebåsene i de nye kvægstalde.

Aabenraa Kommune vurderer, at der i tilstrækkelig grad er redegjort for det ansøgtes erhvervsmæssige nødvendighed, og at udvidelsen af produktionen er nødvendig for at sikre husdyrbrugets fortsatte udvikling.

Begrundelse for de stillede vilkår og øvrige krav

Natur

Ammoniakfølsom natur

For at beskytte biologisk værdifulde og kvælstoffølsomme naturarealer mod en tilstandsændring forårsaget af en næringsberigelse, der overskrider naturens tålegrænse, må den luftbårne ammoniakdeposition fra husdyrbrug til naturarealer omfattet af § 7 i husdyrbrugloven ikke overstige fastlagte beskyttelsesniveauer, som kan findes i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 punkt D.

De naturområder, der er omfattet af § 7 i husdyrbrugloven, er inddelt i 3 kategorier efter deres ammoniakfølsomhed jf. nedenstående tabel.

Tabel 1. Tabel over ammoniakfølsom natur der er beskyttet efter husdyrbruglovens § 7.

Naturtyper	Fastsat beskyttelsesniveau
Kategori 1. Ammoniakfølsomme naturtyper beliggende indenfor internationale naturbeskyttelsesområder.	Maks totaldeposition afhængig af antal øvrige husdyrbrug i nærheden: 0,2 kg N/ha/år ved > 1 øvrige husdyrbrug 0,4 kg N/ha/år ved 1 øvrigt husdyrbrug 0,7 kg N/ha/år ved 0 øvrige husdyrbrug

Kategori 2. Ammoniakfølsomme naturtyper beliggende udenfor internationale naturbeskyttelsesområder, i form af højmoser, lobeliesøer, heder >10 ha og overdrev >2,5 ha.	Maks totaldeposition på 1,0 kg N/ha/år.
Kategori 3. Heder, moser og overdrev, der er omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven og ammoniakfølsomme skove større end 0,5 ha.	Maks merdeposition på 1,0 kg N/ha/år. Kommunen kan ved en konkret vurdering tillade en merdeposition på >1,0 kg N/ha/år indenfor de angivne tålegrænser ⁶ , men kan ikke stille krav om merdeposition på <1,0 kg N/ha/år.

Det fremgår af husdyrbruglovens regelsæt, at beskyttelsesniveauet, der er fastlagt i lovgivningen, som udgangspunkt er tilstrækkeligt til at sikre natur og miljø og skabe overensstemmelse med habitatdirektivsforpligtelserne.

Tabel 2. Tabel over ammoniakdepositionen til nærliggende ammoniakfølsom natur, der er beskyttet efter husdyrbruglovens § 7.

Naturpunkt	Kategori	Merdeposition, kg N/ha/år	Totaldeposition, kg N/ha/år
Skov mod nord	1	0,0	0,0
Kat 2 mose mod nordvest	2	0,1	0,4
Overdrev mod nord (1)	2	0,2	0,7
Overdrev mod nord (2)	2	0,2	0,8
Overdrev mod nord (3)	2	0,2	0,9
Overdrev mod nord (4)	2	0,3	0,7
Unavngivet naturpunkt 1	2	0,2	0,5
Mose mod sydøst	2	0,1	0,1
Højmose mod sydøst	2	0,0	0,1
Mose mod nordøst	3	0,7	1,8
Kat 3 mose mod nordvest	3	0,1	0,4
Mose 4	3	0,5	1,0
Mose mod syd ved sø	3	0,2	0,5
Mose (ikke eng)	3	0,2	0,6
Skov, Gejlåvej	3	0,7	2,2
Skov, Kelstrup Plantage	3	1,8	3,9
Skov, Sønderbjerge (1)	3	0,7	2,5
Skov, Sønderbjerge (2)	3	0,4	2,1
Skov mod syd	3	0,9	1,7
Eng mod nord	-	0,2	0,7
Eng mod sydvest	-	0,4	1,1
Vandhul mod sydøst	-	2,0	2,4
Vandhul mod sydvest	-	0,6	1,5
Vandhul mod vest	-	1,1	3,6

Det ansøgte medfører en merdeposition på 1,8 kg N/ha/år til Kelstrup Plantage ca. 490 m øst for husdyrbruget. Skoven er ikke på statens kort udpeget som ammoniakfølsom skov, men er på kommunens interne kort udpeget som potentiel ammoniakfølsom. Der er tale om en forstligt drevet skov med forskellige nåletræ-arter, hvorfor skoven ikke

⁶ Notat fra DCE – National Center for Miljø og Energi af den 6. september 2018 om opdatering af empirisk baserede tålegrænser

vurderes at leve op til definitionen på ammoniakfølsom skov. Skoven vurderes ikke at være følsom overfor en mindre øgning af tilførslen af kvælstof.

Idet at husdyrbruglovens depositionsgrænser til kategori 1, 2 og 3 natur er overholdt for det ansøgte, vurderer Aabenraa Kommune, at der ikke vil forekomme tilstandsændringer i disse naturarealer.

Beskyttet natur

Et § 3-beskyttet vandhul ca. 190 m vest for husdyrbruget og et § 3-beskyttet vandhul ca. 120 m sydøst for husdyrbruget modtager en merdeposition på mere end 1 kg N/ha/år, og kommunen skal derfor foretage en konkret vurdering af, om der vil ske en tilstandsændring af vandhullerne.

Vandhullet mod vest modtager en merdeposition på 1,1 kg N/ha/år og en totaldeposition på 3,6 kg N/ha/år fra det ansøgte. Vandhullet ligger i tæt tilknytning til en intensivt dyrket mark. Aabenraa Kommune vurderer derfor, at det ikke er relevant at sætte en øvre tålegrænse for den atmosfæriske ammoniakdeposition, da vandhullet modtager et langt større bidrag via tilstrømning fra de omkringliggende arealer. Aabenraa Kommune vurderer, at merdepositionen ikke medfører en tilstandsændring i vandhullet.

Vandhullet mod sydøst modtager en merdeposition på 2,0 kg N/ha/år og en totaldeposition på 2,4 kg N/ha/år fra det ansøgte. Vandhullet ligger i et lille nærliggende skovareal, som ejes af ansøger, og som ikke er omfattet af fredskovspligt. Aabenraa Kommune foretog den 7. oktober 2024 en besigtigelse af vandhullet⁷. Ved besigtigelsen kunne det konstateres, at der er tale om en næringsrig sø med en mosebræmme omkring. Stort set hele brinken er tilgroet med pilekrat, som også har etableret sig i det meste af vandfladen, og dermed udgør en stor skyggepåvirkning af søen. Det meste af vandfladen er dækket af liden andemad, og der blev primært fundet almindelige, næringstolerante arter som lodden dueurt, bredbladet, dunhammer, bittersød natskygge, lysesiv og stor nælde. Der blev kun fundet tre stjernearter, som alle er almindelige og forekommer på næringsrige områder. Søen vurderes heller ikke at være ynglested for padder, da den er for overskygget. Aabenraa Kommune vurderer derfor, at der ikke er tale om en kvælstoffølsom naturtype eller forekommer særlige arter der er kvælstoffølsomme, og at en merbelastning på 2,0 kg N/ha/år vurderes ikke at forårsage en tilstandsændring af søen, der i forvejen vurderes til at være i en ringe naturtilstand.

Da merdepositionen for de resterende § 3-naturarealer er under 1 kg N/ha/år, hvorunder der ikke forventes tilstandsændringer i ammoniakfølsom natur som følge af atmosfærisk deposition, vurderer Aabenraa Kommune, at det ansøgte ikke medfører tilstandsændringer i beskyttet natur.

Den ammoniakfølsomme beskyttede natur er beskyttet efter husdyrbruglovens regler og behandles under afsnittet om ammoniakfølsom natur.

Fredede områder & kommunalplaner

Ingen af husdyrbrugets anlæg ligger overlappende med de kommunale udpegninger for områder med særlige naturbeskyttelsesinteresser eller fredninger. Den sydlige del af husdyrbruget, herunder den nye gyllebeholder, to nye kvægstalde og den nye lade, ligger inden for et område i kommuneplanen udpeget som særlig økologisk forbindelse, der løber langs Gejl Å. Inden for områder med særlige økologiske forbindelser må etableringen af nye større anlæg ikke i væsentlig grad forringe dyre- og plantelivets spredningsmuligheder.

---

⁷ Link til besigtigelsesnotat på Danmarks Miljøportal: <https://naturereport.miljoportal.dk/1001902>

Aabenraa Kommune vurderer, at det ansøgte ikke vil påvirke området funktion som økologisk forbindelse, idet der også efter udvidelsen af husdyrbruget er bevaret en tilstrækkelig bred forbindelse, der kan fungere hensigtsmæssigt som spredningskorridor for både planter og dyr langs Gejl Å. Der lægges desuden vægt på, at nybyggeriet etableres i tilknytning til den eksisterende bebyggelse, og at ammoniakemissionen fra det ansøgte ikke vurderes at påvirke de nærliggende naturområder, jf. ovenstående afsnit om beskyttet natur og ammoniakfølsom natur.

Internationale beskyttelsesområder

Da husdyrbruget ikke ligger i, eller i nær tilknytning til, et Natura 2000-område, vurderer Aabenraa Kommune, at ansøgningen ikke har en væsentlig indvirkning på internationale beskyttelsesområder. Det nærmeste Natura 2000-område er nr. 95 'Hostrup Sø, Assenholm Mose og Felsted Vestermark', der består af habitatområde H84 og fuglebeskyttelsesområde F58. Området ligger ca. 4,4 km nord for husdyrbruget.

Beskyttelsen af habitatnaturen i habitatområdet er indarbejdet i husdyrbruglovens regler for ammoniakfølsom natur, som vurderes i ovenstående afsnit om ammoniakfølsom natur. Det vurderes, at det ansøgte ikke har en væsentlig indvirkning på fuglebeskyttelsesområdet, da det ansøgte ikke medfører tilstandsændringer i området natur.

Planter og dyr

I forhold til plantearter optaget på habitatdirektivets bilag IV afsnit b) vurderer kommunen, at der ikke sker nogen ødelæggelse af disse som følge af projektet, da ingen af de syv plantearter er registreret på stedet eller vurderes at findes der.

I en § 3 beskyttet sø ca. 600 m nord for husdyrbruget er der registreret stor vandsalamander (habitatdirektivets bilag II og IV), spidssnudet frø (habitatdirektivets bilag IV) og butsnudet frø (habitatdirektivets bilag V). I et § 3 beskyttet vandhul ca. 120 m sydøst for husdyrbruget, i det tilstødende skovareal, er der registreret butsnudet frø. Det vurderes dog, jf. vurderingerne i tidligere afsnit, at der som følge af det ansøgte ikke sker en tilstandsændring i området natur, der vil medføre en forværring af paddernes levevilkår.

Det kan ikke udelukkes, at der forekommer beskyttede flagermus omkring gården. Øst for husdyrbruget fjernes nogle mellemaldrende egetræer, som står i skovkanten, og nogle forvoksede juletræer, som står inde bag ved. Da der hverken fjernes gamle træer eller bygninger i det ansøgte eller forekommer tilstandsændringer i naturarealer, vurderer Aabenraa Kommune, at området dyre- og planteliv ikke forværres af det ansøgte.

Aabenraa Kommune har ikke kendskab til, at der er registreret andre dyre- eller plantearter som er beskyttet af habitatdirektivets bilag IV i husdyrbrugets nærhed.

Jord, grundvand og overfladevand

Ansøger har redegjort for afløbsforholdene i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.9.7 og i den indsendte afløbsplan. Afløb fra stalde og vaskepladsen ledes til fortanke og videre til gyllebeholderne. Ensilagepladserne er indrettet med afløb til en opsamlingsbeholder på ca. 30 m³, hvorfra ensilagesaft og restvand ledes videre til gyllebeholder, men med mulighed for udsprinkling, hvis forholdene i marken tillader det. Overfladevand fra befæstede arealer omkring bygningerne afledes til terræn eller siver ned i tilstødende grusarealer. Sanitært spildevand fra toiletfaciliteter i staldene ledes til en lukket tank, som tømmes med en slamsuger efter behov.

Størstedelen af tagvandet fra de eksisterende bygninger ledes til et godkendt bassin sydøst for ejendommen. I forbindelse med det nye byggeri vil bassinet blive flyttet og etableret med en størrelse, så det også kan tage tagvandet fra de nye bygninger. Der søges særskilt om nedsivnings- og udledningstilladelse til tagvandet.

Aabenraa Kommune stiller vilkår til, at afløbsforholdene skal stemme overens med den indsendte afløbsplan, samt at husdyrbruget skal have en ajourført beredskabsplan. For at modvirke risikoen for olieforurening, har Aabenraa Kommune vurderet, at det er nødvendigt at stille vilkår til placering af olietanke og forholdsregler ved uheld, herunder at der på ejendommen skal være materiale til opsamling af spild.

Aabenraa Kommune vurderer, at der ikke forekommer en væsentlig virkning på den miljømæssige tilstand af jord, grundvand og overfladevand, såfremt de stillede vilkår og husdyrbrugloven med bekendtgørelser overholdes.

Lugtgener

Aabenraa Kommune har vurderet, at lugtmarkørerne for nærmeste nabo, nærmeste samlede bebyggelse og nærmeste byzone er placeret korrekt i husdyrgodkendelse.dk.

Aabenraa Kommune vurderer endvidere, at da det nærmeste lokalplanlagte område i landzonen er beliggende længere væk end nærmeste samlede bebyggelse, er det ikke nødvendigt at vurdere lugt for nærmeste lokalplanlagte område i landzonen, da lugtgenekriteriet ved nærmeste samlede bebyggelse er overholdt. Ved det nærmeste lokalplanlagte område i landzone gælder der de samme lugtgenekriterier som ved samlet bebyggelse.

Tabel 3. Lugtberegning – uddrag fra husdyrgodkendelse.dk., ansøgningsskema nr. 238 432.

Adresse	Område status	Kumulation	Korrigeret geneafstand (m)	Vægtet gennemsnitsafstand (m)	Genekriterie overholdt
Gejlåvej 16	Nærmeste nabo uden landbrugspligt	0	599,0	602,8	Ja
Gejlåvej 18	Nabo uden landbrugspligt	0	559,0	690,2	Ja
Hesteløkken 1	Nabo uden landbrugspligt	0	497,6	909,6	Ja
Aabenraavej 27	Nabo uden landbrugspligt	0	479,2	992,7	Ja
Aabenraavej 34	Nærmeste samlede bebyggelse	0	1.158,5	1.599,1	Ja
Holbøl Ejerlav, Holbøl	Nærmeste byzone	0	1.501,0	2.362,1	Ja
Holbøl Ejerlav, Holbøl	Nærmeste fremtidige byzone	0	1.501,0	1.582,2	Ja

Ud over beregning af lugtgeneafstanden, udregnes lugtkonsekvenszonen i husdyrgodkendelse.dk. Inden for denne radius kan lugt ind imellem registreres. Lugtkonsekvenszonen er udregnet til 1.036 m. Da den ukorrigerede geneafstand til nærmeste byzone er større end lugtkonsekvenszonen, og da kommunen skal vurdere lugt ud fra worst case, har Aabenraa Kommune udarbejdet et kort med en lugtkonsekvenszone på 1.501 m, svarende til den ukorrigerede geneafstand for byzone. Kortet er vedlagt som bilag 1 i afsnit D. Kommunens bilag.

Der er stillet driftsvilkår til renholdelse af staldarealer for at undgå forurening med ammoniak, som går ud over forudsætningerne i beregningerne i husdyrgodkendelse.dk.

Øvrige emissioner og gener

Støjgener

I miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.8.1 er støjgenerne beskrevet. Aabenraa Kommune vurderer, at støjgenerne er beskrevet tilstrækkeligt, og at det ansøgte ikke vil medføre væsentlige støjgener for de nærmeste naboer.

Aabenraa Kommune stiller vilkår til, at husdyrbruget skal overholde de generelle støjgrænser for det åbne land og for samlet bebyggelse, som angivet i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 "Ekstern Støj fra virksomheder".

Aabenraa Kommune gør opmærksom på, at støjgrænserne i det åbne land skal være overholdt ved nærmeste nabos udendørs opholdsarealer, dog maksimalt 15 meter fra beboelsen. Ved samlet bebyggelse skal støjgrænserne være overholdt i hele området, så ved en evt. klage over støj, vil støjen blive målt ved nærmeste naboskel.

Støvgener

Støvgenerne er beskrevet i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.8.3. Aabenraa Kommune vurderer, at støvgenerne er beskrevet tilstrækkeligt, og at der gøres de nødvendige tiltag for at begrænse støvgenerne for de omkringboende.

Aabenraa Kommune stiller vilkår til, at der ikke må forekomme støvgener uden for ejendommens eget areal, og at dette vurderes af tilsynsmyndigheden.

Rystelsesgener

Evt. rystelser fra ejendommen er beskrevet i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.8.2. Aabenraa Kommune vurderer at evt. gener fra rystelser er beskrevet tilstrækkeligt, og at det ansøgte ikke vil medføre væsentlige gener i form af rystelser ved de nærmeste naboer.

For at sikre naboerne stilles der vilkår til, at der ikke må forekomme væsentlige gener fra rystelser og vibrationer uden for ejendommens eget areal, og at dette vurderes af tilsynsmyndigheden.

Flue- og rottegener

Husdyrbrugets skadedyrsbekæmpelse er beskrevet i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.8.5. Aabenraa Kommune vurderer, at bekæmpelse af fluer og rotter har et sådant omfang, at der ikke vil være væsentlige gener for omkringboende.

Aabenraa Kommune stiller vilkår til, at arealerne omkring staldene skal holdes ryddelige, således at rottetilhold forebygges. Der stilles derudover vilkår til, at fluebekæmpelse skal ske efter gældende retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Transportgener

Ansøger har redegjort for antallet af transporter til og fra husdyrbruget samt husdyrbrugets til- og frakørselsforhold i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.8.6. Antallet af transporter til og fra husdyrbruget forventes at stige fra ca. 2.575 til ca. 4.062 om året. Kørsel til og fra husdyrbruget vil ske via to eksisterende vejadgange mod nord, hvor der ikke ligger nabobeboelser i umiddelbar tilknytning til. Derudover er der en eksisterende kørevej fra gyllebeholderne mod syd, der fører til markarealerne mod syd. Hovedparten af transporterne sker så vidt muligt på hverdage og i dagtimerne, dog kan afvigelse forekomme f.eks. i forbindelse med sæsonpræget markarbejde. Aabenraa

Kommune vurderer, at den forventede stigning i antallet af transportere er begrundede og realistiske.

Aabenraa Kommune vurderer, at transporterne til og fra ejendommen er beskrevet tilstrækkeligt, og at der ikke skal stilles vilkår til transportere til og fra ejendommen.

Lysgener

I miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.8.4 beskrives det, at udendørsbelysningen ikke vil medføre væsentlige gener for de omkringboende.

Aabenraa Kommune stiller vilkår, til at der ikke må forekomme væsentlige lysgener for de omkringboende, og at dette vurderes af tilsynsmyndigheden.

Uhygiejniske forhold

Da døde dyr opbevares overdækket og på betonspalter, samt at der forebygges mod skadedyr i den daglige drift, vurderer Aabenraa Kommune, at der, som følge af det ansøgte, ikke sker en væsentlig indvirkning på miljøet, hvad angår uhygiejniske forhold.

Miljøbeskyttelseslovens affaldshierarki

Husdyrbruget er forpligtet til at overholde Aabenraa Kommunes til enhver tid gældende regulativ for erhvervsaffald, hvorfor det vurderes, at kravet om iagttagelse af miljøbeskyttelseslovens affaldshierarki er overholdt.

Bedste tilgængelig teknik (BAT)

BAT Ammoniakemission

Der er et krav om vurdering af de væsentlige virkninger på miljøet og anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) inden for ammoniakemissioner, når produktionen medfører en ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år.

Anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) i forhold til ammoniak- og lugtemission fra anlægget er omsat til et bestemt krav til størrelsen af ammoniak- og lugtemission, der må komme fra husdyrbruget. Beregningerne i husdyrgodkendelse.dk viser, at BAT-kravet til ammoniakemission fra husdyrbruget er 16.681 kg NH₃-N pr. år, og at den faktiske emission er 16.681 kg NH₃-N pr. år. BAT-kravet for husdyrbruget er således overholdt med de valgte gulvtyper og teltoverdækning på de tre eksisterende gyllebeholdere.

Aabenraa Kommune stiller vilkår til skrabning af gulvet i de tre nye kvægstalde, hvor der etableres fast drænet gulv, jf. teknologibladet for fast drænet gulv. Der stilles vilkår til, at staldafsnit med dybstrøelse skal strøs med halm eller andet tørstof, i mængder, der sikrer, at dybstrøelsesmåtten altid er tør i overfladen, da det indgår i forudsætningen for ammoniakemissionsberegningen.

Der stilles vilkår til fast teltoverdækning på de tre eksisterende gyllebeholdere, jf. teknologibladet for fast teltoverdækning på gyllebeholdere.

Der er stillet driftsvilkår til renholdelse af staldarealer for at undgå forurening med ammoniak, som går ud over forudsætningerne i beregningerne i husdyrgodkendelse.dk.

Øvrige krav

Vurdering af om husdyrbruget har tilstrækkelig opbevaringskapacitet til husdyrgødning

Der er redegjort for håndtering og opbevaring af husdyrgødning i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.1.2. I sengestaldene udsluses gyllen til forbeholderne dagligt. Herfra hentes gyllen til biogasanlæg hver anden dag. Dybstrøelsen udmuges hver 5. uge direkte til en container, som hentes og køres til biogasanlæg.

Kapaciteten i de eksisterende gyllebeholdere på ejendommen er samlet på 12.000 m³. Dertil kommer kapacitet i gyllekanaler i de nuværende stalde på ca. 4.720 m³, samt en ny gyllebeholder på 4.000 m³. Derved kommer den samlede kapacitet op på 20.720 m³.

Biogasanlægget leverer den del af den afgassede husdyrgødning, der skal bruges på husdyrbruget tilbage til opbevaring på ejendommen. Den øvrige gylle afsættes via gylleaftaler, der også indebærer lejet opbevaringskapacitet. Den gødning, der afsættes, bringes direkte ud til aftagerne fra biogasanlægget, og kommer således ikke retur til Hesteløkken 5A. For hvert år bliver der udarbejdet dokumentation for, hvad der er afsat til biogasanlægget, hvad der kommer retur, og hvad der bliver afsat til anden aftager. Dokumentation for tilstrækkelig opbevaringskapacitet skal kunne forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Aabenraa Kommune vurderer, at der er redegjort tilstrækkelig for håndtering og opbevaring af husdyrgødning, samt at dette ikke vil medføre væsentlige virkninger på miljøet.

Vurdering af om afstandskrav er overholdt

Nye såvel som eksisterende stalde og anlæg overholder alle afstandskrav angivet i husdyrbruglovens §§ 6-8.

Vurdering af, om husdyrbruget er forureningsmæssigt og teknisk eller driftsmæssigt forbundet med andre husdyrbrug

Ansøger hverken ejer eller driver andre husdyrbrug, hvorfor der ikke er forureningsmæssigt, teknisk eller driftsmæssigt forbundenhed med andre husdyrbrug.

Alternative løsninger

Ansøger har i afsnit 3.17 i miljøkonsekvensrapporten redegjort for de alternative løsninger, der har været vendt i forbindelse med, at ansøgningsmaterialet til denne miljøgodkendelse blev udarbejdet.

Oprindeligt var det planen at placere den nye gyllebeholder syd for de eksisterende gyllebeholdere, men da dette er indenfor afstandskravet på 100 m til et vandløb, er placeringen ændret til at være i hjørnet af den lille ikke-fredsskovsbelagte skov, syd for det nye staldanlæg. Denne placering vil ikke være synlig fra vejen eller til gene for naboejendomme.

På baggrund af redegørelsen i miljøkonsekvensrapporten vurderer Aabenraa Kommune, at der er redegjort tilstrækkeligt for de alternative løsninger, og hvorfor den ansøgte løsning er den, der er valgt.

Ophør af husdyrbruget

Ud fra ansøgers redegørelse i miljøkonsekvensrapportens afsnit 2, vurderer Aabenraa Kommune, at ejendommen vil blive afviklet miljømæssigt forsvarligt, hvis husdyrbruget på Hesteløkken 5A ophører helt.

Samlet vurdering

Vurdering af VVM og BAT

På baggrund af de stillede vilkår og ovenstående begrundelse for og særkender på husdyrbruget er det Aabenraa Kommunes samlede vurdering, at det ansøgte projekt overholder anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT), og at projektet ikke indebærer væsentlige indvirkninger på miljøet, herunder i forhold til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet, i forhold til navnlig:

- Landskabelige værdier.

- Natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder, herunder områder, der er beskyttet mod tilstandsændringer eller fredet udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde eller udpeget som særlig sårbart overfor næringsstofpåvirkning.
- Jord, grundvand og overfladevand.
- Lugt-, støj-, rystelser-, støv-, flue-, transport-, og lysgener, uhygiejniske forhold, affaldsproduktion mv.

Samspillet mellem faktorer og sårbarhed i forhold til risici for større ulykker m.v.

Aabenraa Kommune vurderer på baggrund af det, der er beskrevet i miljøkonsekvensrapportens afsnit 3.13 og 3.15, at der ikke er væsentlige negative virkninger på miljøet på nedenstående faktorer, hverken når de vurderes enkeltvis, eller når der vurderes på samspillet imellem 2 eller flere af faktorerne.

1. Befolkningen og menneskers sundhed
2. Biologisk mangfoldighed med særlig vægt på kategori 1– og 2 natur samt bilag IV arter
3. Jordarealer, jordbund, vand, luft og klima
4. Materielle goder, kulturarv og landskabet
5. Samspillet imellem to, flere eller alle faktorer efter nr. 1-4 og
6. Sårbarhed i forhold til risici for større ulykker eller katastrofer som følge af ovenstående 5 faktorer

Lovgrundlag

Ansøgningen er behandlet i henhold til kravene i Lovbekendtgørelse nr. 520 af 1. maj 2019 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. med senere ændringer (husdyrbrugloven) med tilhørende bekendtgørelse nr. 300 af 20. marts 2024 om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug (husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen).

Husdyrbruget har en ammoniakemission på mere 3.500 kg NH₃-N pr. år og er derfor omfattet af husdyrbrugloven § 16 a, stk. 1. Husdyrbruget er godkendelsespligtigt, og Aabenraa Kommune er godkendelses- og tilsynsmyndighed.

Udnyttelsesfrist

Miljøgodkendelsen skal være udnyttet inden 6 år fra godkendelsen er meddelt. Godkendelsen anses som udnyttet, når byggeriet er færdigmeldt. Hvis godkendelsen kun er udnyttet delvist, bortfalder den del, der ikke er udnyttet.

Revurdering af miljøgodkendelsen

Miljøgodkendelser givet efter § 16a, stk. 1 skal ikke revurderes.

Retsbeskyttelse

Med denne miljøgodkendelse følger der 8 års retsbeskyttelse af husdyrbrugets indretning og drift. Retsbeskyttelsen gælder indtil den 16. december 2032.

Ophævelse af eksisterende godkendelse

Den eksisterende miljøgodkendelse til Hesteløkken 5A, 6340 Kruså ophæves ved meddelelse af denne miljøgodkendelse. Miljøgodkendelsen blev meddelt den 5. oktober 2023 efter § 16a, stk. 1 i husdyrbrugloven.

Andre tilladelser og dispensationer

Aabenraa Kommune gør opmærksom på, at den meddelte godkendelse udelukkende omfatter forholdet til husdyrbrugloven. Der skal derfor søges om en separat

byggetilladelse, ændring af bygningsanvendelse, nedrivningstilladelse, afledning af tagvand eller lignende hos Aabenraa Kommune.

B. Vilkår for husdyrbruget

Vilkårene i denne miljøgodkendelse skal, hvis ikke andet er anført, være opfyldt fra det tidspunkt, hvor miljøgodkendelsen udnyttes.

Vilkår, der vedrører driften, skal være kendt af de ansatte, der er beskæftiget med den pågældende del af driften.

Denne miljøgodkendelse meddeles på nedenstående vilkår. Konkrete bestemmelser i lovgivningen og bekendtgørelser, der generelt er gældende for alle husdyrbrug, er ikke stillet som vilkår for godkendelsen.

Afgørelse

Vilkår 1. Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af det vedlagte ansøgningsmateriale, skema nr. 238 432, version 4, modtaget i Aabenraa Kommune den 16. april 2024, og med de vilkår, der fremgår af miljøgodkendelsen.

Vilkår 2. Denne miljøgodkendelse skal altid være at finde på ejendommen, enten udskrevet eller digitalt, og være tilgængelig for ejer og medarbejdere. Dens indhold skal være driftsleder bekendt. Relevante vilkår skal være medarbejderne bekendt.

Indretning og drift

Husdyrhold, produktionsareal og staldsystem

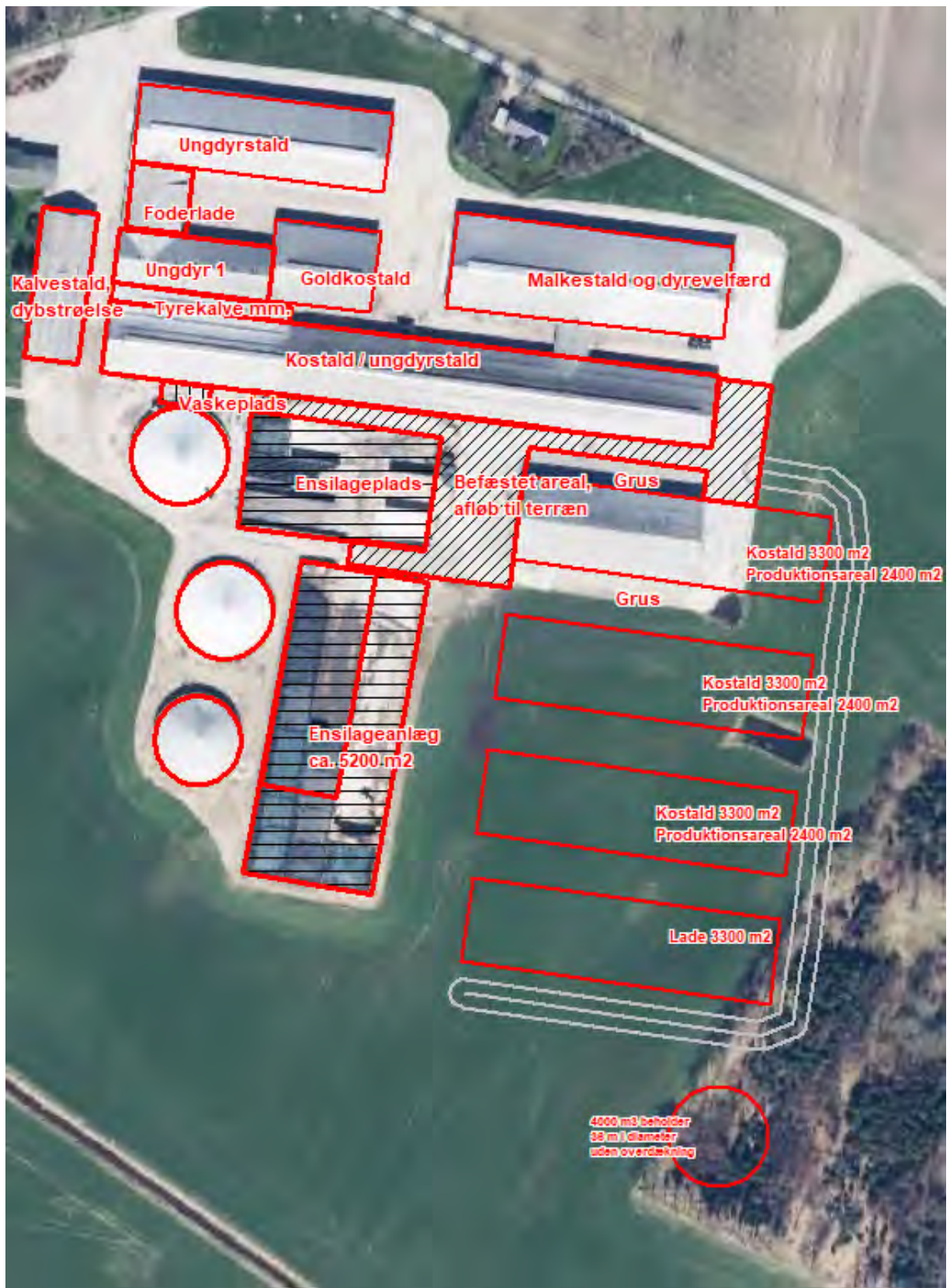
Vilkår 3. Husdyrbrugets stalde, gulvtyper og produktionsarealer skal være i overensstemmelse med nedenstående tabel:

Stald	Produktion	Staldstørrelse m ²	Produktionsareal m ²
Kostald	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	5.497	3.295
	Malkekøer, kvier og stude; dybstrøelse		259
Goldkostald	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	955	466
	Kalve, (under 6 mdr.); dybstrøelse		74
Malkestald og dyrevelfærd	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	3.138	1.236
	Malkekøer, kvier og stude; dybstrøelse		200

Ungdyrstald	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	2.662	1.576
	Malkekøer, kvier og stude; dybstrøelse		91
Ungdyr 1	Malkekøer, kvier og stude; sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	1.077	733
Kalvestald – dybstrøelse	Kalve, (under 6 mdr.); dybstrøelse	537	411
Tyrekalve m.m.	Kalve, (under 6 mdr.); dybstrøelse	430	99
Stald i eks. lade	Malkekøer, kvier og stude; fast drænet gulv med skraber og ajlefløb	3.381	2.400
Ny stald	Malkekøer, kvier og stude; fast drænet gulv med skraber og ajlefløb	3.405	2.400
Ny sengestald	Malkekøer, kvier og stude; fast drænet gulv med skraber og ajlefløb	3.297	2.400
I alt			15.640

Vilkår 4. Husdyrbruget skal indrettes med stalde og opbevaringsanlæg som vist på nedenstående kort. Dyretyper og staldsystem må ikke ændres, og størrelsen på produktionsarealerne må ikke øges, i forhold til det der fremgår af vilkår 3.

Vilkår 5. Når 'Stald i eks. lade', 'Ny stald' og 'Ny sengestald' etableres, skal ejer indsende en målfast tegning over produktionsarealet i de nye stalde.

Dybstrøelsesarealer i stalde

Vilkår 6. I staldafsnit med dybstrøelse skal der strøs med halm eller andet tørstof i mængder, der sikrer, at dybstrøelsesmatten altid er tør i overfladen.

Opbevaring og håndtering af flydende husdyrgødning

Vilkår 7. Hvis gyllen ikke suges direkte over i gyllevogn med påmonteret læssekran, skal påfyldning af gyllevogn foregå på støbt plads med afløb til opsamlingsbeholder. Pladsen skal rengøres for spild af flydende husdyrgødning umiddelbart efter en periode med daglig påfyldning er afsluttet.

Vilkår 8. Traktordrevne pumper skal, når de ikke anvendes, og ikke er under opsyn, f.eks. ved arbejdsdagens ophør, afbrydes ved kraftoverførselsakslen. Traktoren skal aflåses eller helt frakobles pumpeudstyret.

Placering og konstruktion af anlæg

Vilkår 9. 'Stald i eks. lade', 'Ny stald' og 'Ny sengestald' skal opføres i materialer og farvevalg som eksisterende bygninger og anlæg.

Vilkår 10. Den eksisterende beplantning i den østlige side af skovarealet øst for husdyrbruget, som angivet med rød markering på nedenstående kort, skal bevares og vedligeholdes. Såfremt beplantningen fjernes, skal der genetableres beplantning, der opfylder samme afskærmende funktion.

Lugt

Vilkår 11. Der skal til stadighed opretholdes en god staldhygiejne. Det skal bl.a. sikres at gulve holdes tørre, at gødnings- og foderrester i staldene fjernes, og at fodringssystemer holdes rene.

Øvrige emissioner og gener

Støj

Vilkår 12. Bidraget fra landbruget på Hesteløkken 5A, 6340 Kruså til det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) må i det åbne land, i byzone og ved samlet bebyggelse ikke overskride følgende værdier, som angivet i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 "Ekstern støj fra virksomheder":

	Mandag – Fredag Kl. 07.00 – 18.00 Lørdag Kl. 07.00 – 14.00	Mandag – Fredag Kl. 18.00 – 22.00 Lørdag kl. 14.00 – 22.00 Søndag og helligdage Kl. 07.00 – 22.00	Alle dage Kl. 22.00 – 7.00
	dB(A)	dB(A)	dB(A)
Det åbne land	55	45	40
Byzone eller samlet bebyggelse i landzone	45	40	35

Støjgrænserne må i det åbne land ikke overskrides ved nærmeste nabos udendørs opholdsarealer, maks. 15 m fra beboelsen. Støjgrænserne må i samlet bebyggelse og byzone ikke overskrides noget sted i området. Markarbejde med traktorer og landbrugsmaskiner er ikke omfattet af ovennævnte støjgrænser.

Vilkår 13. Hvis tilsynsmyndigheden, på baggrund af en orienterende støjmåling, finder det nødvendigt, skal den ansvarlige for husdyrbruget dokumentere, at de i vilkår 14 fastsatte støjgrænser overholdes. Tilsynsmyndigheden kan dog kun kræve dette dokumenteret en gang årligt.

Målingerne/beregningerne skal være en "Miljømåling – ekstern støj", og skal udføres af en person eller firma, som findes på Miljøstyrelsens sidste reviderede liste over firmaer/personer, der er godkendte til at udføre "Miljømåling – ekstern støj". Udgifterne til støjmålingen afholdes af husdyrbruget.

Støv, lys og rystelser

Vilkår 14. Driften må ikke medføre væsentlige støv- og lysgener eller gener i form af rystelser uden for ejendommens eget areal. Dette vurderes af tilsynsmyndigheden.

Skadedyr

Vilkår 15. Der skal på husdyrbruget foretages effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de nyeste fastsatte retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Vilkår 16. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.).

Bedste tilgængelige teknik (BAT)

Fast drænet gulv med skraber og ajlefløb

- Vilkår 17. I staldafsnit med produktionen 'Fast drænet gulv med skraber og ajleafløb' i 'Stald i eks. lade', 'Ny stald' og 'Ny sengestald' skal der i gangarealet etableres faste, drænedede gulve med skraber.
- Vilkår 18. Gulve støbt på stedet skal være dimensioneret med et fald på minimum 1,5 % mod gulvmidte. Præfabrikerede gulve skal have et fald på minimum 1,0 % mod gulvmidte.
- Vilkår 19. Gulvet skal være udført med ajleafløb.
- Vilkår 20. Lysningsarealet til ajleafløb/gylleopsamling må maksimalt udgøre 5 % af det samlede gangareal i staldafsnit med produktionen 'Fast drænet gulv med skraber og ajleafløb' i 'Stald i eks. lade', 'Ny stald' og 'Ny sengestald'.
- Vilkår 21. Der skal hver dag foretages skrabninger hver anden time.
- Vilkår 22. Skraberens skal være forsynet med timer.
- Vilkår 23. Skraberens skal vedligeholdes i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget.

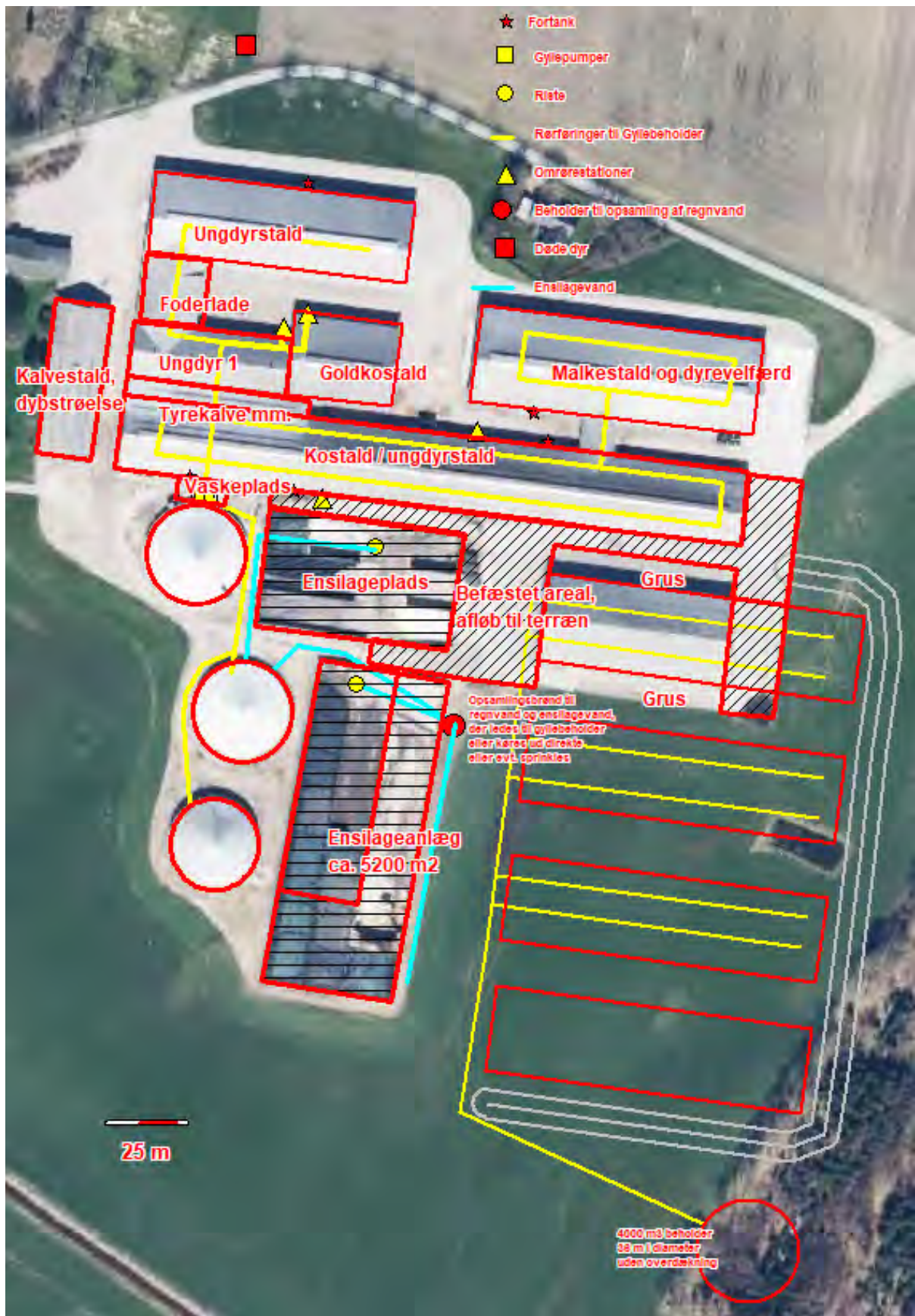
Teltoverdækning på eksisterende gyllebeholdere

- Vilkår 24. De tre eksisterende gyllebeholdere nr. 1, 2 og 3 skal være forsynet med fast overdækning i form af teltoverdækning med indvendigt skørt. Farven på teltdugen skal være grå.
- Vilkår 25. Åbning af teltdugen må kun ske i forbindelse med omrøring, tømning og udbringning af gylle.
- Vilkår 26. Skader på teltoverdækningen skal repareres inden for en uge efter skadens opståen.
- Vilkår 27. Såfremt en skade ikke kan repareres inden for en uge, skal der indgås aftale om reparation inden to hverdage efter skadens opståen. Tilsynsmyndigheden underrettes straks herom.

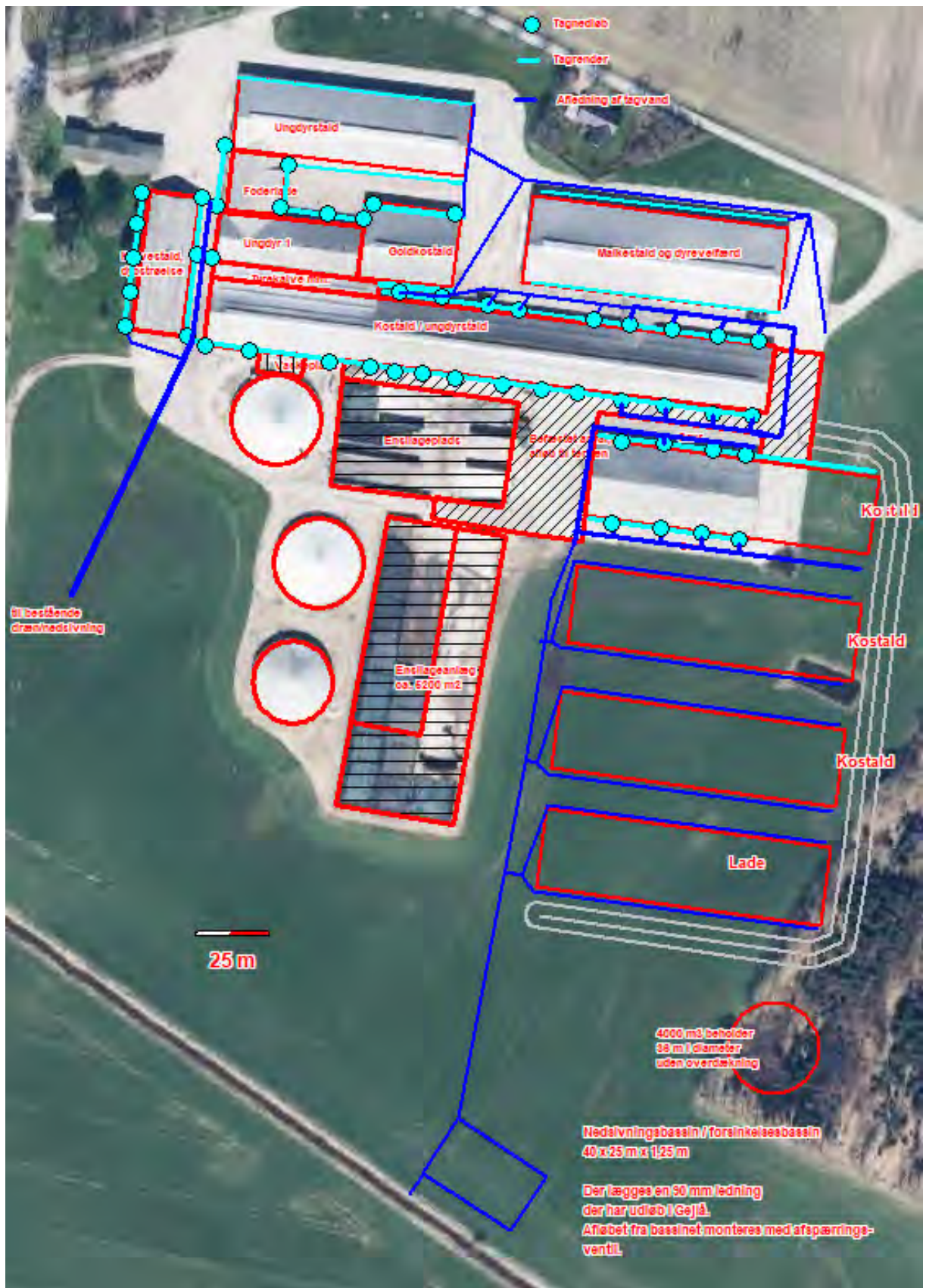
Jord, grundvand og overfladevand

Spildevand

- Vilkår 28. Kemikalier, medicin, foderstoffer m.v., skal opbevares, således at de ikke kan ledes til jord, grundvand eller overfladevand, hvis der måtte ske udslip. Et eventuelt spild af sådanne stoffer med fare for forurening skal straks opsamles.
- Vilkår 29. Afledning af spildevand skal foregå som vist på nedenstående kortudsnit.

Figur 2. Afløbsplan for gylle (gul markering) og ensilagesaft (lyseblå markering).

Figur 3. Afløbsplan for tagvand.

Vaskepladsen

Vilkår 30. Vask af maskiner og redskaber, hvorfra der kan forekomme gødnings- og sprøjterester, skal foregå på støbt plads med tæt bund og med bortledning af spildevandet til gyllebeholder.

Udsprinkling af ensilagesaft og restvand

Vilkår 31. Udsprinklingsanlægget skal overholde Landbrugets Byggeblad nr. 103.09-05 'Udsprinkling af ensilagesaft og restvand'.

Olie og diesel

Vilkår 32. Der skal på ejendommen altid forefindes egnet materiale til opsamling af oliespild.

Vilkår 33. Olie og diesel, herunder spildprodukter, skal opbevares i overjordiske beholdere på fast bund uden afløb så spild kan opsamles.

Egenkontrol

Generelt

Vilkår 34. Bedriftens årsproduktion skal kunne dokumenteres ved tilsyn i henhold til vilkår 3. Kvitteringer for aflevering af farligt affald og andre dokumentationer for vilkårenes overholdelse skal forevises Aabenraa Kommune på forlangende.

Vand- og elforbrug

Vilkår 35. Elforbruget skal mindst registreres en gang årligt. De årlige registreringer af elforbruget skal opbevares i mindst 5 år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Vilkår 36. Vandforbruget til dyreholdet skal registreres mindst en gang årligt. De årlige registreringer af vandforbruget skal opbevares i mindst 5 år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Fast drænet gulv med skraber og ajlefløb

Vilkår 37. Enhver form for driftsstop skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed.

Vilkår 38. Tilsynsmyndigheden skal underrettes ved driftsstop, der har en varighed af mere end 14 dage.

Vilkår 39. Logbog, servicefaktura, registrering fra datalogger eller lignende, der dokumenterer, at skraber er i drift og vedligeholdes, skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Teltoverdækning på tre eksisterende gyllebeholdere

Vilkår 40. Der skal føres en logbog for gyllebeholdere med teltoverdækning, hvori eventuelle skader på teltoverdækningen noteres med angivelse af dato for skaden samt dato for reparation. Logbogen skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Beredskabsplan

Vilkår 41. På husdyrbruget skal der forefindes en opdateret beredskabsplan. Beredskabsplanen skal opbevares på et kendt og tilgængeligt sted for alle medarbejderne. Den skal ajourføres løbende og minimum 1 gang årligt. Datoen for ajourføringen skal fremgå af planen. Ved ansættelse af udenlandsk arbejdskraft skal beredskabsplanen oversættes til et sprog de forstår. I tilfælde af uheld skal beredskabsplanens forskrifter følges.

Vilkår 42. Beredskabsplanen skal gennemgås med nyansatte, når de tiltræder og derefter med de ansatte mindst én gang årligt.

C. Offentlighed og klagevejledning

Annoncering

Ansøgning om miljøgodkendelse har været offentligt annonceret den 8. maj 2024 på Aabenraa Kommunes hjemmeside for at informere offentligheden om ansøgningen og tidligt inddrage denne i beslutningsprocessen.

Aabenraa Kommune har ikke modtaget henvendelser angående anmodning om at få tilsendt udkast til miljøgodkendelse.

Naboorientering og partshøring

Et udkast til miljøgodkendelsen blev den 2. juli 2024 sendt i høring hos ansøger, naboer og andre berørte, samt til andre, som har anmodet herom. Samtidig blev den lagt på Aabenraa kommunes hjemmeside. Der var en frist på 30 dage til at fremsende kommentarer. Udkastet til miljøgodkendelsen er blevet sendt til alle beboere, der er beliggende inden for den ukorrigerede geneafstand til byzone, da geneafstanden er større end den beregnede lugtkonsekvenszone.

Aabenraa Kommune modtog hørings svar fra DN Aabenraa. Det modtagne hørings svar og kommunens bemærkninger hertil er indsat som bilag i afsnit D "Kommunens Bilag".

Efter høringsperioden valgte ansøger at foretage projektændringer, hvor placeringen af den nye gyllebeholder blev ændret. Den nye gyllebeholder placeres længere mod sydøst ved siden af den nye lade, i stedet for den tidligere ansøgte placering syd for de eksisterende gyllebeholdere.

Som følge af væsentlige projektændringer blev et nyt udkast til miljøgodkendelsen den 5. november 2024 sendt i fornyet høring hos ansøger, naboer og andre berørte, samt til andre, som har anmodet herom. Samtidig blev den lagt på Aabenraa kommunes hjemmeside. Der var en frist på 30 dage til at fremsende kommentarer. Udkastet til miljøgodkendelsen er blevet sendt til alle beboere, der er beliggende inden for den ukorrigerede geneafstand til byzone, da geneafstanden er større end den beregnede lugtkonsekvenszone.

Aabenraa Kommune har ikke modtaget bemærkninger i den fornyede høringsperiode.

Annoncering og afgørelse

Den meddelte miljøgodkendelse bliver offentligt annonceret på Aabenraa Kommunes hjemmeside den 16. december 2024, og afgørelsen bliver fremsendt til de klageberettigede.

Du har ifølge forvaltningslovens⁸ § 9 ret til aktindsigt i alle dokumenter, der vedrører sagen. Eventuel aftale herom skal aftales med Team Miljø's landbrugsgruppe på landbrug@aabenraa.dk.

Klagevejledning

Miljøgodkendelsen kan i medfør af husdyrbrugloven § 76 påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.naevneneshus.dk. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du

---

⁸ Lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014 Forvaltningsloven

logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til Aabenraa Kommune, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for kommunen i Klageportalen. Når du klager, skal du som privatperson betale et gebyr på kr. 900. For virksomheder og organisationers vedkommende er gebyret på 1.800 kr. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Aabenraa Kommune, der har truffet afgørelse i sagen. Aabenraa Kommune videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Afgørelsen annonceres offentligt den 16. december 2024 på Aabenraa Kommunes hjemmeside. En eventuel klage skal være modtaget senest den 13. januar 2025, der er dagen for klagefristens udløb.

Aabenraa Kommune kan oplyse, at det af husdyrbrugloven § 81, stk. 1 fremgår, at en klage ikke har opsættende virkning, med mindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer andet.

Når Aabenraa Kommune modtager en klage, underretter kommunen straks ansøger om klagen.

Afgørelsen kan påklages af:

- Afgørelsens adressat
- Miljøministeren, når væsentlige nationale eller internationale interesser er berørt.
- Enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald
- Styrelsen for Patientsikkerhed
- Danmarks Fiskeriforening, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Forbrugerrådet, alle i henhold til lovens § 85
- Lokale foreninger og organisationer, i henhold til lovens § 86
- Landsdækkende foreninger og organisationer, i henhold til lovens § 87

Søgsmål til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er offentligt bekendtgjort.

Udkastet til miljøgodkendelsen er forud for meddelelse af godkendelsen blevet sendt til ansøger og ansøgers rådgiver, parter, naboer og andre berørte (beboelser der er beliggende inden for det beregnede konsekvensområde for lugtemission, jf. D).

Den 16. december 2024

Laura Klaver

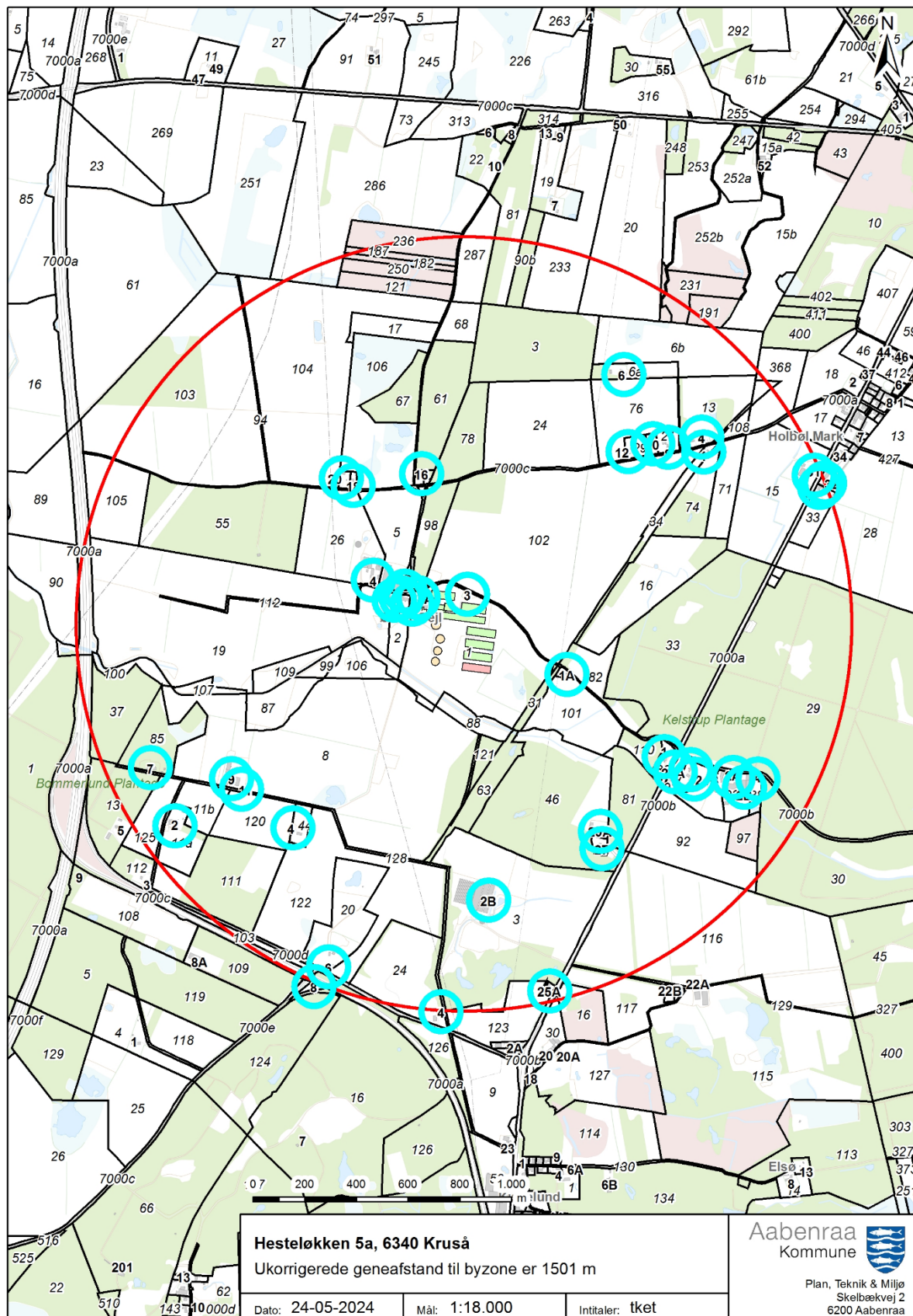
Laura Klaver
Team Miljø
Byg, Natur & Miljø

Aabenraa Kommune
Skelbækvej 2, 6200 Aabenraa

D. Kommunens bilag

Lugtkonsekvenszonen

Aabenraa Kommune har udarbejdet et kort over lugtkonsekvenszonen med en konsekvenszone på 1.501 m, svarende til den ukorrigerede geneafstand for byzone:

Behandling af høringssvar

Høringssvar fra DN Aabenraa

Danmarks Naturfredningsforening Aabenraa Afdeling har følgende kommentarer til udkastet.

Afstandskravet for gyllebeholdere til åbne vandløb er 100 m jf. husdyrbruglovens § 8, stk. 1, her vil ikke kunne acceptere den valgte placering inden for åbnesskyttelseslinjen, ligeledes vil vi kræve at den nye og de eksisterende gyllebeholdere som sikkerhedsforanstaltning bliver omfattet af krav om påmonteret gyllealarm og beholderkontrol hvert 5. år, samt at der skal etableres en jordvold mellem gyllebeholderne og vandløbet. Jordvolden skal mindst kunne tilbageholde den del af samtlige gyllebeholders indhold, der er beliggende over terræn.

Vaskepladsen Vilkår 32.

Vask af maskiner og redskaber, hvorfra der kan forekomme gødnings- og sprøjterester, skal foregå på støbt plads med tæt bund og med bortledning af spildevandet gennem en olieudskiller, inden det ledes til gyllebeholder.

Bygninger bør ikke ligge inden for åbnesskyttelseslinjen.

Bassinet til regnvand fra tage mm bør ikke ligge inden for åbnesskyttelseslinjen.

Ammoniakfølsom natur vil vi kontrollere og kommentere i den endelige tilladelse.

Aabenraa Kommunes bemærkninger til høringssvar fra DN Aabenraa
Aabenraa Kommune modtog den 22. juli 2024 jeres høringssvar til udkast til miljøgodkendelse af husdyrbruget på Hesteløkken 5A, 6340 Kruså. Kommunens besvarelse fremgår nedenfor.

Placering af ny gyllebeholder og afstand til vandløbet Gejlå

DN Aabenraa udtrykker bekymring over placering af en ny gyllebeholder inden for afstandskravet på 100 m til et åbent vandløb.

Efter høringsperioden valgte ansøger at foretage projektændringer, hvor placeringen af den nye gyllebeholder blev ændret. Tidligere var der ansøgt om dispensation til at placere den nye gyllebeholder 80 m fra Gejlå. Som følge af projektændringen placeres gyllebeholderen længere mod øst, som angivet i Figur 1, således at afstandskravet på 100 m til åbne vandløb og søer overholdes, jf. husdyrbruglovens § 8, stk. 1, pkt. 3.

Figur 4. Tidligere ansøgt placering af gyllebeholder (rød markering) og ny placering af gyllebeholder (gul markering).

Åbeskyttelseslinje

DN Aabenraa udtrykker bekymring over placering af bebyggelse og regnvandsbassin indenfor åbeskyttelseslinje.

Aabenraa Kommune gør opmærksom på, at den pågældende vandløbsstrækning syd for husdyrbruget ikke er omfattet af åbeskyttelseslinje. Endvidere håndteres placering, dimensionering og vilkår til et nyt regnvandsbassin i en særskilt nedsivnings-/udledningstilladelse, hvorfor dette ikke reguleres i en afgørelse efter husdyrbrugloven.

Gyllealarm og beholderkontrol

Af høringssvaret fremgår det, DN Aabenraa ønsker krav om gyllealarm og 5. års beholderkontrol på alle husdyrbrugets gyllebeholdere samt etablering af en jordvold, der kan tilbageholde samtlige gyllebeholders indhold, der er beliggende over terræn.

Husdyrbrugets tre eksisterende gyllebeholdere er beliggende over 100 m fra åbne vandløb og søer, og som følge af projektændringen vil den nye gyllebeholder ligeledes overholde afstandskravet. Ingen af gyllebeholderne er beliggende i et risikoområde. Et risikoområde defineres som et område, hvor terrænet skråner med en gennemsnitlig hældning på mere end 6 grader fra beholderen mod åbne vandløb eller søer, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 3, stk. 1, pkt. 24.

Da samtlige gyllebeholdere overholder afstandskravet på 100 m til åbne vandløb og søer og ikke er beliggende i et risikoområde, er der ikke lovkrav om gyllealarm, 5. års beholderkontrol, terrænændring og/eller jordvold, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 20, stk. 1, 3 og 5 og beholderkontrolbekendtgørelsens § 9, stk. 2. Kommunen har således ikke lovhjemmel til at pålægge husdyrbrugets de foreslåede foranstaltninger.

Afløb fra vaskeplads

Af høringssvaret fremgår det, DN Aabenraa ønsker krav om etablering af en olieudskiller ved husdyrbrugets eksisterende vaskeplads.

Vask af maskiner foregår på ejendommens eksisterende vaskeplads med afløb til gyllebeholder, og indholdet i gyllebeholderen udbringes på landbrugsjord, i overensstemmelse med vaskepladsbekendtgørelsen og husdyrgødningsbekendtgørelsen. Vaskepladsen skal indrettes, så der ikke kan ske afledning til kloak, nedsivning i jorden eller afstrømning til ubefæstet areal. Da vaskepladsen anvendes til vask af landbrugsmaskiner, der ikke medfører et væsentligt oliespild, og da der ikke drives maskinstation, transportvirksomhed eller lignende på ejendommen, vurderes det, at der ikke er behov for at etablere olieudskiller.

Det er kommunens vurdering, at vaskepladsens indretning og håndtering af vaskevand sker hensigtsmæssigt, så der ikke er væsentlig risiko for påvirkning af jord, grundvand, overfladevand eller natur.

Fornyelse af høring

Som følge af væsentlige projektændringer sendes et nyt udkast til miljøgodkendelse i fornyet høring i 30 dage. I den forbindelse vil DN Aabenraa få det nye udkast i høring, hvor I vil have mulighed for at komme med bemærkninger.

E. Miljøkonsekvensrapport

Ansøger har indsendt en ansøgning om miljøgodkendelse med tilhørende bilag. Miljøkonsekvensrapporten (MKR) er udarbejdet af miljørådgiver Britt Bjerre Paulsen, Spiras.

Aabenraa Kommune vurderer, at de oplysninger, som ansøger har fremlagt i MKR, er fuldstændige og af tilstrækkelig høj kvalitet.

Ansøgningsmaterialet, der indeholder MKR inklusive bilag, er vedlagt som bilag 1 til miljøgodkendelsen.

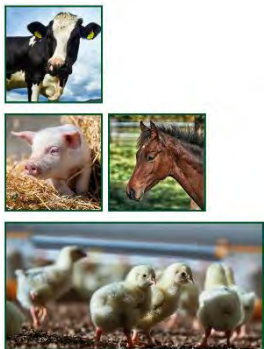
Ansøgningsskemaet fra husdyrgodkendelse.dk er ikke vedlagt, da resultaterne er indarbejdet i enten MKR eller i miljøgodkendelsen. Hvis skemaet fra husdyrgodkendelse.dk ønskes tilsendt, kan de fås ved henvendelse til landbrug@aabenraa.dk eller på tlf. 7376 7864.

Jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 1, pkt. F, litra 6, er der ved ansøgninger efter husdyrbruglovens § 16a, krav til at der skal være en beskrivelse af hvilke metoder der er anvendt til identificering og forudberegning af de væsentlige virkninger på miljøet. Til udarbejdelse af MKR, har ansøger benyttet sig af beregningerne i husdyrgodkendelse.dk, hvor emissionsfaktorerne tager afsæt i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3. Aabenraa Kommune vurderer, at metoderne er tilstrækkeligt beskrevet.

Jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 1, pkt. F, litra 10 er der et krav om, at der i MKR skal være en referenceliste med oplysninger om kilderne til miljøkonsekvensrapportens beskrivelser og vurderinger. Referencelisten fremgår af afsnit 6 i MKR.

Vedlagte relevante bilag:

Bilag 1: Miljøkonsekvensrapport (MKR)

Ansøgning om § 16a miljøgodkendelse.

Peder Dalgas Nissen
Hesteløkken 5a
6340 Kruså

Ansøgning om miljøgodkendelse af udvidelse af staldanlæg og besætning

Skema 238432 i www.husdyrgodkendelse.dk

● **Kolding**
Niels Bohrs Vej 2
7634 1700

● **Vojens**
Billundvej 3
7320 2600

● **Aabenraa**
Jens Terp-Nielsens Vej 13
7436 5000

● **Odense**
Munkehatten 1A th
7436 5000

spiras.dk

Datablad

Ansøger og ejer	Peder Dalgas Nissen Hesteløkken 5 a 6340 Kruså mail@nissenagro.dk
Husdyrbrugets adresse	Hesteløkken 5a, 6340 Kruså
CVR-nummer	19925374
CHR-nummer	48171
Kommune	Aabenraa Kommune
Ejendomsnummer	5800000750, BFE nr. 9885403
Matrikel-nr.	Matrikel: 1 Ø. Gejl, Holbøl
Andre husdyrbrug drevet af ansøger	Ingen
Biaktiviteter	Ingen biaktiviteter
Ansøgningskema	238432
Konsulent	Miljørådgiver Britt Bjerre Paulsen, bbp@spiras.dk tlf. 61617993 Spiras CVR-nr. 21111511

Forord / læsevejledning

Denne rapport beskriver de miljømæssige konsekvenser ved det ansøgte projekt på ejendommen Hesteløkken 5a, 6340 Kruså.

Rapporten er en miljøkonsekvensrapport og behandler de potentielle væsentlige miljøpåvirkninger ved husdyrbrugets produktion og de ansøgte ændringer. Rapporten danner grundlaget for kommunens afgørelse om miljøgodkendelse for husdyrbruget.

Miljøkonsekvensrapporten dækker alle oplysningskrav efter Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen¹ og er en videreudvikling af Miljøstyrelsens forslag til en skabelon. Det er valgt at samle beskrivelserne og vurderingerne i samme afsnit. I afsnit, hvor der er behov for at foretage en vurdering af påvirkningen af det omgivende miljø, afsluttes afsnittet med en vurdering heraf. I afsnit hvor der kun står faktuelle oplysninger og der ikke er behov for en vurdering, er dette udeladt.

Tabeller og figurer i form af skærmdumps fra Husdyrgodkendelse.dk samt kort tegnet af Spiras i AgroGIS er angivet uden kildehenvisning. Øvrige figurer og tabeller er angivet med kildehenvisning.

Til miljøkonsekvensrapporten er der ud over de indsatte bilag sidst i dokumentet indsendt bilag til kommunen i form af kort med opgørelse af produktionsarealerne og øvrige tegninger af indretningen af anlægget. Det antages, at det er tilstrækkeligt at offentliggøre selve miljøkonsekvensrapporten med indbyggede bilag i forbindelse med offentliggørelsen af ansøgningen og miljøgodkendelsen.

Miljøansøgningen er udarbejdet på baggrund af eksisterende byggetegninger samt opmålinger foretaget af landmand og konsulent.

---

¹ Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug BEK nr 2256 af 06/04/2023

Datablad	1
Forord / læsevejledning	2
1. Indledning	5
1.1 <i>Metode og manglende viden</i>	5
2. Ikke-teknisk resume	6
3. Beskrivelse af husdyrbrugets karakteristika og påvirkningerne af det omgivende miljø	9
3.1 <i>Indretning og drift af anlægget</i>	9
3.1.1 <i>Produktionsarealer</i>	9
3.1.2 <i>Opbevaring og håndtering af husdyrgødning</i>	15
3.1.3 <i>Drift af anlægget</i>	16
3.2 <i>Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde</i>	17
3.3 <i>Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug</i>	17
3.4 <i>Husdyrbruget og det ansøgtes beliggenhed samt generelle afstandskrav</i>	18
3.4.1 <i>Jordarealer og jordbund</i>	22
3.5 <i>Ammoniakemission og -deposition</i>	22
3.6 <i>Biologisk mangfoldighed/biodiversitet</i>	31
3.7 <i>Lugtmission</i>	34
3.8 <i>Øvrige emissioner og gener</i>	36
3.8.1 <i>Støj</i>	37
3.8.2 <i>Rystelser og vibrationer</i>	38
3.8.3 <i>Støv</i>	38
3.8.4 <i>Lyspåvirkning</i>	38
3.8.5 <i>Skadedyr</i>	39
3.8.6 <i>Transporter</i>	39
3.9 <i>Reststoffer, affald og naturressourcer</i>	41
3.9.1 <i>Døde dyr</i>	41
3.9.2 <i>Affald</i>	42
3.9.3 <i>Olie- og kemikalier</i>	43
3.9.4 <i>Råvarer</i>	44
3.9.5 <i>Energiforbrug</i>	44
3.9.6 <i>Vandressourcen og vandforbrug</i>	45
3.9.7 <i>Spildevand og restvand</i>	46
3.10 <i>Klima</i>	46
3.11 <i>Forslag til egenkontrol</i>	49
3.12 <i>BAT-Ammoniakemission</i>	50

3.13	<i>Risiko for ulykker og katastrofer</i>	51
3.14	<i>Overvågning</i>	51
3.15	<i>Andet om befolkningen og menneskers sundhed</i>	52
3.16	<i>Kumulative og grænseoverskridende indvirkninger</i>	52
3.17	<i>Alternative løsninger og 0-alternativet</i>	52
3.18	<i>Erhvervsmæssig nødvendighed</i>	53
4.	Oplysninger om konsulenten	53
5.	Konklusion	54
6.	Referenceliste	54
7.	Bilag	55

1. Indledning

Denne miljøkonsekvensrapport beskriver og vurderer den ansøgte husdyrproduktion på den samlede ejendom Hesteløkken 5a, 6340 Kruså, som består af to staldanlæg med en konventionel malkekvægsbesætning. For ejendommen er der i dag en § 16a miljøgodkendelse meddelt den 5. oktober 2023 til et samlet produktionsareal til køer og opdræt af malkekvæg på 8771 m² i eksisterende bygninger.

Med denne ansøgning søges om miljøgodkendelse til indretning af en eksisterende lade til kostald, opførelse af 2 nye staldbygninger samt opførelse af en ny lade og en ny gyllebeholder. Derved etableres 7200 m² nyt staldareal i 3 bygninger, samt ny lagerplads til foder. Begrundelsen for at opføre de nye stalde er, at de dyrevelfærdsregler, der træder i kraft i 2034 betyder, at en stor del af det eksisterende staldareal til køer fra 2034 ikke vil overholde pladskrav til størrelse af sengebåse og bredde af gangarealer mv. og derfor ikke fra 2034 kan bruges til malkekøer af tung race. Disse staldområder vil derfor fremadrettet blive anvendt til ungdyr og kælvningsbokse mv, og en mindre del af de eksisterende staldafsnit vil blive taget ud af brug. Begrundelsen for at opføre den nye lade er, at der vil være brug for en ny lade til foder og halm, når eks. lade bliver ombygget til kostald.

Beskyttelsesniveauerne for lugt til naboer og for ammoniak til nærliggende natur er overholdt, idet der er 603 m til nærmeste nabo og passende afstand til sårbare naturarealer.

Miljøkonsekvensrapporten er udarbejdet på baggrund af oplysninger fra ansøger Peder Dalgas Nissen, som indestår for, at oplysningerne om selve husdyrbruget er korrekte.

1.1 Metode og manglende viden

Til udarbejdelse af miljøkonsekvensrapporten er beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk anvendt. Forudsætningen for beregningen af ammoniak- og lugtemissionen fra stald og lager tager afsæt i emissionsfaktorerne i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3.

Husdyrgodkendelse.dk beregner lugtgeneafstande ud fra standardiserede kurver udarbejdet på baggrund af OML-beregninger (OML = Operationelle Meteorologiske Luftkvalitetsmodeller). De standardiserede kurver tager udgangspunkt i standardstalde, normal ventilation og standardomgivelser.

Beregningen af ammoniakspredningen og -afsætningen i Husdyrgodkendelse.dk foretages med sprednings- og afsætningsmodeller udarbejdet af Aarhus Universitet (baseret på standardafsætningskurver beregnet med OML-DEP, som er en variant af OML-modellen).

I forhold til drivhusgasemissioner så foreligger der for landbrug ikke præcise redskaber til kvantificering af drivhusgasemissioner specielt ikke for metan og lattergas.

2. Ikke-teknisk resume

Det er valgt at skrive et læsevenligt resume, der beskriver de væsentligste forhold på husdyrbruget og ændringer som følge af udvidelsen frem for at skrive et resume af de enkelte underpunkter i miljøkonsekvensrapporten.

Husdyrbruget og produktionsomfang

Denne miljøkonsekvensrapport vedrører husdyrbruget på Hesteløkken 5, 6340 Kruså. Husdyrbruget består af en konventionel malkekvægsbesætning, med en miljøgodkendelse fra oktober 2023. Der er tale om en ansøgning om en ny §16 a ansøgning, da udvidelsen i sig selv giver anledning til en beregnet mer-emission på mere end 3500 kg N. Det samlede produktionsareal øges fra 8.771 m² til 15.715 m², idet en eksisterende lade ombygges til stald, foruden at der opføres to nye staldbygninger og en ny lade, samt en ny gyllebeholder på 4000 m³. Antallet af køer udvides fra ca. 850 køer i dag til 1300 årskøer.

Landskabelige forhold

Ejendommen ligger på Hesteløkken 5a i Øster Gejl. Området er udpeget som et bevaringsværdigt landskab, og den sydlige del af ejendommen ligger indenfor Økologiske Forbindelser, jf. Aabenraa Kommunes kommuneplan. Syd for ejendommen løber vandløbet Gejl Å.

Ejendommen ligger som en samlet enhed og har et meget ensartet bygningsmæssigt udseende, idet alle staldbygningerne ligger parallelt med hinanden eller i rette vinkler, gavlerne flugter og farver og bygningsmaterialer er ensartede grå og hvide. De befæstede arealer er velholdte og renholdte, og ejendommen fremstår ryddelig og præsentabel. Udenom de befæstede kørearealer er der velholdte græsarealer, samt mindre prydbepantninger. Alle de eksisterende gyllebeholdere har fast teltoverdækning, og ensilagepladser og gyllebeholdere ligger bag ved ejendommen og er ikke synlige fra vejen. Den nye gyllebeholder forsynes ikke med teltoverdækning.

Husdyrbruget ligger i et rummeligt landskab, der er relativt fladt, med store marker, en del skov, plantage og naturarealer og kun få beboelser og landbrugsejendomme. Øster Gejl er en klynge af 4-5 landbrugsejendomme og nogle aftægtshuse / medhjælperboliger.

Det ansøgte drejer sig om en større bygningsmæssig udvidelse, men bygningerne placeres i umiddelbar tilknytning til de eksisterende bygninger, bagved den nuværende bygningsmasse og vil ikke fremstå vidt synligt fra vej eller naboer. Den stramme linje i bygningernes udseende videreføres, så alle er i samme materialer og farver, og orienteret på samme led. De nye bygninger får alle flugtende gavler. Mod øst bliver byggefeltet afgrænset af en lille skov, som ikke er omfattet af fredskovspligt. Det ene hjørne af laden, som ønskes opført, samt kørevej rundt om bygningerne, vil komme til at række ind i en lille del af dette skovareal, der derfor ryddes. Den nye gyllebeholder placeres i det syd-vestlige hjørne af den lille skov.

Potentielle gener

Beregningerne i ansøgningssystemet Husdyrgodkendelse.dk viser, at lugtgenestandene overholdes til naboer, samlet bebyggelse og byzone. Der er godt 400 m fra nærmeste staldhjørne til nærmeste nabo uden landbrugspligt, og da der bygges i retning væk fra naboerne er der godt 600 m i vægтет gennemsnitsafstand.

Støj, rystelser og vibrationer fra selve husdyrbrugets faste bygninger og installationer vurderes ikke at være til væsentlig gene for naboer pga. typerne af støjklenderne og afstanden til naboerne. Transport til og fra ejendommen sker via to indkørsler fra Hesteløkken, samt en privat markvej, der fører over Gejl Å og til markerne syd for ejendommen. Der er ingen nabobeboelser tæt på indkørslerne.

Fluer og skadedyr bekæmpes ved omhyggelig orden og renholdelse i anlægget, mens døde dyr opbevares på en plads nord for anlægget på den anden side af vejen. Også dette vurderes ikke at medføre væsentlige gener for naboer pga. af den forholdsvis store afstand.

Da udendørs lyskilder er slukket om natten, og i øvrigt styres af bevægelsessensor vurderes det, at naboer ikke vil blive generet af lysgener.

Støv fra ejendommen vurderes ikke at være til væsentlig gene for naboer, idet kørearealer er befæstede og holdes rene, og støvende aktiviteter såsom aflæsning af foder og brug af halm foregår indenfor i stalde og lader.

Samlet set vurderes husdyrbruget ikke at medføre væsentlige gener i form af lugt, støj, støv, rystelser, vibrationer, lysgener, fluer, skadedyr, opbevaring af døde dyr eller transport i forhold til naboer, samlet bebyggelse og byzone.

Husdyrgødning

Der produceres gylle og dybstrøelse, som hentes direkte fra fortank / stald til forarbejdning i biogasanlæg. Den afgassede gylle leveres retur og opbevares i ejendommens gyllebeholdere. Husdyrgødningen udbringes på markerne af maskinstation. Den nye gyllebeholder placeres i tilknytning til det nye staldbyggeri, og vil være uden fast overdækning, da det forventes, at der vil blive brugt sand i sengebåse i de nye stalde, og da sandet ender i gyllebeholderen, skal det kunne graves op.

Ammoniakdeposition til natur

Der er i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fastsat krav til den maksimale mængde ammoniak, som forskellige naturtyper må belastes med. Kravene er fastsat som maksimale mængder kvælstof (kvælstof er en bestanddel af ammoniak).

Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at beskyttelsesniveauerne for ammoniak til alle naturtyper overholdes, både totaldepositionskravene til de mest sårbare naturtyper samt merdepositionskravet til mindre sårbare naturtyper.

Anvendelse af BAT

BAT er en forkortelse for "bedste tilgængelige teknik" (på engelsk: "best available techniques"). Da husdyrbruget har en ammoniakfordampning over 750 kg NH₃ N/år, er der krav til at anvende den bedste tilgængelige teknik i forhold til minimering af miljøbelastninger fra husdyrbruget. Der er dels faste krav til den totale ammoniakemission i forhold til BAT i Husdyrloven og tilhørende bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug.

Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at husdyrbruget overholder BAT kravet til ammoniakemission.

Alternative løsninger og 0-alternativ

Der er undersøgt forskellige muligheder for at bygge nord for ejendommen på den anden side af vejen, og i tilknytning til ansøgers anden ejendom på Hesteløkken 2. Ingen af disse lokaliteter gav bedre udvidelsesmuligheder, da staldanlæggene kom for tæt på naboer og natur.

Oprindeligt var det planen at placere den nye gyllebeholder syd for de eksisterende beholdere, men da dette er indenfor 100 m af vandløb, er placeringen ændret til at være i hjørnet af den lille ikke-fredsskovede skov, syd for det nye staldanlæg. Denne placering vil ikke være synlig fra vejen, og den vil ikke genere nogen.

0-alternativet er, at ejendommen drives videre som godkendt i § 16a miljøgodkendelsen fra oktober 2023 med det nuværende produktionsomfang, med en 10 års afviklingshorisont mod 2034, når en stor del af de nuværende stalde ikke længere overholder Lov om Hold af Kvæg, fordi der er for små sengebåse og for smalle gangarealer. En sådan nedslidningsstrategi vil medføre at der ikke længere investeres i anlægget, og at anlægget derfor slides ned, med øget risiko for gener og uforudsete hændelser til følge.

Husdyrbrugets ophør

Hvis husdyrbruget ophører helt, vil stalde, gødningsopbevarings- og foderanlæg blive tømt for dyr, gødning og foder og efterfølgende rengjort. Rester af affald vil blive bortskaffet iht. kommunens affaldsregulativ.

3. Beskrivelse af husdyrbrugets karakteristika og påvirkningerne af det omgivende miljø

I dette kapitel beskrives husdyrbrugets indretning og drift, husdyrbrugets beliggenhed i forhold til omgivelserne, samt husdyrbrugets påvirkning af omgivelserne med hensyn til ammoniak- og lugtemission og -deposition og eventuelle gener i forbindelse med støj, rystelser, vibrationer, støv, lys, skadedyr og transporter. Derudover beskrives forbrug af naturressourcer og affaldsproduktion.

Hvor det er relevant, efterfølges emnerne af en vurdering af det ansøgte væsentlige direkte og indirekte virkninger i forhold til:

- 1) befolkningen og menneskers sundhed,
- 2) biologisk mangfoldighed med særlig vægt på kategori 1- og 2-natur samt bilag IV-arter,
- 3) jordarealer, jordbund, vand, luft og klima,
- 4) materielle goder, kulturarv og landskabet,
- 5) samspillet mellem to, flere eller alle faktorer efter nr. 1-4 og
- 6) sårbarhed i forhold til risici for større ulykker eller katastrofer som følge af faktorerne efter nr. 1-5.

3.1 Indretning og drift af anlægget

Ejendommen ligger i Øster Gejl, mellem Bommerlund og Kelstrup Plantager. Øster Gejl er en lille gruppe på 5 landbrugsejendomme, hvoraf ansøger ejer Hesteløkken 5 A og Hesteløkken 2.

Driftsbygningerne på Hesteløkken 5a består af et stort staldanlæg opført etapevist med udgangspunkt i gårdens gamle driftsbygninger i perioden 2002 – 2018 samt en foderlade, et ensilageopbevaringsanlæg og 3 gyllebeholdere. Staldene er opført i hvide og grå materialer, og er placeret, så de alle ligger parallelt eller retvinklet på hinanden, og med flugtende gavlender. Dette giver anlægget et harmonisk og ensartet udtryk.

Hele bedriftens dyrehold er opstaldet i staldanlægget på Hesteløkken 5a, som ligger som en samlet enhed. Der flyttes ikke dyr til og fra andre ejendomme, og dyrene er på stald hele året. Det bevirker – sammen med en generelt høj standard af oprydning og renholdelse omkring bygningerne – at anlægget fremstår meget ryddeligt og ordentligt, med rene og velholdte kørearealer, oplagsarealer mv.

Det samlede produktionsareal er på 8771 m² ud over malkestald og opsamlingsareal, hvoraf størsteparten er sengestalde med spalter og en mindre del er dybstrøelse.

Det nye byggeri består af en forlængelse af den eksisterende foderlade med ca. 45 m, 2 nye staldbygninger på hver 110x30 m, en ny foderlade længst mod syd, i samme størrelse samt en ny gyllebeholder på 4000 m³. Se bilag 2.

Placering af det eksisterende og det nye staldanlæg, opbevaringsanlæg og øvrige bygninger fremgår af oversigtskortene i Bilag 1 samt af Figur 1.

3.1.1 Produktionsarealer

Det følger af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, at der skal foretages beregninger for før og efter situationen for husdyrbruget. Der skal desuden foretages beregninger for husdyrproduktionen for 8 år siden. Derfor skal 8 årsdriften og nudriften fastsættes.

Figur 1: Husdyrbrugets nuværende stalde og opbevaringsanlæg, kilde: www.husdyrgodkendelse.dk

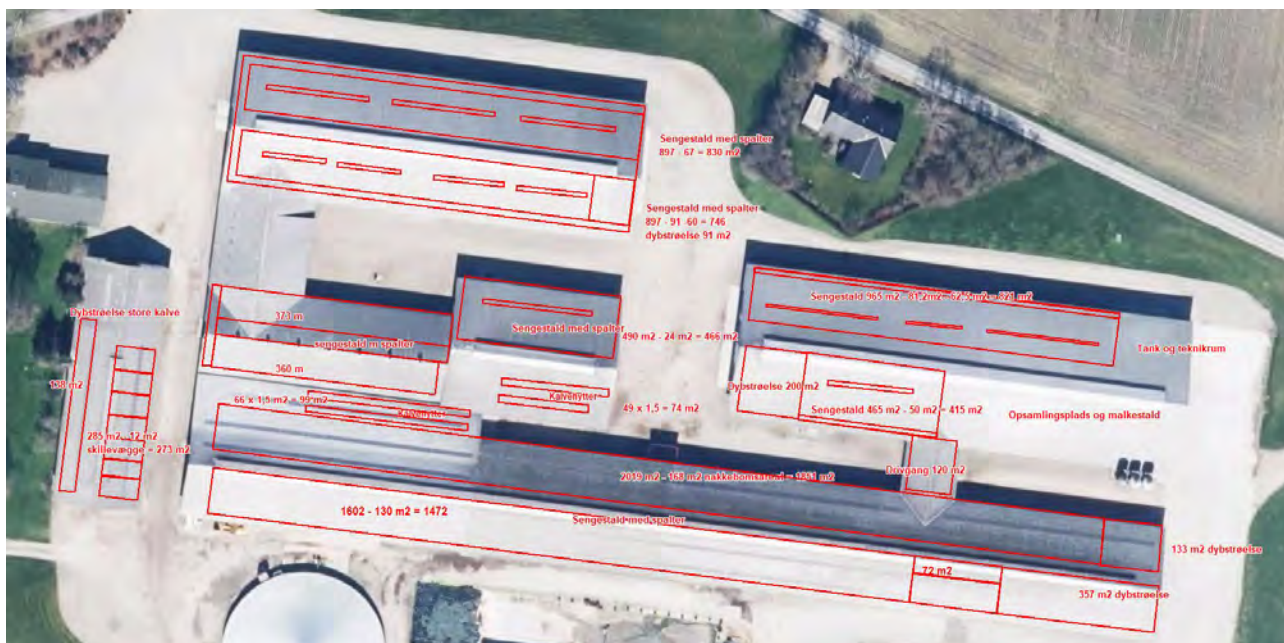
Figur 2: Husdyrbrugets nuværende stalde og opbevaringsanlæg, kilde: skraafoto.dataforsyningen.dk

Nu- og 8-års-driften

Den lovlige drift for 8 år siden på husdyrbruget tager afsæt i tillæg til miljøgodkendelsen fra 17. maj 2016 da den vil være 8 år gammel, før denne ansøgning er færdigbehandlet.

Opgørelse af produktionsarealerne i de eksisterende stalde er baseret på opmålinger foretaget af ansøger sammen med miljørådgiver Britt Bjerre Paulsen i forbindelse med den seneste ansøgning i 2022/2023, samt eksisterende byggetegninger.

Produktionsarealerne i nudrift og 8-årsdrift er opgjort i figur og tabel på næste side og vist i større format på bilag 1.

Figur 3: Produktionsarealer i nudrift og 8-årsdrift

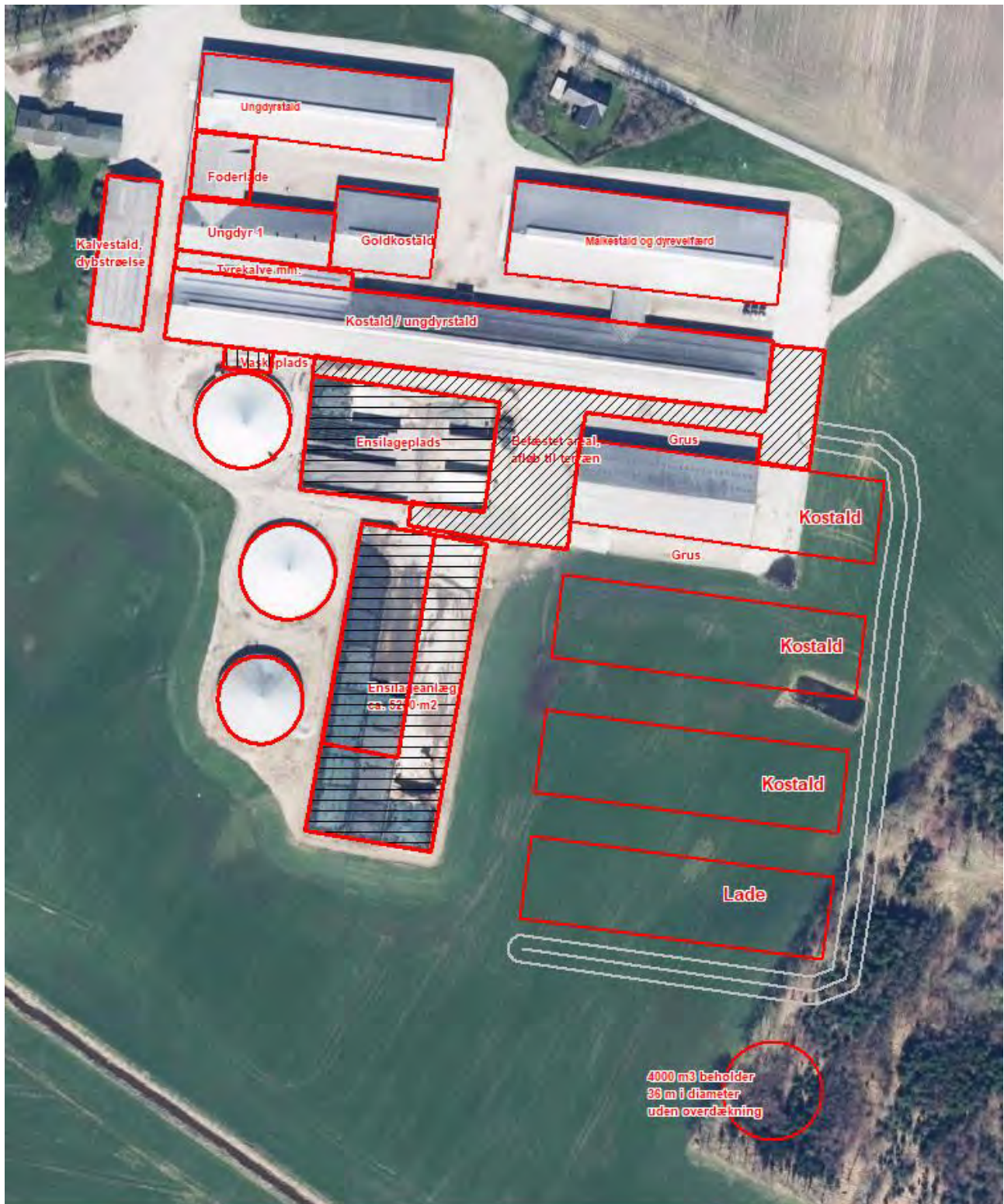
Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
8 års drift						
Kostald	5497	Blandet ventilation	3 m	(#581369) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	0	3395
				(#581368) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	490
Kalvestald - dybstrøelse	537	Blandet ventilation	3 m	(#581372) Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	0	411
Ungdyr 1	1077	Blandet ventilation	3 m	(#581375) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	0	733
Tyrekalve m.m.	430	Blandet ventilation	3 m	(#581378) Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	0	99
Goldkostald	955	Blandet ventilation	3 m	(#581384) Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	0	74
				(#581383) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	0	466
Ungdyrstald	2662	Naturlig ventilation	3 m	(#687305) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	91
				(#687304) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	0	1576
Malkestald og dyrevelfærd	3138	Blandet ventilation	3 m	(#687307) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	200
				(#687306) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	0	1236
Sum						8771

Tabel 1: Stalde, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i 8-års drift - identisk med nudrift.

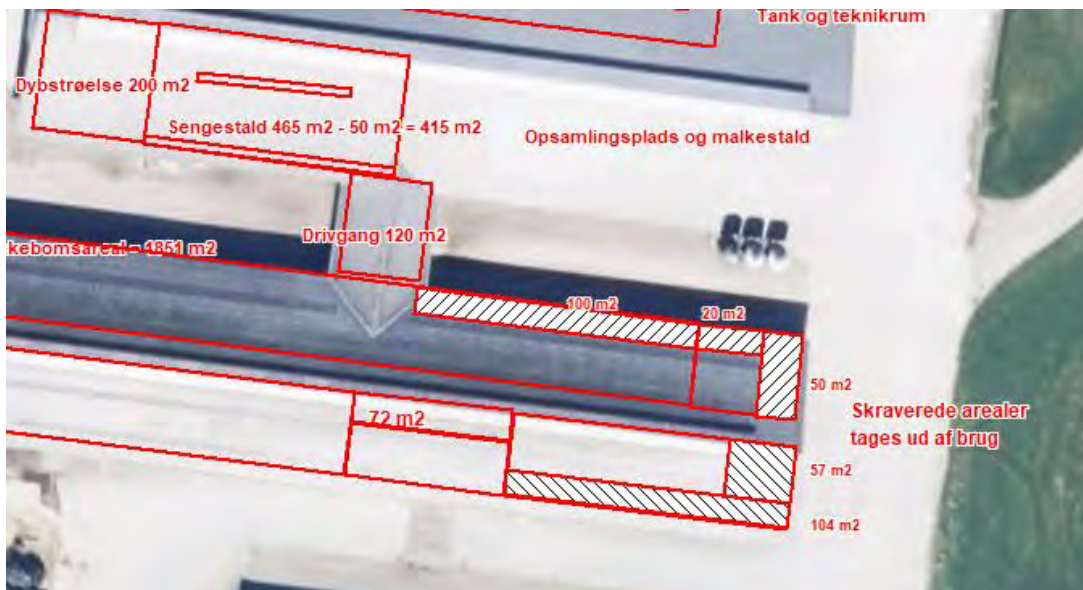
Ansøgt drift

Produktionsarealerne i ansøgt drift fremgår af figur 2 og tabel 2 på de næste sider.

Ændringen i forhold til nu- og 8 års drift er 3 bygninger med hver 2400 m² produktionsareal til køer. Der sker nogle mindre ombygninger i den nuværende kostald, hvorved produktionsarealet reduceres med 331 m².

Figur 4: Husdyrbrugets nuværende stalde og opbevaringsanlæg, samt nyt produktionsareal, kilde: www.husdyrgodkendelse.dk

Figur 5. Areal, der tages ud af produktionsarealet i eksisterende staldafsnit

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Køledehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Køestald	5497	Blandes ventilation	3 m	(#581365) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	259
				(#581364) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagsky) eller ringkanal	0	1295
Kalvestald - dybstrøelse	537	Blandes ventilation	3 m	(#581370) Kalve, i under 6 mdr. i. Dybstrøelse	0	411
Ungdyr 1	1077	Blandes ventilation	3 m	(#581373) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagsky) eller ringkanal	0	153
Tyrstalde m.m.	430	Blandes ventilation	3 m	(#581376) Kalve, i under 6 mdr. i. Dybstrøelse	0	99
Gødkøestald	955	Blandes ventilation	3 m	(#581380) Kalve, i under 6 mdr. i. Dybstrøelse	0	74
				(#581379) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagsky) eller ringkanal	0	166
Ungdyrstald	2662	Naturlig ventilation	3 m	(#581386) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	91
				(#581385) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagsky) eller ringkanal	0	1576
Malkestald og dyrevelfærd	5138	Blandes ventilation	3 m	(#581391) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagsky) eller ringkanal	0	1236
				(#581390) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	260
Stald i eks. lade	3381	Naturlig ventilation	3 m	(#581394) Malkekøer, kvier og stude. Fast drænet gulv med skraber og afløb	0	2400
Ny stald	3405	Naturlig ventilation	3 m	(#581395) Malkekøer, kvier og stude. Fast drænet gulv med skraber og afløb	0	2400
Ny sengestald	3297	Naturlig ventilation	3 m	(#581397) Malkekøer, kvier og stude. Fast drænet gulv med skraber og afløb	0	2400
Sum						15640

Tabel 2: Stalde, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i ansøgt drift.

3.1.2 Opbevaring og håndtering af husdyrgødning

Med en forventet fremtidig produktion på 1300 årskøer og 1100 opdræt (0-24 mdr.) og tyrekalve til 14 dage vil den samlede årlige produktion af husdyrgødning være ca. 43.000 m³ gylle og 3000 tons dybstrøelse, ud fra at ca. 150 køer går i dybstrøelse og ungdyrene går på dybstrøelse til de er 6 måneder. Tallene er baseret på normtal fra 2023, men den reelle mængde kan variere meget fra husdyrbrug til husdyrbrug, afhængig af staldens indretning, malkeanlæggets vandforbrug og forbrug af vand til rengøring i øvrigt.

Husdyrbrugets opbevaringsanlæg fremgår af Tabel 3. De eksisterende opbevaringsanlæg består af tre gyllebeholdere etableret hhv. 1986, og så i hhv. 2007 og november 2015. Alle 3 indgår i 8-årsdrift, nudrift og ansøgt drift.

De eksisterende gyllebeholdere har alle fast overdækning.

Der er planer om at opføre endnu en gyllebeholder på 4000 m³. Efter længere overvejelser af flere alternativer er det valgt at søge om lov til at placere den i hjørnet af den lille skov syd for de nye bygninger.

Kapaciteten i de eksisterende gyllebeholdere på ejendommen er samlet på 12.000 m³. Dertil kommer kapacitet i kanaler i de nuværende stalde på ca. 4720 m³, i alt ca. 16.720 m³, samt 1 ny beholder som nævnt på 4000 m³. Derved kommer den samlede kapacitet op på 20.720 m³.

Biogasanlægget leverer den del af den afgassede husdyrgødning, der skal bruges på bedriften tilbage til opbevaring på ejendommen. Den øvrige gylle afsættes via gylleaftaler, der også indebærer lejet opbevaringskapacitet. Den gødning, der afsættes, bringes direkte ud til aftagerne fra biogasanlægget, og kommer således ikke retur til Hesteløkken. For hvert år bliver der udarbejdet dokumentation for hvad der er afsat til biogasanlægget, hvad der kommer retur og hvad der bliver afsat til anden side.

Produktionens samlede opbevaringskapacitet er således ikke fuldt ud afklaret. Med bortfald af undtagelsesreglen om 2,3 DE/ha, vil der skulle afsættes en større mængde husdyrgødning til udbringning via biogasanlægget eller direkte til andre modtagere. Dette vil blive afklaret i den kommende tid, og inden byggeriet iværksættes, så der altid er tilstrækkelig afsætning eller opbevaringskapacitet til husdyrgødningen i et givent år.

I sengestaldene udsluses gyllen til forbeholderne dagligt. Herfra hentes gyllen til biogas hver anden dag. Dybstrøelsen udmuges hver 5. uge til container, som hentes og køres til biogas.

Fra de nye stalde er det planen at lede gyllen til opbevaring i lagertank på ejendommen, da der er planer om at bruge sand i sengebåsene. Biogasanlæggene er ikke interesseret i at modtage gylle med sand, da det slider på pumper mv. Derfra vil gyllen blive flyttet til opbevaring på de ejendomme, hvor gyllen skal anvendes. Der er ikke indgået aftaler endnu, da udvidelsen først skal falde på plads, og staldene bygges, før der er basis for at indgå aftaler om afsætning af husdyrgødning.

Størsteparten af ensilagevandet opsamles i gyllebeholder, og køres ud som husdyrgødning. En mindre del køres eller sprinkles ud fra opsamlingsbeholderen på østsiden af det nye ensilageanlæg. De eksisterende gyllebeholdere er alle med teltoverdækning, så der ikke opsamles unødigt regnvand.

Gyllen i gyllebeholderne omrøres udelukkende forud for gylleudbringning. Udbringning af gyllen foretages af maskinstation og der anvendes en 25 m³ gyllevogn med læssekran.

3. Overblik over husdyrgødning

Opbevaringslagre					
Navn	Lagertype	Yderligere oplysninger	Bedste tilgængelige opbevaringsteknik	Dimension	Areal (m ²)
Ansøgt drift					
Gyllebeholder 4000 - 1	Flydende				1048
Gyllebeholder 4000 - 2	Flydende				853
Gyllebeholder 3	Flydende				769
Gyllebeholder 4, 4000 m ³	Flydende				1010
Nudrift					
Gyllebeholder 4000 - 1	Flydende				1048
Gyllebeholder 4000 - 2	Flydende				853
Gyllebeholder 3	Flydende				769
8 års drift					
Gyllebeholder 4000 - 1	Flydende				1048
Gyllebeholder 4000 - 2	Flydende				853
Gyllebeholder 3	Flydende				769

Tabel 3: Opbevaringsanlæg på husdyrbruget.

Vurdering

Det vurderes, at gødningshåndteringen med afhentning til biogas er effektivt og miljømæssigt hensigtsmæssigt. Husdyrbrugets behov for opbevaringskapacitet vil blive løst med opbevaring dels på ejendommen, og dels ved aftaler om opbevaring eller afsætning til biogasanlæg eller maskinstation i takt med at byggeriet iværksættes og dyreholdet udvides.

3.1.3 Drift af anlægget

Det er ejer og 5 ansatte, der varetager driften på ejendommen. Driften af anlægget er beskrevet i de følgende afsnit i denne rapport, men derudover kan der nævnes at der er følgende faste procedurer på husdyrbruget:

- I løbet af dagen bliver dyr, anlæg, installationer og materiel holdt under opsyn
- Slidte dele repareres eller udskiftes løbende
- Der registreres dyr i CHR
- Gyllepumpningen overvåges og der tjekkes først om der er plads i gyllebeholderne
- Der er sundhedsrådgivning tilknyttet besætningen
- Der føres journal over antal dyr bortskaffet til DAKA og antal dyr til slagtning
- Der føres journal over medicinforbrug
- Serviceeftersyn på malkeanlæg og køletanke overholdes
- Indlægssedler for indkøbt foder gemmes. Der udarbejdes foderplaner, og forbruget af foder registreres.
- Opgørelse over ressourceforbruget (brændstof, el, vand og foder) registreres årligt
- Der gennemføres 5-års kontrol af el-installationer af autoriseret el-installatør
- Der udføres årlig kontrol af slukningsudstyr
- Der udarbejdes gødningsregnskab og mark/gødningsplaner for ejendommen

Husdyrbruget leverer mælk til Arla, og skal derfor leve op til Arlagårdens omfattende egenkontrolprogram med hensyn til sundhed, hygiejne og dyrevelfærd.

3.2 Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde

Der søges om godkendelse til at opføre 3 nye bygninger og forlænge en eksisterende bygning.

Der er tale om et stort nyt byggeri, som forventes gennemført over en periode på ca. 5 år.

Den nuværende lade forlænges med ca. 45 m til en samlet længde på 110 m. Der indrettes kostald med fast drænet gulv med skraberanlæg.

Derudover bygges der 2 nye kostalde på hver 30 m x 110 m. De indrettes med fast gulv med dræn og skræbning. Gyllen skræbes til opsamlingsanlæg forenden af stalden, hvorfra det ledes til gyllebeholder.

Derudover opføres der en ny lade på 30m x 110 m.

Der er ikke behov for at grave ud til gyllekanaler under staldene.

Bygningerne bliver ca. 10,5 m høje i kip, ud fra en benhøjde på 4,8 m og 20 graders taghældning. De opføres i hvide elementer og sorte gavltrekanter, svarende til de eksisterende bygninger på ejendommen.

Derudover opføres en ny gyllebeholder på 4000 m³.

Figur 5: Materialer og farver på de eksisterende bygninger, kilde: skraafoto.dataforsyningen.dk

3.3 Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug

Ansøger har ikke dyrehold på andre ejendomme, så der er ikke tale om produktionsmæssig sammenhæng med andre dyrehold. Der er ikke andre dyrehold, der ligger tæt på.

3.4 Husdyrbruget og det ansøgtes beliggenhed samt generelle afstandskrav

Landskab, planforhold og kulturarv

Landskab

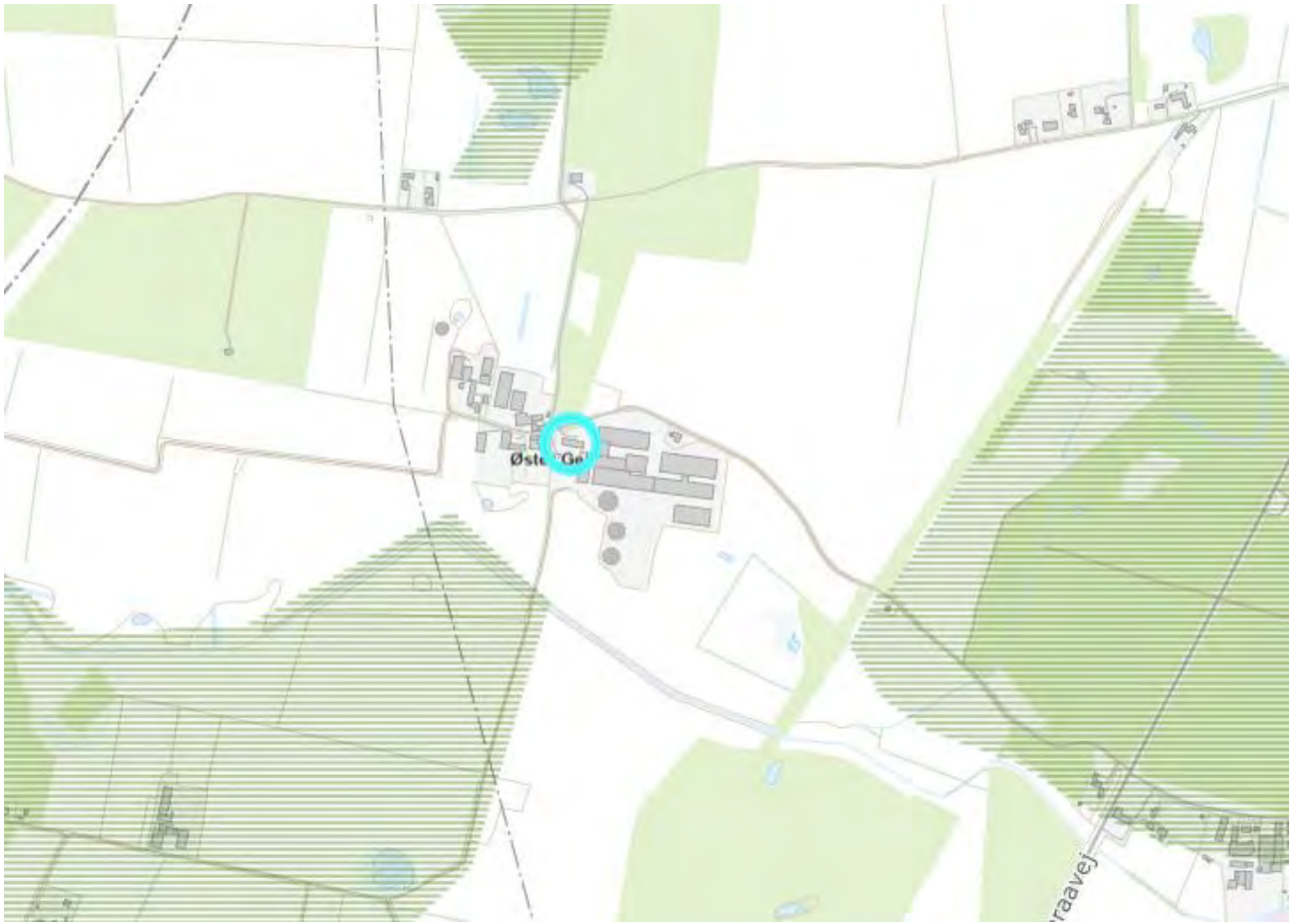
Husdyrbruget ligger i landzone uden for lokal- eller kommuneplanlagte områder. Ejendommen ligger ca. 4,5 km fra den dansk/tyske grænse. Ejendommen ligger indenfor et område, der er udpeget som "Skovrejsning Uønsket", som falder delvist sammen med et område udpeget for "Værdifulde geologiske områder". Skovene omkring ejendommen og nogle af de tilstødende landbrugsarealer er udpeget som områder med potentielle naturbeskyttelsesinteresser, og der er udpeget "økologiske forbindelseslinier" langs med vandløbet Gejlå, der løber syd for ejendommen, og mod nord og syd langs levende hegn og småbiotoper, der udgør trædesten i det åbne land mellem de store skov- og naturarealer, som omgiver ejendommen. Den sydlige halvdel af byggefeltet til de nye stalde ligger indenfor udpegningen af "økologiske forbindelseslinier". Hele ejendommen ligger indenfor en meget stor udpegning af "bevaringsværdigt landskab", der omfatter ca. 1/3 af kommunen.

Der er en lokal cykelrute, der går forbi langs vejen nord og øst for bygnings sættet.

Den lille skov, der ligger øst for byggefeltet er ikke fredskov, men den er alligevel omfattet af Skovbyggelinie. Eftersom byggeriet opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende driftsbygninger på ejendommen, og er erhvervsmæssigt nødvendige for den pågældende ejendoms drift som landbrugsejendom, kræves der ikke dispensation fra skovbyggelinien.

Figur 6: Områder med særlige økologiske forbindelseslinier jf. Aabenraa Kommunes kommuneplan 2015

Figur 7: Potentielle naturbeskyttelsesområder jf. Aabenraa Kommunes kommuneplan 2015

Ejendommen ligger udenfor Aabenraa Kommunes udpeging af arealer til store husdyrbrug og særlig værdifulde landbrugsområder. Ejendommen ligger udenfor Natura 2000.

Vurdering af Landskab

Det vurderes, at det nye byggeri opføres i umiddelbar tilknytning til det eksisterende. Afstanden mellem de nye bygninger bliver 15 m. Det nye byggeri passes pænt ind mellem det eksisterende opbevaringsanlæg og den lille skov mod øst, så selv om det er store bygninger, vil det ikke vil være særlig markant i landskabet. Det vil være synligt fra vejen mod øst, og det bebyggede område rykker lidt tættere på vejen, men staldene bygges foran nuværende opbevaringsanlæg (siloe og gylleholdere), som så vil være mindre synlige. Forlængelse af eks. lade, der ombygges til stald, de to nye staldbygninger og den nye lade bygges med ens gavler, der flugter, så byggeriet ser ordentligt og pænt ud.

Placeringen af de nye bygninger blokerer ikke for dyrs vandring langs med vandløbet, som er det centrale element i den økologiske forbindelseslinie, og langs med levende hegn, som knytter an til skoven mod øst. Byggeriet udfylder et hjørne af dyrket mark mellem eks. bygninger og skoven, og blokerer ikke for dyrs vandring mellem naturbiotoper.

For at få plads til laden og gylleholderen samt kørevej rundt om bygningerne vil det være nødvendigt at fjerne en mindre del af den ikke-fredskovspligt-belagte skov. Der er tale om nogle få mellemaldrende egetræer, som står i skovkanten, og nogle forvoksede juletræer, som står inde bag ved. Der er tale om et areal på ca. 3400 m², der skal ryddes for at få plads til laden og gylleholderen samt kørevej til og rundt om laden.

Kulturarv

Det nærmeste fredede fortidsminde ligger cirka 120 meter sydøst for og er et fredet jernbaneanlæg fra begyndelsen af 1900-tallet. Der er en beskyttet betonbro, der fører over Gejlå, som også er beskyttet. Der er en 100 m beskyttelseszone rundt om jernbaneanlægget. Da der ikke bygges noget nyt indenfor beskyttelseszonen, har det ingen betydning for det ansøgte.

Figur 8: Fortidsminde (fredet jernbaneanlæg) og 100 m beskyttelseszone

Ejendommen ligger ikke indenfor udpegninger af kulturhistoriske bevaringsværdier eller kulturarvsarealer i kommuneplanen for Aabenraa Kommune.

Vurdering af kulturarv

Placeringen af de eksisterende bygninger tilsidesætter ikke kulturudpegningerne i kommuneplanen for Aabenraa Kommune. Også udvidelsen med de nye bygninger vurderes at være foreneligt med kommunens kulturarvsudpegninger.

Materielle goder

Med materielle goder menes materielle ting og ejendom. Ud fra denne betragtning skal der redegøres for, om ting og ejendomme kan blive væsentligt påvirket af husdyrbruget og dets udvidelse. Som beskrevet i efterfølgende afsnit, overholdes alle afstandskrav.

Vurdering af materielle goder

Husdyrbruget overholder de gældende afstandskrav og lugtgenekrav, hvorfor det vurderes at husdyrbruget ikke vil påvirke naboers materielle ting og ejendomme væsentligt.

Husdyrbruget ligger i et område med særlige drikkevandsinteresser, og nitratfølsomme indvindingsområder, men udenfor indvindingsopland til de nærmeste vandværker.

Afstandskrav

Husdyrbruglovens § 6 og § 8 fastsætter krav til minimumafstande fra husdyrbrugets anlæg til omgivelserne. afstandskravene jf. Husdyrlovens § 6 overholdes idet husdyrbruget ligger mere end 50 m fra:

- Et eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde
- Et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig- og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.
- En nabobeboelse

Nærmeste byzone-areal er i den sydlige udkant af Holbøl, hvor området 3.4.010.B omkring Møllevej er udpeget som fremtidig byzone. Området ligger ca. 1600 m væk fra den nærmeste driftsbygning. Der er ikke nogen lokalplanlagte områder, som opfylder Husdyrbruglovens § 6, der ligger nærmere.

Nærmeste nabobeboelse er Hesteløkken 7, som er en landbrugsejendom. Afstanden fra kalvestald til nabobeboelse er ca. 61 m. Derved er afstandskrav til byzone, lokalplanlagt område og nabobeboelse overholdt.

I nedenstående skema gennemgås afstandskravene i husdyrbruglovens § 8.

Nærmeste...	Afstand	Beskrivelse	Afstandskrav
Naboskel	Ca. 50 m	Fra kalvestald til naboskel mod vest	30 m
Beboelse på samme ejendom	Ca. 28 m	Fra kalvestald til stuehus, nr. 5a	15 m
Levnedsvirksomhed		Ikke noget indenfor 25 m	25 m
Enkelt vandindvindingsanlæg	28 m	Fra ungdyrstald til boreriger mod nord	25 m
Beskyttet vandløb	105 m	Til Gejlå mod syd fra nærmeste gyllebeholder	100 m
Dræn	15m	Eventuelle dræn i marken vil blive sløjfet i forbindelse med nyt byggeri, og omlagt i faste rør	15 m
Sø	100 m	Fra ny gyllebeholder til sø i skoven mod øst	15 m
Offentlig vej	Ca. 80 m 17 m	Fra forlængelse af lade, der indrettes til stald, til Hesteløkken Fra eks. ungdyrstald	15 m
Privat vej		Ingen i nærheden	15 m

Tabel 4: Afstandskrav i forhold til husdyrbruget.

Som det fremgår af skemaet er afstandskravene overholdt.

Vurdering af afstandskrav

Alle afstandskrav til stalde og opbevaringsanlæg er overholdt. Der er ikke præcist kendskab til nærmeste levnedsmiddelvirksomhed, men der er ikke nogen indenfor 25 m af staldanlægget. Der er ingen almene vandindvindingsanlæg indenfor 50m af staldanlægget.

3.4.1 Jordarealer og jordbund

Alle stalde, kanaler, fortanke, gyllerør og gyllebeholdere er og bliver udført i tætte og stabile materialer.

Der vil blive foretaget opgravning og lettere terrænregulering i forbindelse med etablering af de nye stalde og den nye gyllebeholder. Umiddelbart vurderes det, at terrænreguleringen vil holde sig indenfor ca. +/- 1 m. Der forventes ikke at være overskudsjord fra etablering af byggeriet, da der ikke skal graves ud til gyllekanaler. Afrømmet muld fordeles i et tyndt lag i marken på samme matrikel.

I det omfang, der bliver behov for at terrænregulere, vil afgravet materiale blive anvendt til at udjævne terrænet. Der kan blive behov for at tilføre yderligere sand eller grus til at opbygge fundament for de nye bygninger.

Der er ikke registreret jordforurening i forbindelse med husdyrbrugets nuværende bygninger, anlæg, kørearealer og tilstødende arealer.

Der inddrages et dyrket areal på ca. 2,3 ha til stalde, gyllebeholder og kørearealer. Dette udgår således af landbrugsarealet.

Ejendommen og dens jordtilliggende ligger i en stor udpegning af områder med Særlige drikkevandsinteresser. Al udbringning af husdyrgødning på markerne er reguleret gennem gødningsregnskabet, så der kun udbringes det, der er nødvendigt for afgrødernes vækst, ligesom brugen af plantebeskyttelsesmidler også er nøje reguleret og afgiftsbelagt, hvorved der kun bruges det absolut nødvendige af hensyn til at sikre afgrøderne.

Vurdering

Da stalde, kanaler, fortanke, gyllerør og gyllebeholdere er og bliver udført i tætte og stabile materialer, og da husdyrgødning anvendes efter gældende lovgivning, vurderes det, at der fra selve husdyrbruget ikke ved normal drift kan ske væsentlige direkte eller indirekte påvirkninger af jordarealer eller jordbund.

Evt. overskydende muldjord fra byggefeltet vil blive fordelt på ejendommen og anvendes til jordforbedring.

3.5 Ammoniakemission og -deposition

Ud fra oplysningerne om størrelsen af produktionsarealerne, dyre- og gulvtype i ansøgt drift, nudrift og 8-års drift samt evt. oplysninger om miljøteknologier beregnes husdyrbrugets ammoniakemission i de tre drifter.

Ammoniakemissionen fra stalde og opbevaringslagre på Hesteløkken 5 fremgår af Tabel 5. Den totale ammoniakemission fra husdyrbruget er i ansøgt drift beregnet til 16773 kg N/år, med en meremission på 6502 kg N/år i forhold til både nudrift og 8-års driften.

Samlet resultat af ammoniakberegninger ? i

Samlet emission: **16773,5** (kg NH₃-N/år)

Meremission (8 års-drift): **6501,9** (kg NH₃-N/år)

Meremission (nudrift): **6501,9** (kg NH₃-N/år)

4.1 Samlet ammoniakemission fra husdyrbruget (stald og lager)

Drifttype:	Ammoniakemission fra staldafsnit (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra lagre (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra husdyrbruget (kg NH ₃ -N/år)
Ansøgt drift	15835,5	938,0	16773,5
Nudrift	9737,6	534,0	10271,5
8 års-drift	9737,6	534,0	10271,5

Tabel 5: Ammoniakemission fra staldafsnit, opbevaringslagre og totalt fra husdyrbruget.

Husdyrbruget giver anledning til fordampning af ammoniak, især fra staldgulvene. Størsteparten af ammoniakken afsættes indenfor ca. 400 m, på planter, blade, bygningsoverflader mv. En del afsættes på bladene på træer i skovbryn og levende hegn, og en mindre del vil afsættes i naturarealer i nærheden, hvor det kan være med til at forrykke den økologiske balance, og fremme næringselskende plantearter, på bekostning af sårbare, nøjsomme arter, der typisk findes i næringsfattige naturarealer.

Husdyrbrugets ammoniakemission må ikke give anledning til væsentlige påvirkninger af naturområder, der er beskyttede af europæisk lovgivning (Natura 2000 områder) eller dansk lovgivning, eller som kan være leve- eller ynglelokaliteter for særligt beskyttede dyrearter (bilag IV arter). Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen inddeler naturen i kategori 1, 2 og 3 natur og fastsætter beskyttelsesniveauer som fremgår af Tabel 5.

Ammoniakfølsom natur	Beskrivelse	Krav
Kategori 1	Ammoniakfølsomme Natura 2000-naturtyper uanset størrelse jf. bilag 3 pkt. D i bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug hvis de er beliggende inden for et Natura 2000 område og er omfattet af udpegningsgrundlaget og kortlagt, samt heder og overdrev inden for et Natura 2000 område som er omfattet af § 3 i NBL ² (dvs. større end 2.500 m ²)	Max. totaldeposition (stald og lager) afhængig af antal husdyrbrug i nærheden*: 0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug 0,7 kg N/ha ved 0 husdyrbrug.
Kategori 2	Ammoniakfølsomme naturtyper som ligger udenfor Natura 2000 område: højmoser, lobeliesøer, heder der i sig selv er større end 10 ha og omfattet af § 3 i NBL og overdrev der i sig selv er større end 2,5 ha og omfattet af § 3 i NBL.	Max. totaldeposition på 1,0 kg N/ha pr. år.
Kategori 3	Ammoniakfølsomme naturtyper der ikke er omfattet af kategori 1 og 2 og som ligger uden for Natura 2000 område i form af heder, moser og overdrev der er omfattet af § 3 i NBL samt ammoniakfølsomme skove. For at være ammoniakfølsom skal skove være større end 0,5 ha og mere end 20 m bred og bevokset med træer, der danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne en sluttet skov af højstammede træer og 1) hvor der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«, 2) hvor skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller 3) hvor der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen "Arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af § 25 i	Kommunen vurderer konkret, om der skal fastsættes vilkår om max. merdeposition, og hvad det nødvendige krav til max. deposition skal være. Kravet må dog ikke være under en max. merdeposition på 1,0 kg N/ha pr. år.

² Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse LBK nr 240 af 13/03/2019

	lov om skove" og arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi.	
Beskyttede naturtyper der ikke hører under Kategori 1-3, men som efter en konkret vurdering, er ammoniak-følsomme.	Kan fx være enge, strandenge og søer	
<p>* Antallet af husdyrbrug ud over det ansøgte opgøres på følgende måde (kumulationsmodel):</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 150 kg NH₃-N pr. år indenfor 200 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 450 kg NH₃-N pr. år indenfor 200-300 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år indenfor 300-500 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 1.500 kg NH₃-N pr. år indenfor 500-1.000 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 5.000 kg NH₃-N pr. år indenfor 1.000-2.500 m</p>		

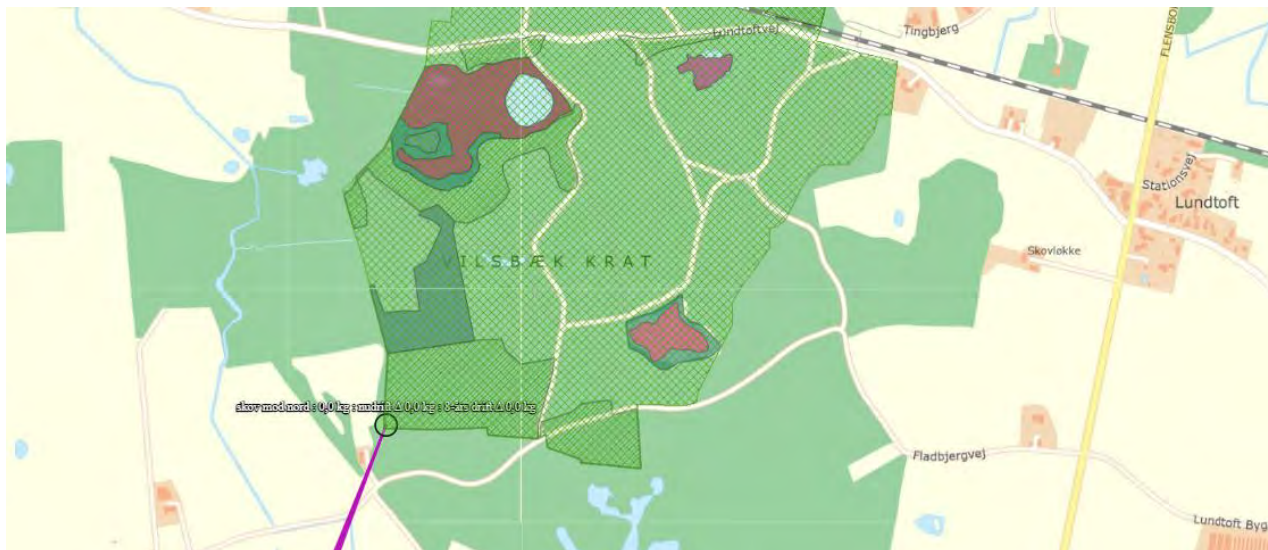
Tabel 6: Krav til maksimal total- og merdeposition af ammoniak

Kategori 1-natur

Det nærmeste kategori 1 naturområde er et skovareal med i Natura 2000 Habitatområde H84, som blandt andet omfatter Vilsbæk Krat, syd for Søgård Sø. Området ligger ca. 4,5 km nord for husdyrbruget.

Da totaldepositionen til kategori 1 naturen er på 0,0 kg N/ha/år, er det ikke relevant at se på kumulation i forhold til ammoniakdeposition fra andre husdyrbrug til naturpunktet, hvorfor der ikke er brugt tid på at finde ud af, hvor stor ammoniakemission der er fra husdyrbrug inden for en radius af 2,5 km af den nærmeste kategori 1 natur.

I Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen er det strengeste krav til den maksimale totaldeposition på kategori 1 natur med kumulation på 0,2 kg N/ha/år.

Figur 9: Nærmeste kategori 1 natur, Vilsbæk Krat

Kategori 2- natur

Den nærmeste kategori 2 mose er et overdrevsareal, der ligger ca. 1 km nord for anlægget. Der er beregnet til 4 punkter i kanten af overdrevet, da vindretningen og afstanden har lidt betydning for beregningen af ammoniakafsætningen til arealet. Ifølge beregningerne i www.husdyrgodkendelse.dk ligger den totale ammoniakafsætning her mellem 0,7 og 0,9 kg N/ha/år.

Ifølge Aabenraa Kommune er der også Kategori 2 natur i en mose, der ligger lidt vest for ovennævnte overdrev. Her er total-ammoniakafsætningen beregnet til 0,4 kg N/ha/år.

Der ligger en Kategori 2-mose ca. 1,6 km syd-øst for anlægget. Her beregnes totaldepositionen af ammoniak til 0,1 kg N/ha/år.

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens totaldepositionskrav til kategori 2 natur på maksimalt 1,0 kg N/ha/år er derved overholdt.

Figur 10: Kategori 2 og 3 natur nord for Hesteløkken 5. Kilde: netgis.aabenraa, udtræk d. 13.3.2024

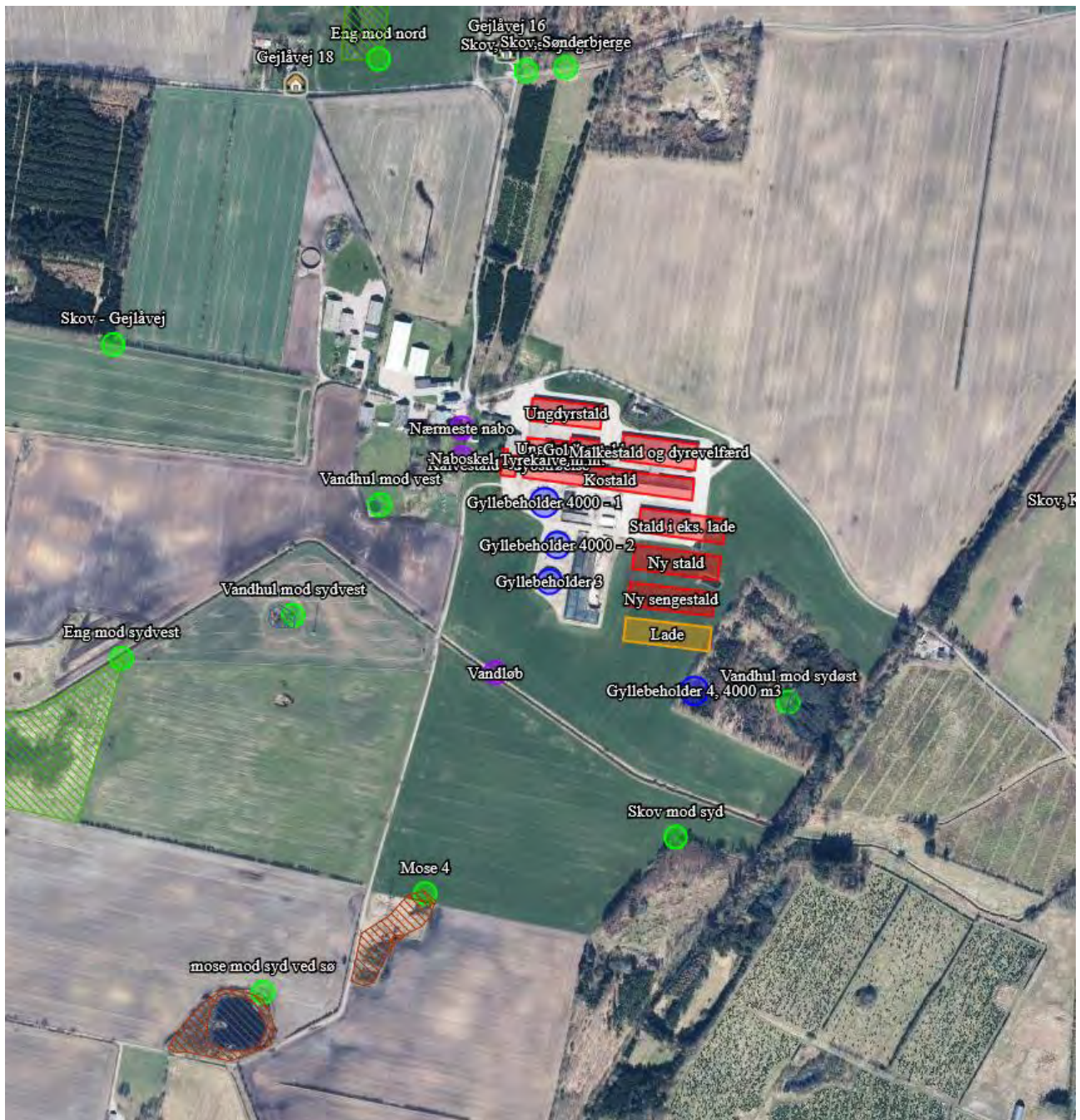
Kategori 3-natur og § 3 natur

Nogle af de naturarealer, der i Aabenraa Kommunes udpegninger er angivet som kategori 2, fremgår af www.husdyrgodkendelse.dk som kategori 3 natur.

Der er nogle mosearealer i nærheden af ejendommen, som er omfattet af husdyrlovens §7 kategori 3. Ifølge lovgivningens beskyttelsesniveauer er den tilladelige mer-deposition som udgangspunkt på 1 kg N/ha. I mose 4, der ligger mod syd, er der en beregnet mer-deposition på 0,5 kg N/ha/år. Et moseareal mod nord (gult på ovenstående kort) må forventes at modtage ca. 0,1 kg N/ha/år i mer-deposition. Mosen mod nord-øst, som også er gul på ovenstående kort, får en beregnet mer-deposition på 0,7 kg N/ha/år. Beskyttelsesniveauet for kategori 3 natur på 1 kg N/ha/år i merdeposition er således overholdt.

Figur 11: Kategori 3 natur mv. omkring ejendommen. Kilde: husdyrgodkendelse.dk

Figur 12: Natur beskyttet jf. Naturbeskyttelseslovens §3 omkring ejendommen. Kilde: husdyrgodkendelse.dk

Der er desuden foretaget depositionsregninger til nogle vandhuller syd for ejendommen (markeret med grønne prikker på kortet nedenfor). Et vandhul inde i skoven mod øst modtager ca. 2 kg N/ha/år i mer-deposition. To vandhuller mod hhv. vest og sydvest modtager ca. 0,6 kg og 1 kg N/ha/år i mer-deposition ifølge beregningerne udført i Husdyrgodkendelse.dk.

Ammoniakfølsom skov omkring ejendommen

Aabenraa Kommune har registreret en hel del skovområder rundt om ejendommen som potentielt ammoniakfølsom. Se grøn signatur på kortet nedenfor. I de fleste af skovområderne er mer-tilførslen af ammoniak under 1 kg N/ha/år, hvorved beskyttelsesniveauet er overholdt. I ét skovområde – Kelstrup Plantage – viser beregningen en mer-tilførsel af ammoniak på 1,8 kg N/ha/år som følge af udvidelsen af ejendommen. Der er tale om et skovområde, der ligger umiddelbart øst for ejendommen i en afstand af ca. 475 m. Der er tale om

en forstligt drevet skov, med forskellige nåletræ-arter. Skoven vurderes ikke at være udpræget følsom overfor en mindre øgning af tilførslen af kvælstof. Se kortet nedenfor.

Figur 13: Beskyttede vandhuller og ammoniakfølsom skov omkring ejendommen. Kilde: husdyrgodkendelse.dk

Vurdering af ammoniakdeposition til naturområder

Da Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens krav til total- og merdeposition af ammoniak til kategori 1 og 2 natur overholdes, vurderes ammoniakdepositionen til de nærliggende særligt beskyttede naturområder ikke at kunne påvirke naturarealerne negativt i væsentlig grad.

De øvrige naturområder, som er registreret som kategori 3 natur, samt de nærliggende vandhuller vil modtage mindre end 1 kg N/ha/år i merdeposition. Merdeposition på op til 1,0 kg N/ha/år medfører normalvis ikke en tilstandsændring i naturarealer, der ikke er udpræget kvælstoffølsomme.

Et enkelt vandhul, der ligger inde i den lille ikke-fredskovspligt-pålagte skov, vil blive tilført mere end 1 kg N/ha/år. Beregningen i www.Husdyrgodkendelse.dk når frem til, at der vil være en mer-tilførsel af ammoniak på 2 kg N/ha/år som følge af udvidelsen. Sønderjyllands Amt har besigtiget vandhullet i 2001, hvor der er registreret almindelige vandhulsplanter samt butsnudet frø. Vandhullet er dengang bedømt som værende meget eutrofieret. Aabenraa Kommune har besigtiget vandhullet i 2024, se artsliste på næste side. Ved besigtigelsen i 2024 blev der ikke observeret padder på lokaliteten. Vandhuller er ikke omfattet af kategori 3 i Husdyrloven, så det afhænger af en konkret vurdering, om den øgede tilførsel af kvælstof kan accepteres. Den samlede total-påvirkning fra husdyrbruget er på 2,4 kg N/ha/år. Kommunens konklusion var, at vegetationen består af næringselskende plantearter, der ikke vil blive påvirket af en mindre øgning af den luftbårne tilførsel.

Arter på hele arealet

Art

Dansk navn / Videnskabeligt navn

Liden andemad || *Lemna minor*
Lådden dueurt || *Epilobium hirsutum*
Dunet dueurt || *Epilobium parviflorum*
Bredbladet dunhammer || *Typha latifolia*
Kryb-hvene || *Agrostis stolonifera*
Bittersød natskygge || *Solanum dulcamara*
Lyse-siv || *Juncus effusus*
Almindelig star || *Carex nigra*
Sværtøvæld || *Lycopus europaeus*
Manna-sødgræs || *Glyceria fluitans*
Sideskærm || *Berula erecta*
Grå-pil || *Salix cinerea*
Bånd-pil || *Salix viminalis*
Nikkende brøndsel || *Bidens cernua*
Lav ranunkel || *Ranunculus repens*
Rørgræs || *Phalaris arundinacea*
Spring-balsamin || *Impatiens noli-tangere*
Stor nælde || *Urtica dioica*
Rød-el || *Alnus glutinosa*
Japan-pileurt || *Reynoutria japonica*
Almindelig jomfruhår || *Polytrichum commune*

Figur 13. Artsregistrering fra beskyttet vandhul i skov i nærheden af staldanlægget, Aabenraa Kommune 2024, kilde: arealinformation.dk

Baggrundsbelastningen i gennemsnit i perioden 2019-2021 ligger for det pågældende område på 18,9 kg N/ha/år. En ekstra belastning på 2,4 kg N/ha/år fra husdyrbruget giver således en samlet belastning på 21,3 kg N/ha/år.

Ifølge DCE-rapport fra 2018 vedr. Empirisk Baserede Tålegrænser, så er mange søer og vandhuller eutrofiere som følge af næringsstoffilførsel fra andre kilder. Ud fra den konkrete planteliste fra vandhullet, og kommunens konkrete vurdering, vurderes vandhullet ikke at være næringsfattigt, og det vurderes, at der ikke er risiko for tilstandsændringer som følge af den luftbårne påvirkning med ammoniak.

Navn:	Kategori:	Oprætter:	Kumulation:	Ruhed natur:	Merdeposition (kg N/ha/år):		Totaldeposition (kg N/ha/år):
					8-års drift	Nudrift:	
Mose mod sydøst	Kategori 2	Ansøger	0	Bn	0,1	0,1	0,1
OVerdrev mod nord 4	Kategori 2	Ansøger	0	Bn	0,3	0,3	0,7
Mose (ikke eng)	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,2	0,2	0,6
Skov mod syd	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	0,9	0,9	1,7
Skov, Sønderbjerge	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,7	0,7	2,5
Skov, Sønderbjerge	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,4	0,4	2,1
Skov, Kelstrup Plantage	Kategori 3	Ansøger	0	S	1,8	1,8	3,9
Eng mod sydvest	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,4	0,4	1,0
Eng mod nord	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,2	0,2	0,7
Vandhul mod sydvest	Kategori 3	Ansøger	0	V	0,6	0,6	1,5
Vandhul mod vest	Kategori 3	Ansøger	0	V	1,0	1,0	3,6
højmose mod sydøst	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	0,0	0,0	0,1
Overdrev mod nord 3	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	0,2	0,2	0,9
OVerdrev mod nord	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	0,2	0,2	0,8
skov mod nord	Kategori 1	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0
mose mod syd ved sø	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,2	0,2	0,5
Vandhul mod sydøst	Kategori 3	Ansøger	0	V	2,0	2,0	2,4
Kat 2 mose mod nord vest	Kategori 2	Ansøger	0	Bn	0,1	0,1	0,4
Skov Gøjåvej	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,7	0,7	2,2
Mose 4	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	0,5	0,5	1,0
Kat 3 Mose mod nordvest	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,1	0,1	0,4
Overdrev mod nord	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	0,2	0,2	0,7
Mose mod nordøst	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,7	0,7	1,8
Unavngivet naturpunkt 1	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	0,2	0,2	0,5

Tabel 7: Ammoniakdeposition (kg N/ha/år) ved naturområder i nærheden af husdyrbruget. Kilde: Husdyrgodkendelse.dk

3.6 Biologisk mangfoldighed/biodiversitet

Biologiske mangfoldighed/biodiversitet generelt

Den nærliggende biodiversitet, der kan forventes at blive berørt af projektet, skal beskrives, herunder biodiversitetens relative rigdom, forekomst, kvalitet og regenereringskapacitet i området og dettes undergrund.

FN definerer biodiversitet som: "*Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variationen indenfor og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer.*" Med andre ord er biodiversitet alt liv på jordkloden, herunder dyr, planter, svampe, bakterier og andet levende både på land og i vand.

Et traditionelt husdyrbrug vil kunne påvirke biodiversiteten ved at forrykke næringsstofbalancer ved udledning af ammoniak til luften, ved udslip af forurenende stoffer i form af næringsstoffer eller kemikalier, afdrift eller afstrømning af bekæmpelsesmidler anvendt i marken eller ved direkte fysisk påvirkning, fx hvis der fjernes natur, leve-, yngle- eller opholdssteder.

Påvirkningen af naturtyper med ammoniak er beskrevet i det foregående afsnit. I et efterfølgende afsnit under dette punkt beskrives bilag IV-arter og eventuel påvirkning heraf.

Der nedlægges ikke beskyttede naturområder, og der fjernes ikke levende hegn eller andre ledelinier i landskabet. Der er heller ikke pt. planer om at fjerne gamle bygninger. Et område på ca. 3400 m² af en ikke-fredskovspligtig privat skov på 3,2 ha ønskes fjernet for at få plads til både staldbygninger og ny lade. Skovarealet består af en række på ca. 10 stk. 40-50 år gamle egetræer og nogle forvoksede juletræer. De øvrige arealer, der ønskes bebygget med stalde, lade og adgangsvej er pt. dyrket mark eller køreareal, som må forventes at rumme en ret begrænset biodiversitet.

Cirka 200 meter syd for Hesteløkken 5 løber det beskyttede vandløb Gejlå, som er en spredningskorridor, og som er udpeget som særlig økologisk forbindelseslinie i kommuneplanen, som beskrevet under pkt. 3.4.

Vurdering af påvirkning af biologisk mangfoldighed / biodiversitet.

Eftersom det nye byggeri hovedsageligt placeres på dyrket mark, og i tilknytning til det i forvejen bebyggede areal, så forventes der ingen væsentlig påvirkning af biologisk mangfoldighed eller biodiversitet som følge af projektet. Der er planer om at fjerne ca. 10 % af den lille private skov, der er tale om ca. 10 egetræer og nogle forvoksede juletræer. Det vurderes, at der ikke er unikke levesteder på præcis dette areal, og at arealet udgør en så lille del af det samlede skovareal, så de dyr, der lever her, vil kunne finde levesteder i resten af skoven og de omkringliggende skovarealer.

Bilag IV-arter

Bilag IV-arter er særligt beskyttede dyrearter, der fremgår af bilag IV i EU's habitatdirektiv. Det betyder, at arternes yngle- og rasteområder ikke må beskadiges eller ødelægges.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635, Håndbog over dyrearter på habitatdirektivets bilag IV fremgår udbredelsen af forskellige arter i et grid på 10 km x 10 km fordelt over hele landet. Der er desuden udgivet en videnskabelig rapport i 2013 over overvågning af arter³ samt en videnskabelig rapport fra DCE over overvågningen af arter

---

³ Søgaard, B. & Asferg, T. (red.) 2007: Håndbog om arter på habitatdirektivets bilag IV – til brug i administration og planlægning. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. – Faglig rapport fra DMU nr. 635. 226 s. <http://www.dmu.dk/Pub/FR635.pdf>

2004-2011⁴. Af rapporterne fremgår, at nedenstående arter kan være registreret i nærområdet til husdyrbruget, se tabel 10.

Derudover er der indhentet data for registreringer af bilag IV-arter fra Miljøportalen, hvor Miljøstyrelsens og Aabenraa Kommunes registreringer af bilag IV-arter er tilgængelige. I **Fejl! Henvissningskilde ikke fundet.**10 fremgår de bilag-IV arter, der kan være til stede i området omkring husdyrbruget (en radius på cirka 1 kilometer).

Miljøstyrelsen har kigget efter Stor Vandsalamander og Spidssnudet frø i en sø nord for ejendommen i 2008 og i 2014. I 2008 blev der fundet yngel af Lille og Stor Vandsalamander, Spidssnudet frø og Butsnudet frø. I 2014 blev der alene fundet Skrubbudse-haletudser. Eftersom ammoniak-belastningen af området ligger på omkring 0,5 kg N/ha/år, og øgningen i forhold til for 8 år siden er beregnet til 0,1 kg N/ha/år, må det formodes at det er andre forhold, der har haft betydning for området som levested for salamandre og frøer. En ændring af arealanvendelsen af den omkringliggende mark, selvom marken ikke grænser direkte op til søen, kan have haft betydning for søens egnethed som levested.

Miljøstyrelsen har både i 2008 og i 2014 fundet haletudser af Spidssnudet frø og Butsnudet frø i sø lidt længere mod nordvest, i et område, som Aabenraa Kommune betegner som Kategori 2 natur.

---

⁴ AARHUS UNIVERSITET DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI Videnskabelig rapport nr. 50 fra 2013
Overvågning af arter 2004-2011 <https://www2.dmu.dk/Pub/SR50.pdf>

Figur 14: Artsfund og besøgtede områder mht. bilag 4-arter omkring Hesteløkken 5a. Udklip fra den 25-01-2021. Kilde: www.arealinformation.dk

Stik nord for ejendommen ligger et overdrev som Miljøstyrelsen har besøgt i 2015 i forbindelse med registrering af Markfirben, som også er opført på Habitatdirektivets bilag IV. Ved den lejlighed er der ikke fundet markfirben, men det udelukker ikke, at der findes markfirben i området, især hvis området holdes lysåbent med afslåning eller afgræsning.

I vandhul i skoven sydøst for ejendommen er der registreret Butsnudet frø, og almindelige vandhulsplanter, men ingen bilag IV-arter. I forbindelse med en relativt grundig besigtigelse i oktober 2024 er der ikke fundet padder i skoven mod sydøst. Der er i den forbindelse registreret almindelige, næringselskende plantearter og et beskyttet vandspejl med andemad.

Der er registreret Stor Vandsalamander i en del vandhuller i området nord for ejendommen.

Det er derfor vigtigt i forbindelse med tilrettelæggelse af markarbejdet på bedriften, at der tages udstrakt hensyn til småbiotoper, vandhuller, moser mv. Nogle forhold ændrer sig strukturelt i landbruget, og kan være svære at imødegå – nogle steder ophører afgræsning, og arealerne tages i omdrift, hvis de ikke er naturbeskyttede, eller gror til.

Det vurderes, at det lille skovareal, der ønskes ryddet for at få plads til staldene, ikke er et typisk levested for bilag 4 paddearter, da det er et tørt, sandet areal.

Pattedyr:

I Kelstrup Plantage mod øst har Miljøstyrelsen eftersøgt Hasselmus, uden at gøre fund af denne art. Hasselmusen er dog tidligere registreret i området nord for ejendommen, bla. fra Søgård Skov. Hasselmusen er særligt knyttet til uforstyrrede og krat-agtige områder i skove. Det vurderes, at den landbrugsmæssige drift på Hesteløkken 5a ikke har betydning for leveforholdene for hasselmus.

Odderen, som også er opført på Habitatdirektivets bilag IV, er i fremgang, og findes nu i store dele af Jylland, og ifølge DMU også i vandløb i Sønderjylland. DMU-rapporten nævner Sønderå, Tinglev Sø, Frøslev Mose og Hostrup Sø som vigtige områder for odder, og derudfra vurderes det, at der også er en stor sandsynlighed for, at der også er odder i Gejlå vandløbssystemet. Ifølge DCE-rapport fra marts 2021 https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2021/N2021_20.pdf er odderen nu udbredt i det meste af Sønderjylland, bortset fra Als og Sundeved. Dog er der ikke fundet spor af odder ved Gejlå hvor den går under Aabenraavej i forbindelse med Novana overvågning i 2011 og 2017. Trusler mod odderen er dels forstyrrelse og dels fiskeredskaber, som odderne kan drukne i. Det vurderes, at den landbrugsmæssige drift på Hesteløkken 5a ikke har betydning for leveforholdene for odder.

Der findes en del arter af flagermus i området, ikke mindst fordi der er meget skov i området, som tilbyder levesteder i form af hule træer mv. Ifølge DMU-rapport 635 er der registreret brunflagermus, pipistrelflagermus, trolldflagermus, dværgflagermus, sydflagermus og vandflagermus i området. Flagermus er især afhængige af gamle bygninger og hule træer, hvor de har deres sommer-kvarter, og fødesøgningsmuligheder over vandflader, afgræssede områder, langs skovbryn mv.

Der fjernes ikke gamle bygninger eller gamle træer i forbindelse med det ansøgte projekt. Det er planen at fælde ca. 8 stk. 40-50 år gamle sunde egetræer. Det kan ikke udelukkes, at der kan være flagermus, der søger føde eller har sommerkvarter langs med dette skovbryn, men eftersom det er mindre end 3,5 % af skoven, der ryddes, og der er mange andre skvområder i nærheden, vurderes det, at byggeriet og den landbrugsmæssige drift på Hesteløkken 5 ikke har væsentlig betydning for leveforholdene for flagermus i området.

Dansk navn	Videnskabeligt artsnavn	Kilde
------------	-------------------------	-------

Pattedyr		
Brunflagermus	Nyctalus noctula	DMU, DCE,
Sydflagermus	Eptesicus serotinus	DMU, DCE,
Dværgflagermus	Pipistrellus pygmaeus	DMU, DCE,
Pipistrellflagermus	Pipistrellus pipistrellus	DMU, DCE,
Vandflagermus	Myotis daubentonii	DMU, DCE,
Troldflagermus	Pipistrellus nathusii	DMU, DCE,
Hasselmus	Muscardinus avellanarius	DMU,
Odder	Lutra lutra	DMU, DCE,
Padder		
Stor vandsalamander	Triturus cristatus	DMU, DCE, naturdata
Spidssnudet frø	Rana arvalis	DMU, DCE, naturdata
Løgfrø	Pelobates fuscus	DCE
Krybdyr		
Markfirben	Lacerta agilis	DMU, DCE
Fisk		
Bæklampret		DCE

Tabel 8: Bilag IV-arter som kan være tilstede i nærheden af husdyrproduktionen.

Samlet vurdering

Den beregnede ændring i mængden af ammoniak til naturarealer i omegnen af ejendommen vurderes ikke at medføre en tilstandsændring og derved påvirke naturområderne som yngle- og levesteder negativt.

Idet der ikke fjernes gamle bygninger, og de nye bygninger hovedsageligt opføres på arealer, der i dag er dyrket mark, og på grund af afstanden til potentielle yngle- og levesteder for bilag 4 padder, samt at der ikke fjernes gamle træer, som ville være typiske opholdssteder for flagermus, og da der er mange andre skovarealer i nærheden, vurderes det derfor, at husdyrbruget ikke kan påvirke bilag IV-arters eller andre arters yngle- eller levesteder negativt.

3.7 Lugtemission

Nærmeste lugtberegningspunkter er udpeget i skema 238432 i Husdyrgodkendelse.dk.

Nærmeste nabo uden landbrugspligt er Gejlåvej 16, som ligger ca. 420 m nord for den nærmeste stald, og 603 m fra det vægtede centrum af staldene.

Derudover er der naboer uden landbrugspligt på Gejlåvej 18, som ligger ca. 500 m fra nærmeste staldbygning mod nordvest, og Hesteløkken 1, der ligger ca. 800 m fra den nærmeste stald mod sydøst.

De 2 nærmeste naboer er vist på figur 9.

Figur 15: Nærmeste nabobeboelser uden landbrugspligt.

Nærmeste samlet bebyggelse udløses af Aabenraavej 34 i Holbøl, som ligger ca. 1615 m mod øst. Dette er også det nærmeste lokalplanlagte område, idet det i kommuneplanen er udlagt som området 3.4.010.B – Møllevej, der lokalplanlagt til boliger og mindre erhverv. Dette område er så også nærmeste fremtidige byzoneareal, da det i kommuneplanen har fremtidig zonestatus "byzone".

De beregnede lugtgeneafstande til enkelt naboer, samlede bebyggelse og byzone ses i tabel 8. Det fremgår at geneafstandene er overholdt.

Der er ikke andre husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 750 kg N pr. år indenfor en radius af

300 m fra nærmeste byzone i Holbøl. Tilsvarende er der ikke andre husdyrbrug indenfor 100 m af de nærmeste enkeltnaboer. Der er derfor ikke udført beregninger med kumulation.

Samlet resultat af lugtberegning

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand (m)	Korrigeret geneafstand (m)	Vægtet gennemsnitsafstand (m)	Genekriterie overholdt
 Gejlåvej 16	0	NY	599	599	602,8	Ja
 Gejlåvej 18	0	NY	599	599	690,2	Ja
 Hesteløkken 1	0	NY	599	497,6	909,6	Ja
 Aabenraavej 27	0	NY	599	479,2	992,7	Ja
 Aabenraavej 34	0	NY	1158,5	1158,5	1599,1	Ja
 Holbøl Ejerlav, Holbøl	0	NY	1501	1501	2362,1	Ja
 Holbøl Ejerlav, Holbøl	0	NY	1501	1501	1582,2	Ja

Tabel 9: Beregning af lugtgeneafstand til nærmeste nabo, samlede bebyggelser og byzoner.

Vurdering

Husdyrgodkendelse.dk beregner udelukkende lugt fra stalde. Ud over lugt fra staldene, kan der være lugt fra gyllebeholdere. Da gyllebeholderne har fast overdækning vil dette dog være meget begrænset. Der kan forekomme lugtafgivelse fra gyllebeholderne i forbindelse med omrøring og pumpning.

Der vil også kunne forekomme lugtgener i forbindelse med udbringning af husdyrgødning på marker. Der er generelle regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen for udbringning af gylle op til byzone- eller sommerhusområder og lokalplanlagte områder, hvor lokalplanen udlægger området til boligformål. Dette betyder, at der ikke må udbringes husdyrgødning inden for 200 m fra disse områder på lørdage, søndage og helligdage.

Lugt opfattes forskelligt af forskellige personer. Det kan derfor ikke afvises, at nogle vil finde lugtgeneafstandene utilstrækkelige, mens andre ikke føler sig generet, selv om de bor inden for lugtgeneafstandene. Der er ikke kendskab til, at lugt fra husdyrbrug er direkte sundhedsskadelig.

Generelt har god hygiejne, god praksis omkring udmugning og foderhåndtering, samt renholdelse i stalde og udenomsarealer stor betydning for omfanget af lugt fra et husdyrbrug. Derudover har vindretningen en væsentlig betydning for omfanget af gener, som også afspejles i lugtgeneafstandene.

3.8 Øvrige emissioner og gener

I de efterfølgende underpunkter beskrives potentielle gener fra støj, rystelser og vibrationer, støv, lys, skadedyr og transporter.

3.8.1 Støj

Husdyrbruget giver anledning til støj i forbindelse med malkning, blanding af foder, fodring, gyllepumpning, udbringning af husdyrgødning, samt transport af dyr, foder og gylle mv.

Støjkilde	Placering	Driftstid
Malkning	Malkecenter	Ca. kl. 03.30-07 og fra kl. 15 – 18.30
Ventilation i to bygninger (Ungdyrstald 1 og Kalvestald)	I kip	Anlægget er tændt døgnet rundt, men temperaturstyret, hvorfor kun er i drift når der er behov
Kompressor / malkeanlæg	Ved mælketank	Døgnet rundt, men det er temperaturafhængigt.
Ensilering	Plansilo	Ca. 10 dage i vækstsæsonen, kl. 8-20
Gyllekørsel	Se tegning over kørselsruter	Ca. 10 dage i vækstsæsonen, kl. 8-20
Håndtering af foder	Ensilagesiloer og foderlade	Kl. 6-8.30
Kompressor i værksted	Værksted	2 timer/ugentlig

Tabel 10: Støjkilder på husdyrbruget.

Dyrene fodres en gang dagligt, og der blandes ligeledes foder en gang dagligt. Håndtering og blanding af foder foregår på plansiloerne. I forbindelse med dette kan forventes maskinstøj, som kan være til gene for naboer.

Ensilering af slæt græs foregår fra maj til september/oktober. Majs ensileres i perioden september til november. Der vil forekomme støj, når det bliver lagt i plansiloerne, men det tilstræbes, at det sker i dagtimerne, så det ikke vil være til gene for naboer. Halm køres ind i perioden juli til september, og der kan ligeledes forekomme støj- og støvgener. Det tilstræbes ligeledes, at halmindkøring sker i dagtimerne af hensyn til naboer. Det vurderes dog, at der ikke vil være støvgener udenfor ejendommen.

Indblæsning af foder i kraftfodersiloerne medfører også støj. Det er vurderet, at der indblæses foder ca. 24 gange på årsbasis.

I kalvestalden er der 2 ventilatorer og i "ungdyrstald 1" er der 7 ventilatorer. Ventilatorerne er temperaturstyrede og er kun i drift, når temperaturen i bygningerne er for høj. I de øvrige stalde anvendes alene naturlig ventilation.

Gyllen udbringes i planternes vækstsæson, som strækker sig fra februar til og med september måned. Udbringningen forventes at tage 8-10 dage fordelt over året.

Pumpning af gylle fra stald til beholder samt cirkulation i stalden sker med elpumper placeret i fortanken. Der kan forekomme både støj og lugt i forbindelse med gyllepumpning, men elpumpen er placeret nede i forbeholderen og der forventes ikke at være gener fra den udenfor ejendommen.

Der vil også foregå markarbejde i sæsonen fra februar til november, hvor der kan forekomme støj. Det vil dog tilstræbes at dette kommer til at foregå i dagtimerne. Derudover er der daglige transporter til og fra ejendommen, som primært foregår i hverdagene mellem kl. 8 og 16, men der vil dog forekomme transporter uden for dette tidsrum.

Generelt vil støjen fra produktionen ikke være til gene udenfor ejendommen, og det vurderes, at der ikke være øgede problemer mht. til støj i forbindelse med det ansøgte. Malkecenter og ensilageanlæg ligger min. 150 m fra nærmeste nabo, og afstanden bevirker i sig selv, at gener for naboer vil være begrænsede.

Vurdering af støj

Generelt vurderes støj, vibrationer og lavfrekvent støj ikke at være af et omfang, der vil kunne genere naboerne, idet de fleste støjende aktiviteter sker i dagtimerne og ved plansilo/kostald området. Der forventes ikke øget støj som følge af det ansøgte, da rutinerne er uændrede.

På baggrund af ovenstående, vurderes det, at støjen fra anlægget med tilknyttede aktiviteter er som man må forvente fra et større husdyrbrug, og at det generelt ikke vil give anledning til væsentlige støjgener for de omkringliggende nabobeboelser.

3.8.2 Rystelser og vibrationer

Der kan eventuelt forekomme mindre rystelser i forbindelse med transporter til og fra husdyrbruget og internt på husdyrbruget. Derudover vil der kunne forekomme rystelser i forbindelse med komprimering af ensilagestakken.

Vurdering af rystelser og vibrationer

Forekomst af rystelser og vibrationer vurderes at være af et omfang, der ikke vil kunne genere omgivelserne væsentligt. Den nærmeste ensilageplads ligger ca. 150 m fra nærmeste nabo. Vurdering af rystelser i forhold til transporter er beskrevet under punkt 3.8.6.

3.8.3 Støv

Støv vil primært forekomme fra transport i forbindelse med indkørsel af foder og strøelse, udbringning af gylle og dybstrøelse og markarbejde i tørre perioder, hvor evt. jord på veje kan hvirvles op. Der vil blive fejlet efter kørsel, når der er behov for det. Arealerne rundt om bygningerne og ensilagepladserne er befæstede med grus, hvilket reducerer støvgenerne.

Der kan forekomme støv ved aflæsning af fodermidler, der leveres i løs vægt. Foder læsses af i lade. Der forventes dog ikke nogen gener af denne art udenfor ejendommen. Også strøning med halm kan give anledning til støv, men da det foregår inden døre, ventes det ikke at give anledning til gener.

Vurdering af støv

Generelt vurderes støv ikke at være af et omfang, der vil kunne genere naboer, da halm opbevares og håndteres inden døre og foder opbevares i foderlade og lukkede siloer.

På baggrund af ovenstående, vurderes det, at støv fra anlægget med tilknyttede aktiviteter generelt ikke vil give anledning til væsentlige støjgener for de omkringliggende nabobeboelser.

3.8.4 Lyspåvirkning

Der ændres ikke på udendørs lys på de eksisterende bygninger. Der vil være lys i de nye kostalde og i den lade, der ombygges til stald.

Der vågelys om natten i stalden, og lyset tændes i forbindelse med morgenmalkningen.

Generelt er behovet for kunstigt lys i bygningerne lavt, da er et højt naturligt lysindfald gennem lysplader i tagene samt gennem kip og de åbne sider i staldene.

Der er LED belysning i de fleste bygninger, og der skiftes til LED efterhånden som armaturerne bliver ud-tjente.

Et godt lys i stalden har både direkte og indirekte betydning for dyrene. Det er en følge af, at dagslængden (også den kunstigt etablerede) er den ydre stimulans, der via hormoner styrer/synkroniserer dyrenes seksualadfærd og reproduktion. Til malkekøer anbefales belysningsstyrken under arbejde til 100 lux, dog 200 lux i kælvningsbokse.

FarmTest viser, at selv med fuld elektrisk belysning er lysstyrken i de fleste stalde for svag til at nå det anbefalede niveau på mindst 100 lux. Det er vigtigt, at lysstyrken er tilstrækkelig for, at køerne har gavn af lyset. For optimal mælkeproduktion og reproduktion har flere forsøg vist, at malkende køer skal have 16-18 timers lys og 6-8 timers mørke i døgnet.

Mælkeydelsen kan påvirkes ved at ændre antallet af timer med lys til malkekøer. 16 timers lys giver fx 3,3 kg mere mælk om dagen end 8 timers lys.

I foderladen vil belysningen ligeledes bestå af LED-armaturer som kun er tændt, når der er behov, og som regel kun i løbet af dagen.

Der kan forekomme dage, hvor der er behov for lys udover disse tidsrum, f.eks. ved akut behov for dyrlæge hjælp eller andre akutte situationer. Derudover kan der i forbindelse med høst og ensilering forekomme behov for lys efter solnedgang.

Det vurderes dog, at lyset fra ejendommen ikke vil være til gene for naboer.

Vurdering

Der sker ingen ændringer af udendørsbelysning som følge af det ansøgte. I forhold til det nuværende godkendte er der investeret i lav-energi-lysarmaturer i de fleste af bygningerne, hvilket har reduceret elforbruget.

Det vurderes, at naboerne ikke vil opleve gener som følge af belysningen på ejendommen, ligesom der heller ikke er kendskab til, at der har været klager over lysgener.

3.8.5 Skadedyr

I varme perioder vil fluer kunne forekomme. Klækning af fluelarver er temperaturafhængig og sker især i gødningsmåtten hos småkalve samt i efterladte foderrester. Bekæmpelse af fluer sker ved hyppig udmugning hos småkalve i sommerperioden og ved god renholdelse omkring foderbord og foderlager. Derudover sprøjtes/vandes gødningsmåtten efter behov.

Der er aftale med Mortalin omkring mus- og rottebekæmpelse. Kasser med gift tilses 5-6 gange årligt samt ved henvendelse. I øvrigt holdes ejendommen ryddelig og evt. foderspild m.v. opsamles med det samme, så risikoen for tilhold af rotter minimeres.

Vurdering af skadedyr

De beskrevne bekæmpelsestiltag vurderes det at være tilstrækkelige til, at der ikke er risiko for gener fra skadedyr eller menneskers sundhed.

3.8.6 Transporter

Transporter til og fra husdyrbruget ad offentlig vej sker via de 2 indkørsler fra Hesteløkken. Der er ikke behov for nye indkørsler. Der er derudover en indkørsel, som kun anvendes til privat kørsel til stuehuset, og en kørevej fra arbejdsarealet ved gyllebeholderne, der fører mod syd over åen til forpagtede arealer mod syd.

Transporter	Nusituation			Efter udvidelse		
	Antal/ År	Kapacitet pr. transport	Transport- middel	Antal/ År	Kapacitet pr. transport	Transport- middel
Kraftfoder	60	32 tons	Lastvogn	90	32 tons	Lastvogn
Halm	100	20 bigballe	Lastvogn	150	20 bigballe	Lastvogn
Majs og græs	550	43 m3	traktor	600	43 m3	Traktor
Sækkevare, samt big- bags	12	32 tons	Lastvogn	18	32 tons	Lastvogn
Fyringsolie	2	1.000 L	Lastvogn	2	1.000 L	Lastvogn
Dieselolie	20	Op til 5000 L	Lastvogn	25	Op til 5000 L	Lastvogn
Afhentning af døde dyr	52	1-5 stk	Lastvogn	52	1-5 stk	Lastvogn
Afhentning af dyr til slagtning	12	1-15	Lastvogn	12	1-15	Lastvogn
Afhentning af tyre- kalve	26	1-14	Lastvogn	26	1-14	Lastvogn
Afhentning af mælk	365	25 tons	Lastvogn	550	25 tons	Lastvogn
Husdyrgødning til mark	640	25 tons	Gyllevogn	1120	25 tons	Gyllevogn
Dybstrøelse til biogas	10	10 tons	Lastvogn	15	10 tons	Lastbil
Husdyrgødning af- hentning til biogas	700			570	30 tons	Lastbil
Husdyrgødning til la- gertank i marken eller afsætning til gylleafta- ler med opbevarings- aftale				800	30 tons	Lastbil
Affald	26	Op til 800 L	Lastvogn	26	Op til 800 L	Lastvogn
Sand til sengebåse				6	30 tons	Lastvogn
Transporter i alt	2.575			4062		

Tabel 11: Antal tunge transporter til husdyrbruget

Antallet af transporter er skønnede. Indenfor de senere år er der sket den ændring, at husdyrgødning afhentes til biogas. Som regel kommer lastbilen fra biogasanlægget tidligt om morgenen, så det generer lokaltrafikken mindst muligt. Den del, der ikke skal bruges som gødning på denne bedrift leveres direkte til opbevaring og anvendelse hos modtageren, hvilket betyder, at transporten med flytning af gylle til gylleaftaler bliver mindre.

For grovfodertransporterne og gylletransporterne foregår ca. 75% af transporterne på interne veje. Alt i alt skønnes det, at de ekstra transporter ikke vil give anledning til væsentlige gener for de omkringboende.

Udvidelsen af besætningen vil betyde, at der produceres ca. 50 % mere mælk. Dette vil betyde 50% flere transporter til mejeriet. Mælken afhentes pt. 1 gang dagligt, fremadrettet vil der blive hentet mælk ca. 10-11 gange om ugen.

Adgangen til ejendommen sker ad Hesteløkken. Der er ingen nabobeboelser, der berøres direkte ved ind- og udkørsel til offentlig vej. Der er to indkørsler til ejendommen fra Hesteløkken – den vestlige bruges især til transporter vedr. gylle og dybstrøelse, og den østlige, ved malkecenteret anvendes især ved afhentning af mælk.

Gyllen udbringes fra 1. marts og igennem planternes vækstsæson. Udbringningen forventes at tage 10-12 dage fordelt over året, men hovedsageligt i marts og april måned, primært i dagtimerne. En del af gylletransporterne foregår ad interne markveje, dette er især arealerne beliggende tæt på anlægget. Ved kørsel på offentlig vej passeres kun enkeltbeboelser, men ingen samlede bebyggelser og byer. Gyllen udbringes med 25 tons gyllevogn med nedfælder. Der udbringes ikke længere dybstrøelse, da dybstrøelsen afsættes til biogas. Ensilagevand og regnvand fra ensilagepladserne bringes ud med gyllevogn i det omfang, det ikke er praktisk at sprinkle det ud. Det er en maskinstation, der står for udbringning af husdyrgødning.

Antallet af transporter med kraftfoder øges med ca. 50%, ligesom antallet af køer. Mængden af grovfoder, der ensileres i siloerne på ejendommen øges ikke i forhold til det nu godkendte, da det er øget i forbindelse med den seneste godkendelse. Kraft- og proteinfoder mm. leveres normalt i dagtimerne, mens grovfoderet lægges i stak i løbet af vækstsæsonen, som strækker sig fra maj til oktober. Alt grovfoder opbevares i plansilo, så der er kort transportvej fra lager til stald. Der ensileres 4-5 gange årligt, afhængig af antal slæt græs, der tages. I forbindelse med udvidelse af staldanlægget kan det blive aktuelt i en periode at opbevare ensilage i markstak. I så tilfælde vil der blive fundet placeringer, der kan overholde husdyrgødningsbekendtgørelsens afstandskrav til dræn, vandløb, veje, boringer osv.

Hvorvidt f.eks. fodertransport og afhentning af mælk passerer tætbeboede områder, afhænger af den rute, som hhv. foderfirma / chauffør og mejeri vælger. Dette ligger udenfor ansøgers indflydelse.

Vurdering af transport

Trafikken med lastbiler til og fra ejendommen er øget de senere år, specielt i forbindelse med afsætning af gylle til biogas. Med udvidelsen vil der også blive en del transporter med husdyrgødning til lagertanke i marken. Også antallet af transporter ved afhentning af mælk vil øges. Antallet af transporter med traktor og vogn er faldet, og f.eks. udbringning af dybstrøelse med møgspreader foregår ikke længere. Tilkørselsforholdene er gode, ind- og udkørsel sker ikke lige overfor eller op til nabobeboelse. Vejene i lokalområdet er ikke meget trafikeret, så det vurderes, at det øgede antal transporter ikke vil være til væsentlig gene for naboerne. Det vurderes, at antallet af tunge transporter vil øges fra ca. 7 til ca. 11 om dagen. Hovedparten af transporterne sker i dagtimerne.

3.9 Reststoffer, affald og naturressourcer

3.9.1 Døde dyr

Døde dyr opbevares på dertil indrettet plads nord for vejen. De døde dyr er placeret skyggefuldt og på betonspalter. De døde dyr kan ikke ses fra offentlig vej og er sikret mod ådselsædende dyr ved indhegning eller overdækning med kadaverkap.

DAKA afhenter næstfølgende hverdag.

Vurdering

Det vurderes, at den nuværende placering af døde dyr ikke giver anledning til væsentlige gener for naboer eller forbipasserende, samt at spalter, kadaverkap og skygge sikrer, at fx ådselædere ikke kan tilgå de døde dyr og at opbevaring sker miljømæssigt forsvarligt.

3.9.2 Affald

Ansøger har en aftale om afhentning af erhvervsaffald med Mammen og Sønner. På husdyrbruget er der opstillet to 800 L containere. Service på maskiner foretages på værksted, så der opbevares ikke oliefiltre, batterier mv. på ejendommen. Spildolie opbevares i en 200 l tromle i værksted. Medicinrester og kanyler tages med af dyrlægen. Plast og papir sorteres for sig og afhentes af Mammen og Sønner. Generelt sorteres, opbevares og bortskaffes affald miljømæssigt forsvarligt og i overensstemmelse med Aabenraa Kommunes affaldsregulativer.

Da der ikke sker bygningsmæssige ændringer eller renovering af staldene i forbindelse med denne miljøgodkendelse, vil der ikke være en affaldsproduktion som følge af dette.

Nedenfor er affaldstyper og mængder opgjort skønsmæssigt ud fra erfaring.

Affaldstype	Opbevaringssted	Transportør	Modtageanlæg	Mængder	EAK-kode	ISAG-kode
Olie- og kemikalieaffald:						
Spildolie	Værksted i 200 L tromler	Dansk Oliegenbrug	Dansk Oliegenbrug	250 L*	13.02.08	06.01
Olie- og brændstoffiltre	Værksted	Traktorfohandler	Traktorfohandler	13 stk*	16.01.07	06.05
Blyakkumulatorer	Værksted	Traktorfohandler	Traktorfohandler	2 stk*	16.06.01	05.99
Rester af bekæmpelsesmidler	Kemikalierum i lade				20.01.19	05.12
Spraydåser	Værksted	Ansøger	Kommunal Genbrugsplads	15 stk*	15.01.10	23.00
Medicinrester	Kontor	Dyrlæge	Dyrlæge		18.02.08	05.13
Kanyler i særlig beholder	Kontor	Dyrlæge	Dyrlæge	1 boks*	18.02.02	66.00
Batterier – alle typer	Værksted	Ansøger	Kommunal Genbrugsplads	20 stk*	20.01.33	77.00
Lysstofrør og elsparepærer	På loft	Ansøger	Kommunal Genbrugsplads	35 stk *	20.01.21	79.00
Fast affald:						
Tom rent emballage (papir/pap/plast)	Værksted	Ansøger	Kommunal Genbrugsplads		15.01.01/02	50.00
Overdækningsplast + tomme sække af plast samt urent papir, plast og pap.	800 l container. Tømmes hver 14. dag	Mammen og Sønner A/S	Mammen og Sønner A/S		15.01.02	52.00
Jern og metal	På betonplads nord for ejendommen	Ansøger	Højest bydende		02.01.10	56.20

Tomme medicin- glas	Kontor	Dyrlæge	Dyrlæge	5-10 stk*	15..01.07	51.00
------------------------	--------	---------	---------	-----------	-----------	-------

* Mængder er skønnede

Tabel 12: Affald

Vurdering

Generelt vurderes husdyrbrugets fremtidig affaldshåndtering at stemme overens med kommunens erhvervs-affaldsregulativ. Og der vurderes ingen større risiko ved håndtering af de nævnte affaldstyper.

3.9.3 Olie- og kemikalier

Der er to dieseltanke på ejendommen, som står på fast bund og udendørs. Den ene er taget ud af brug, men står stadig på ejendommen. Påfyldningen sker tæt ved tanken og på fast bund.

Olietanke:	Volumen	Fremstillingsår	Tanknr.	Godkendelsesnr.
Dieselolietank (taget ud af brug)	1.800 l	1997	27 270 01	SB 600/81
Dieselolietank (erhverv)	5.900 l	2018	05012793	51-5023

Tabel 13: Olietanke

Spildolie opbevares i værksted, hvor der er fast bund. Der opbevares max 200 l spildolie på ejendommen i en olietønde og derudover er der et mindre oplag af olie svarende til max. 400 l. Olieskift på maskiner foretages normalt ved serviceeftersyn, hvorfor der kun er et mindre oplag af olie på ejendommen.

Kemikalier og vaskemidler, som anvendes til rengøring og vask af malkeanlægget opbevares i teknikrummet.

Type	Opbevaringssted	Mængder pr. år	Oplagret mængde
Bekæmpelsesmidler	Lade	250 L + 120 kg	0-10 L + 0-5 kg
Smøreolie	Værksted	300 L	Op til 400 L
Medicin	Servicebygning	4 L	300 ml
Kemikalier (rengøring)	Servicebygning	800 L	< 400 L

Tabel 14: Oplag af sprøjtemidler, kemikalier og medicin.

Pesticider opbevares aflåst i kemirum i lade.

Vask af marksprøjte og traktor, der har været anvendt til udbringning af plantebeskyttelsesmidler, sker på vaskeplads med opsamling til beholder. Uvasket sprøjte eller traktor, der er anvendt til udbringning af plantebeskyttelsesmidler, placeres på vaskeplads eller under tag. Påfyldning af sprøjte sker fra buffertank uden mulighed for tilbageløb til vandforsyningsanlæg.

Vaskepladsen er befæstet, så der ikke sker nedsivning i jorden eller afstrømning til det omgivende område. Påfyldning af plantebeskyttelsesmidler vil ske på vaskeplads med opsamling til gyllebeholder eller anden beholder, eller på det areal, hvor plantebeskyttelsesmidlet skal udbringes.

Vurdering

Det vurderes, at opbevaring af olie og kemikalier sker på forsvarlig vis, på fast bund, og at risiko for spild i forbindelse med håndtering er minimeret.

3.9.4 Råvarer

De væsentlige råvarer i forbindelse med en kvægbesætning er foder og vand.

Foder til kvæg består af ca. 50-60 % hjemmeavlet grovfoder, hovedsageligt majs og græs, samt indkøbt tilskudsfoder i form af færdigblandinger alene eller i kombination med forskellige råvarer som f.eks. sojaskrå, rapsprodukter, roepiller m.m. Foderplanen afstemmes med en mineralblanding for at tilgodese kreaturenes behov for næringsstoffer.

Fodersammensætningen afstemmes i forhold til dyrenes biologiske behov (kalv, kvie, malkende ko, goldko, slagteko og evt. slagtekalv). For at opnå så præcis en næringsstofsammensætning som muligt, udtages der analyser af grovfoderet, som ligger til grund for sammensætning af det indkøbte foder. Optimeringen af foderplanen sker bl.a. på protein, så overforsyning såvel som underforsyning undgås. Overforsyning med protein medfører en belastning på miljøet, men det overbelaster også koen.

Som nævnt i afsnittet om BAT, så følger det af den nye regulering, der blev indført den 1. august 2017, at eksisterende vilkår om fodereffektivitet er indarbejdet i produktionsarealmodellen. Fodervirkemidler som f.eks. nedsat råproteinprocent er således ikke længere optaget på Miljøstyrelsens teknologiliste. Derfor kan den hidtidige miljøeffekt af et fodervilkår ikke længere anvendes i forbindelse med en ansøgning om en ny miljøgodkendelse eller tilladelse efter lovens nye § 16a eller § 16b. De hidtidige vilkår om reduceret råprotein i foderet falder derfor bort.

Der forskes pt. intensivt i nye fodermidler til kvæg, f.eks. med et større indhold af fedt, med det formål at nedbringe methanproduktionen fra køernes fordøjelse. Når der på et tidspunkt kommer pålidelige resultater på dette område vil det formentlig blive implementeret enten som lovkrav eller som forudsætning for at levere mælk til de store mejerier.

Vandforbruget er beskrevet i afsnit 3.8.6.

Vurdering

Det vurderes, at den økonomiske tilskyndelse til at optimere fodertildelingen i sig selv bevirker, at der ikke bruges mere foder, end der er behov for. Der er til stadighed fokus på optimering af fodringen med henblik på at nedbringe specielt klimabelastningen fra husdyrbrug.

3.9.5 Energiforbrug

Husdyrbrugets energiforbrug i form af el, fyringsolie og dieselolie er opgivet i Tabel 17.

Type	Forbrug før	Forbrug efter
El, inkl. markvanding	6-700.000 kWh	900.000- 1.000.000 kWh
Dieselolie	60.000 l	100.000 l

Tabel 15: Energiforbrug

Forbruget af el er meget variabelt, da det afhænger af vanding af arealerne. Forbruget af dieselolie er øget, da bedriftens jordtilliggende er øget.

På ejendommen anvendes der primært energi til malkning, nedkøling af mælk, gyllepumpning, belysning og øvrige elektriske maskiner samt forbrug i stuehus og aftægt. Staldene har hovedsageligt naturlig ventilation, hvorfor der kun anvendes mindre mængde el til ventilatorer i to af de ældste bygninger. Der er ingen opvarmning i staldene.

Energibesparende foranstaltninger

Der er ovenlysplader i tagene på staldene, hvilket mindsker behovet for elektrisk lys. Åbne sider i staldene mindsker ligeledes behovet for elektrisk lys.

Der er de senere år skiftet til LED-belysning i de fleste af driftsbygningerne. Efterhånden som armaturerne er udtjente vil der blive skiftet til LED i de sidste bygninger også. Der er kun vågelys i staldene om natten. Vågelyset er censorstyret.

Vakuumpumper til malkerobotter er frekvensstyrede, hvilket sikrer, at der ikke bruges mere energi end nødvendigt.

Logistikken i forbindelse med fodring mv. er godt indrettet, så kørsel minimeres. I markbruget udføres der så vidt muligt flere arbejdsopgaver på én gang.

Der genvindes varme fra mælkekølingen. Varmen benyttes til at opvarme vand til vask og til opvarmning af staldkontor mv.

Ifølge normtal fra Håndbog til driftsplanlægning 2015 fra Seges er det forventelige elforbrug ca. 670 kWh pr. årsko, dog med mulighed for store variationer. Med et dyrehold på ca. 850 årskøer, giver det et elforbrug på ca. 570.000 kWh. Dertil kommer elforbruget til dyrene i ungdyrstaldene (lys, gyllepumpning), samt el til vanding. Med udvidelsen til 1300 køer vil energiforbruget blive øget, forventeligt til ca. 900.000 – 1.000.000 kWh.

Vurdering

Forbrug af energi kan påvirke klimaet negativt, men man kan ikke drive et moderne husdyrbrug uden at benytte energi. Det vurderes dog, at ansøger har et løbende fokus på at optimere på energiforbruget, ved at have fokus på energibesparelser på ejendommen.

3.9.6 Vandressourcen og vandforbrug

Husdyrbruget henter vand fra egen boring til brug i stalden. Vandforbruget lå i 2023 på 29.400 m³/år, ud fra det, der er indberettet til GEUS. Med en besætning på 1300 køer og opdræt vil vandforbruget øges til ca. 45.000 m³. Der sendes derfor en særskilt ansøgning om tilladelse til forøget indvinding.

Vand benyttes primært til drikkevand til dyr og vask af malkeanlæg samt forbrug i boligen.

Vandbesparende foranstaltninger

I følge normtal fra Håndbog til driftsplanlægning 2015 fra Seges er det forventelige vandforbrug ca. 33 m³ pr. årsko (stor race) og ca. 5,7 m³ pr. opdræt (stor race). Med den forventede fremtidige produktion på 1300 årskøer og 1100 opdræt (0-24 mdr.) giver det et vandforbrug på ca. 49.000 m³.

Der føres løbende kontrol med vandinstallationer og drikkekopper, og hvis der opstår spild, bliver fejlen udbedret hurtigst muligt, så vandspild bliver minimeret.

Der er installeret drikkekar med stor vandoverflade. Landbrugsmaskiner vaskes med højtryksrensere.

Der sker genbrug af vand fra køling af mælketanken til drikkevand til dyrene.

Vurdering af vand

Det vurderes samlet, at husdyrbruget med de beskrevne foranstaltninger begrænser vandforbruget mest muligt, samt at risikoen for udsivning til det omgivende miljø er meget begrænset. Selvom vandet hentes fra egen boring, er der et stort incitament til at undgå vandspild, fordi alt vand brugt i stalden opsamles i gyllen og skal håndteres som gylle med opbevaring og udbringning.

3.9.7 Spildevand og restvand

Afløbsforholdene på husdyrbruget fremgår af afløbstegningerne på bilag 3 og 4.

Alt afløb fra stalde samt vaskeplads ledes til fortank / gyllebeholder. Størstedelen af vandet fra ensilagepladser ledes til gyllebeholder, men kan også sprinkles ud, hvis forholdene i marken tillader det. Der er indrettet en forbeholder på ca. 30 m³, som ensilagevandet løber til, herfra ledes det til gyllebeholder og køres ud med gyllevogn. Den midterste af de tre gyllebeholdere anvendes især til ensilagevand / pladsvand og vaskevand fra malkestalden, mens de to andre tanke anvendes til lager af afgasset gylle, der kommer tilbage fra biogasanlægget. Ud over tankene på ejendommene er der indgået aftaler om opbevaring med andre landmænd, som får den afgassede gylle leveret direkte fra biogasanlægget, hvilket er med til at opfylde bedriftens kapacitetsbehov.

Afløb fra WC i stald ledes til lukket tank, der tømmes med en slamsuger efter behov.

I dag ledes størstedelen af tagvandet fra de eksisterende bygninger til godkendt forsinkelsesbassin sydøst for ejendommen. I forbindelse med det nye byggeri vil forsinkelsesbassinet blive flyttet og etableret med en størrelse, så det også kan tage vandet fra de nye bygninger. Der søges en særskilt nedsivnings- og udledningstilladelse til tagvandet.

Pladsvand fra arealer omkring bygningerne afledes til terræn eller siver ned i gruset.

Vurdering af spildevand og restvand

Da alle gyllesystemer er lukkede, vurderes der ikke at være risiko for at der sker forurening fra disse. Det vurderes, at håndtering af pladsvand med opsamling i gyllebeholder og udkørsel med gyllevogn gør, at ensilagevandet bliver fordelt i marken, når jorden kan optage det, hvorved udsivning til dræn undgås. Det vurderes, at tagvand afledes forsvarligt. Der indsendes særskilt ansøgning om udledning og nedsivning af tagvandet.

3.10 Klima

Mælkeproduktion bidrager til udledning af klimagasser som metan, lattergas og CO₂. Det er især dyrenes fordøjelse, der udleder metan, og staldgødningen, der afgiver lattergas og metan, mens CO₂-bidraget stammer fra strøm- og dieselforbruget.

Gyllen hentes hver 2. dag fra fortank, og køres til afgang i biogasanlæg. Herved bidrager ejendommen til den vedvarende energiforsyning og til en mindsket udledning af metan fra stald og lager.

Ansøger har skarpt fokus på at udnytte foderet optimalt og minimere foderspild. Der er ligeledes fokus på at spare på energiforbruget til opvarmning af vand og køling af mælk – mælken forkøles med koldt vand, som genbruges til vask og opvarmning i staldkontor mv.

Husdyrbruget leverer mælk til Arla Foods og bliver derfor tilskyndet til at arbejde på at reducere husdyrbrugets CO₂-aftryk. Det er Arlas Foods overordnede mål at reducere CO₂-udledningen med 30 procent inden 2030 og blive CO₂ neutral i 2050. Arla har lavet en ordning, så landmænd, der indrapporterer data via Arlas

klimatjekværktøj, modtager et ekstra beløb pr. leveret liter mælk. De områder, der måles med klimatjekket er antal dyr, fodersammensætning, produktion af afgrøder, anvendelse af gødning, håndtering af husdyrgødning, anlæg på gårdens område, forbrug af elektricitet, brændstof og vedvarende energi. Produktionen på Hesteløkken 5 har også gennemgået et Arla klimatjek. Med den nuværende udvikling falder CO₂-udledningen i gennemsnit med ca. 1 % om året for malkekvægsbesætninger. Det er Arla Foods mål, at andelshaverne skal øge reduktionen til ca. 3 % om året

I forhold til klimaændringer er det især et ændret nedbørsmønster, der kan tænkes at påvirke husdyrbruget, da husdyrbruget ligger langt fra havet, og derfor ikke vil være direkte påvirket af f.eks. havspejlsstigninger. Der ses en tendens til øget nedbør i det sydlige Jylland over de sidste ca. 10 år. I den forbindelse er det en fordel, at der er fast overdækning på gyllebeholderne, så der ikke unødigt opsamles regnvand.

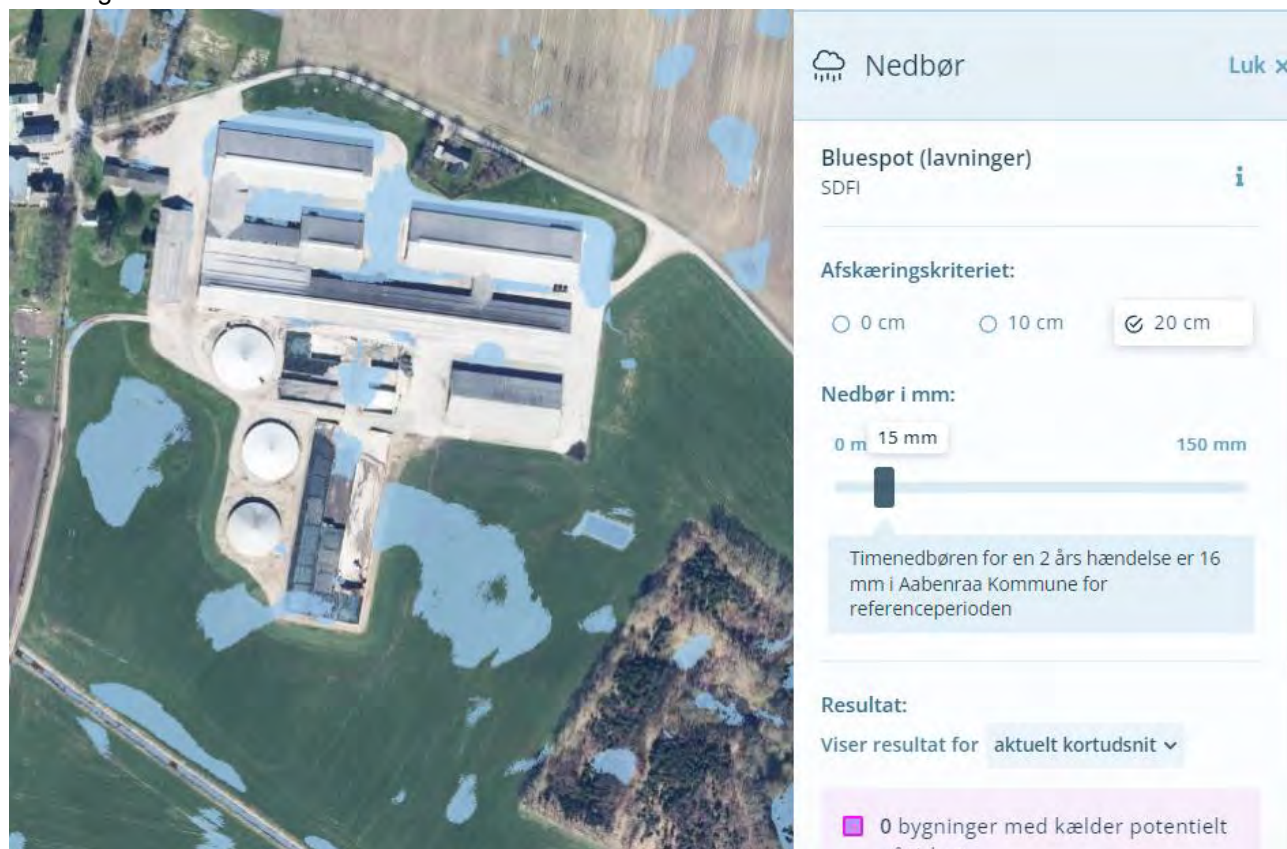
Nedenfor fremgår husdyrbrugets sårbarhed i forhold til nedbør, oversvømmelse fra vandløb samt stigende grundvandsstand.

Nedbør

Figur 13 nedenfor viser, hvor der typisk vil stå vand, ved en timenedbør på 16 mm, hvilket er defineret som en 2-års hændelse i Aabenraa Kommune.

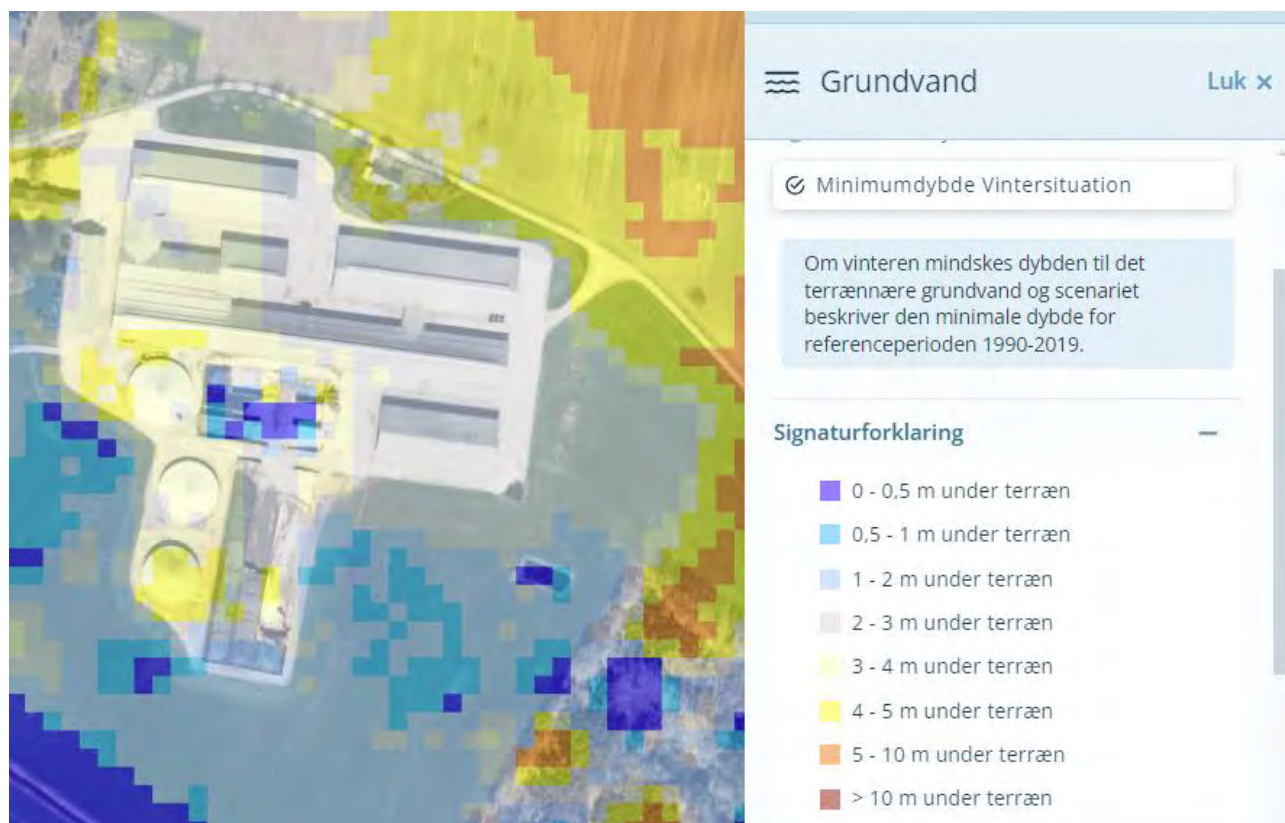
Der har ikke tidligere været problemer med oversvømmelser i staldene, ligesom der ikke tidligere har været risiko for forurening som følge af nedbør. Der er ingen møddingsplads, der kan løbe over, og ensilagepladserne er godt afgrænset i forhold til de omgivende arealer. Tagvand fra malkecenter, den nyeste ungdyrstald samt foderlade og de to nye staldbygninger ledes til nedsivningsbassin.

Der vil sket terrænregulering på området hvor de nye bygninger placeres, og tagvandet ledes til et nyt bassin, der erstatter det nuværende forsinkelsesbassin, men som ønskes placeret tæt ved vandløbet, se bilag 3 vedr. tagvand.

Figur 16: Områder der kan blive påvirket af nedbør. Kilde: kamp.miljoportal.dk

Grundvand

Figur 17: Områder der er sårbare for stigende grundvandsstand. Kilde: kamp.miljoportal.dk

Af figur 14 fremgår det, at grundvandet omkring ejendommen varierer en del, og at det under de nuværende bygninger står ca. 2-3 m under terræn. Også under gyllebeholderne er der passende afstand til grundvandet. De nye bygninger placeres i et område, hvor terrænet er lavere, og hvor der kan være behov for at hæve terrænet for at fundere de nye bygninger. Tømning af beholder sker typisk i sommerperioden, hvor grundvandsstanden er lavere, og der dermed ikke er risiko for, at bunden skydes op. Den nyeste af gyllebeholderne har pejlebrønd som bl.a. inspiceres i forbindelse med tømning af gyllebeholderne. Pejlebrøndens primære formål er at tjekke grundvandsstanden, så beholderen ikke tømmes i niveau under grundvandsstand, idet tømning under grundvandsstand vil kunne forårsage brud på gyllebeholderens bundplade og dermed utæthed. Den nye beholder vil også blive etableret med omfangsdræn.

Vandløb og hav

Figur 18: Områder der er sårbare overfor oversvømmelse fra vandløb. Kilde: kamp.miljøportal.dk

Selvom ejendommen ligger tæt på Gejlå, så ligger ejendommen så højt, at der ikke vil være risiko for oversvømmelse fra vandløbet. Kortet viser områder, der er i risiko for at blive oversvømmet ved en 100-års hændelse. Heller ikke de nye bygninger vil være sårbare overfor oversvømmelse fra vandløbet.

Vurdering

Det vurderes, at husdyrbruget gennem løbende forbedringer, gør hvad der er muligt for at nedsætte husdyrbrugets klimapåvirkninger. Husdyrbruget leverer i dag en stor del af husdyrgødningen til biogasanlæg, så det bidrager til udvinding af fornybar energi. Fremadrettet vil det være ca. halvdelen af husdyrgødningen, der leveres til biogasanlæg.

Det vurderes at husdyrbruget er indrettet og driftes, så ændrede nedbørsforhold, vandstandsstigninger fra vandløb og grundvandsstigning kan håndteres på husdyrbruget. Der er en skarp skellen mellem rene arealer og kørearealer, hvor der flyttes foder, gødning mv. Stalde og gødningsopbevaringsanlæg er udført i bestandige materialer. Forud for byggeri på de lavere arealer omkring ejendommen vil der ske terrænregulering, så bygningerne bliver funderet forsvarligt.

3.11 Forslag til egenkontrol

Der gennemføres en omfattende egenkontrol af mange forhold på ejendommen – kontrol drikkevandskvalitet til stald og malkerum, sprøjtejournal, regnskab med afsat husdyrgødning, regnskab med anvendt gødning, afsætning af dyr, medicinbehandling, beholderkontrol og meget andet. Der vurderes ikke at være behov for yderligere egenkontrol-tiltag som følge af vilkår i miljøgodkendelsen, da der ikke er installeret ekstra miljøteknologier såsom luftrensning, gylleforsuring eller gyllekøling.

3.12 BAT-Ammoniakemission

BAT-niveauet for husdyrbruget beregnes i Husdyrgodkendelse.dk og fremgår af Tabel 9.

Samlet BAT beregning 			
	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	15836	938	16773
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	15836	938	16773
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	0
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Tabel 9: BAT-beregning vedr. ammoniak fra husdyrbruget.

Forudsætningen for BAT-beregning er, at der allerede foreligger en miljøgodkendelse efter Husdyrloven på de eksisterende staldafsnit, der ikke ændres, og derfor ikke stilles nye BAT-krav til. Alle nye stalde bliver indrettet med fast gulv med dræn og spalter, og lever således op til BAT.

BAT krav opnåelig ved anvendelse af BAT for nye og eksisterende stalde				
Staldnavn	Navn på dyretype og staldsystem eller flexgruppe	Forudsætning for BAT-beregning	BAT krav ved ny stald (kg NH ₃ -N / (m ² · år))	BAT krav ved eksisterende stald (kg NH ₃ -N / (m ² · år)) ^C
Kostald	Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,89	1,16
Kostald	Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,84	0,84
Kalvestald - dybstrøelse	Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,84	0,84
Ungdyr 1	Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,89	1,16
Tyrekalve m.m.	Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,84	0,84
Goldkostald	Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,89	1,16
Goldkostald	Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,84	0,84
Ungdyrstald	Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,89	1,16
Ungdyrstald	Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,84	0,84
Malkestald og dyrevelfærd	Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,84	0,84
Malkestald og dyrevelfærd	Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,89	1,16
Stald i eks. lade	Malkekøer, kvier og stude. Fast drænet gulv med skraber og ajleaffløb	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,89	0,89
Ny stald	Malkekøer, kvier og stude. Fast drænet gulv med skraber og ajleaffløb	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,89	0,89
Ny sengestald	Malkekøer, kvier og stude. Fast drænet gulv med skraber og ajleaffløb	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,89	0,89

Tabel 10: Forudsætning for BAT-beregningen (ny eller eksisterende stald).

Vurdering

Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at BAT-niveauet for ammoniak overholdes.

3.13 Risiko for ulykker og katastrofer

Husdyrbrugets daglige tiltag for at begrænse forurening og gener er beskrevet under punkterne 3.4-3.10. Forholdsregler i forbindelse med uheld med olie, kemikalier, gylle og brand er beskrevet i husdyrbrugets beredskabsplan. Beredskabsplanen opbevares i staldkontoret og opdateres løbende, når der er behov.

De største ulykker, der kan forekomme på husdyrbruget, der kan give anledning til en akut forurening, er udslip af gylle, forurenede vand fra ensilagepladser eller fx olie. Gylleudslip vil kunne ske fx i forbindelse med overpumpning, ved brud på gyllebeholder ved påkørsel eller lignende.

Eksisterende og nye stalde, gyllekanaler og gyllebeholdere mv. er/bliver etableret med tætte og stabile bunde og sider, gyllerør er/bliver etableret tætte. Gyllebeholderne er desuden omfattet af 10 års beholderkontrollen og bliver kontrolleret løbende. Den nyeste af gyllebeholderne har omfangsdræn. Omfangsdrænet tjekkes forud for bundtømning af gyllebeholderne. Hvis vandstanden i brønden i forbindelse med omfangsdrænet står højere end bunden af gyllebeholderne, vil gyllebeholderne ikke blive tømt længere end til vandstandshøjden for at undgå, at grundvandet presser gyllebeholderens bundplader op.

Ejendommen ligger i et forholdsvis fladt terræn med god afstand til vandløb, dræn og åbne grøfter. Fra den sydligste af gyllebeholderne er der 80 m til nærmeste vandløb. Gyllebeholderne ligger lidt højere end marken mod syd, men terrænet stiger en anelse igen ned mod vandløbet, og arealet er ikke drænet, så der er ikke væsentlig risiko for forurening af vandløbet, selv hvis en beholder mod forventning skulle kollapse. Ved lækage eller kollaps vil indholdet af gyllebeholderen kunne suges op fra en lavning i marken.

Det tjekkes om der er plads i lagertankene før der overpumpes.

Gylle fra det eksisterende anlæg udsluses til fortank, hvorfra det hentes til biogasanlæg. Fra biogasanlægget bliver gyllen leveret tilbage til opbevaring på ejendommen, og afsat via biogasanlægget til andre modtagere.

Fra de nye staldafsnit ledes gyllen til ny gyllebeholder. Eftersom det er planen at bruge sand i sengebåsene i de nye stalde, så vil gyllen fra disse stalde ikke blive afsat til biogasanlæg, men opbevares i gyllebeholdere på ejendommen og udbringes her.

Maskinstation bruger læssekran, som sikrer, at der ikke sker spild i forbindelse med fyldning af gyllevogn.

I beredskabsplanen er der en nærmere instruks for, hvad der skal ske i tilfælde med bl.a. uheld med gylleudslip, olie eller kemikalier.

Vurdering

Skulle der ske udslip af gylle skal der være fokus på, at der ikke sker forurening af vandløb. Det er derfor vigtigt, at beredskabsplanen holdes opdateret, og at der er materialer til rådighed til at foretage afpropning af afløb, etablere opdæmning med, herunder graveredskaber, der kan doze jord op som barriere, så gyllen ikke kan spredes over et større område eller løbe til dræn. Det vurderes, at sandsynligheden for gylleudslip er lille, og afstanden til vandløbet er tilstrækkelig til, at der ikke er umiddelbar fare for forurening.

På grund af husdyrbrugets beliggenhed vurderes det, at der ikke er fare for menneskers sundhed eller kulturarv eller andet pga. ulykker eller katastrofer på husdyrbruget eller forbundet med husdyrbrugets drift.

3.14 Overvågning

Der forslås ingen særskilte overvågningsordninger.

Vurdering

Da der som beskrevet i de foregående punkter i miljøkonsekvensrapporten ikke vurderes at kunne forekomme væsentlige skadelige virkninger på det omkringliggende miljø, når husdyrbruget indrettes og drives som beskrevet, vurderes der ikke behov for at opstille en egentlig overvågningsordning.

Aabenraa Kommune kan ved fastsættelse af normale driftsvilkår for husdyrbruget fastholde husdyrbruget på de ansøgte tiltag samt opsætte vilkår for indgreb, såfremt husdyrbruget mod forventning medfører forøgede gener for omgivelserne.

3.15 Andet om befolkningen og menneskers sundhed

Risikoen ved MRSA, antibiotikaresistens eller smitsomme husdyrsygdomme håndteres af generelle veterinærregler i Fødevarestyrelsens regi.

Vurdering

Det vurderes, at der ikke er nogen særlige forhold på husdyrbruget eller beliggenheden i forhold til naboer der gør, at der i forbindelse med miljøgodkendelsen skal stilles særlige vilkår i forhold til menneskers sundhed.

Det vurderes endvidere, at husdyrbruget med dets beliggenhed i forhold til omgivelserne, ikke kan påvirke befolkningen og menneskers sundhed, heller ikke i forhold til samspil med de øvrige faktorer jf. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 4 stk. 8 (se punkt 3). Potentielt kunne befolkningen og menneskers sundhed blive påvirket af næringsstoffer eller kemikalier, der siver ned i grundvandet og forurener dette. Med husdyrbrugets indretning og drift vurderes det, at der er meget begrænset risiko for, at dette kan ske.

3.16 Kumulative og grænseoverskridende indvirkninger

Ansøger driver ikke andre husdyrbrug. Der er et andet husdyrbrug med erhvervsmæssigt dyrehold indenfor en afstand af 1000 meter, en mindre svineproduktion på Hesteløkken 4. Der er ikke kumulation i forhold til lugt til naboer eller ammoniakdeposition til natur med denne eller andre ejendomme

Husdyrbruget på Hesteløkken 5 ligger 6-7 km fra grænsen til Tyskland. Afstanden er så stor, at der ikke er nogen grænseoverskridende virkninger.

Vurdering

Det vurderes, at der hverken vil være kumulative eller grænseoverskridende virkninger af husdyrbruget på grund af både afstand til naboer, natur og andre husdyrbrug.

Det vurderes, at der ikke er andre eksisterende eller godkendte projekter i området, som husdyrbruget vil kunne kumulere med, som fx biogasanlæg eller godkendte men endnu ikke udvidede eller etablerede nye husdyrbrug eller lignende.

3.17 Alternative løsninger og 0-alternativet

Det ansøgte omhandler et stort nyt byggeri, som er foranlediget af de skærpede pladskrav i Lov om hold af malkekvæg. Der er regnet på forskellige andre mulige placeringer af et nyt staldanlæg – på marken nord for ejendommen og på ejendom 2. De øvrige placeringer vil være for tæt på naboer og på sårbar natur, og er derfor fravalgt.

0-alternativet vil være, at produktionen fortsætter i de eksisterende bygninger, frem mod 2034, hvor de nye pladskrav i Lov om hold af Malkekvæg træder i kraft. Hvis ikke der kan opnås godkendelse til at bygge nyt til erstatning for den nuværende store kostald, vil produktionen ikke kunne fortsætte i det nuværende omfang

efter 2034. En sådan nedslidningsstrategi vil betyde, at der vil være mindre incitament til at løbende vedligeholdelse og forbedring af anlægget, og der vil opstå større risiko for uheld og utilsigtede hændelser, hvis anlægget ikke bliver vedligeholdt ordentligt.

Vurdering

Det vurderes, at de realistiske alternativer til det ansøgte er blevet overvejet, og at det ansøgte er den bedste løsning på den pågældende ejendom.

3.18 Erhvervsmæssig nødvendighed

Ifølge Miljøstyrelsens vejledning til Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen så skal kommunen ved opførelse af ny bebyggelse vurdere, om byggeriet er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugsejendom. Hesteløkken 5 er noteret med landbrugspligt.

Miljøstyrelsen skriver i vejledningen, at det er deres vurdering, at byggeri til brug for husdyrbrug i langt de fleste tilfælde vil være erhvervsmæssigt nødvendigt, bl.a. fordi landmanden som udgangspunkt ikke har interesse i at opføre byggeri, der ikke er nødvendigt for driften af husdyrbruget, men at det er et krav, at der foretages en konkret vurdering af den erhvervsmæssige nødvendighed. I vejledningen står desuden:

"Langt de fleste husdyrbrug vil desuden ligge på landbrugsejendomme. Det vil i sådanne tilfælde sjældent være nødvendigt, at det fremgår eksplicit af afgørelsen, at der er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri. De tilfælde, hvor kommunens vurdering vil kunne have selvstændig betydning, vil formentlig alene være, hvor der er tale om så omfattende byggeri, at det får industrilignende karakter, eller tilfælde hvor der er tale om byggeri til brug for små hobbybrug. Der kan dog også være andre husdyrbrug, i praksis navnlig minkfarme, på ejendomme uden landbrugspligt. Det forhold, at kommunen vurderer, at der ikke er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri for ejendommens drift som landbrugsejendom, betyder ikke i sig selv, at byggeriet ikke kan godkendes eller tillades. F.eks. vil der kunne være behov for at fastsætte yderligere vilkår til varetagelse af landskabshensyn, hvis der er tale om byggeri af industrilignende karakter."

Vurdering

De ansøgte ændringer med forlængelse af en eksisterende bygning, opførelse af 2 nye staldbygninger, en lade og en gyllebeholder vil ikke bevirke, at husdyrbruget får industrilignende karakter. Indtrykket ud mod vejen vil i det væsentlige være uændret, da bygningernes højde, byggestil og materialevalg videreføres, og da de nye bygninger ligger lidt tilbagetrukket bag de eksisterende bygninger.

Den væsentligste begrundelse for det nye byggeri er de skærpede regler for dyrevelfærd, som gør at den nuværende lange kostald ikke længere vil være lovlig til malkende køer efter 2034. For at leve op til pladskravene til størrelsen af sengebåse og gangarealer vil det være nødvendigt at bygge nyt til at huse de fleste af køerne. For at finansiere byggeprojektet, er der nødt til samtidig at ske en udvidelse af dyreholdet, så der er flere køer til at generere indtjening.

Med det ansøgte projekt vil der være mulighed for dels at huse køerne under ombygningen og efterfølgende at gennemføre en udvidelse af dyreholdet.

4. Oplysninger om konsulenten

Ansøgningen er udarbejdet af miljørådgiver cand. silv. / landskabsforvaltning Britt Bjerre Paulsen, Spiras, som har arbejdet med landbrugets miljøforhold siden 2001, først i det daværende Sønderjyllands Amt, og siden som miljørådgiver i landboforeningen Spiras.

5. Konklusion

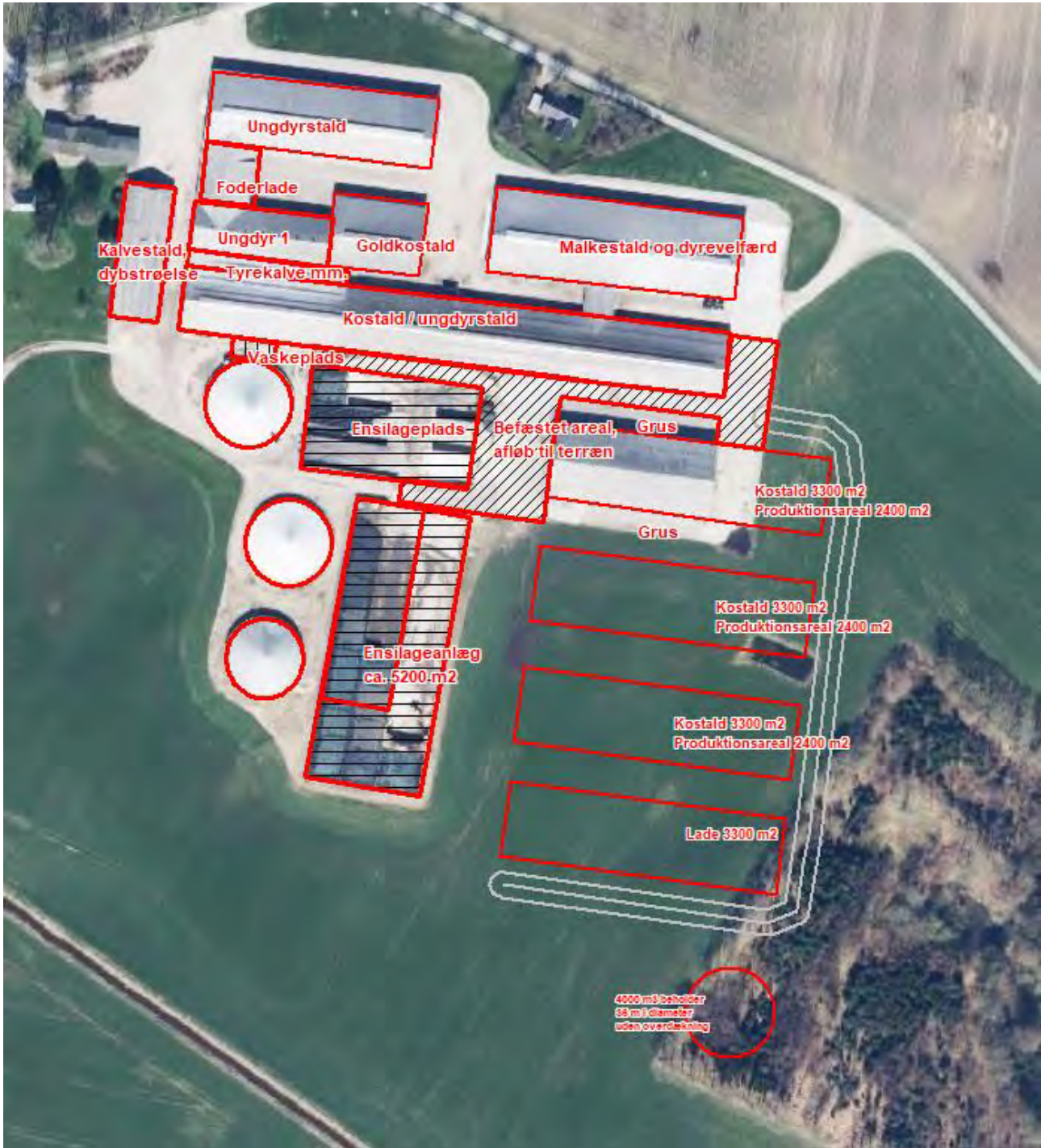
Sammenfattende vurderes det, at den ansøgte udvidelse af husdyrbruget på Hesteløkken 5 ikke vil medføre uacceptable påvirkninger af det omgivende miljø. Aabenraa Kommune kan ved fastsættelse af normale driftsvilkår for husdyrbruget fastholde husdyrbruget på de ansøgte tiltag samt opsætte vilkår for indgreb, såfremt husdyrbruget mod forventning medfører væsentlige gener for omgivelserne.

6. Referenceliste

1. Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. LBK nr 520 af 01/05/2019
2. Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug BEK nr 1261 af 26/04/2023
3. <https://kort.plandata.dk/spatialmap>
4. Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse LBK nr 240 af 04/10/2022
5. http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Opdatering_empirisk_baserede_taal-graenser.pdf
6. Danmarks Miljøundersøgelser Aarhus Universitet Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007 Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV <https://www2.dmu.dk/pub/fr635.pdf>
7. AARHUS UNIVERSITET DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI Videnskabelig rapport nr. 50 fra 2013 Overvågning af arter 2004-2011 <https://www.dmu.dk/Pub/rSR50.pdf>
8. <https://kort.toender.dk/spatialmap>

7. Bilag

Bilag 1: Situationsplan

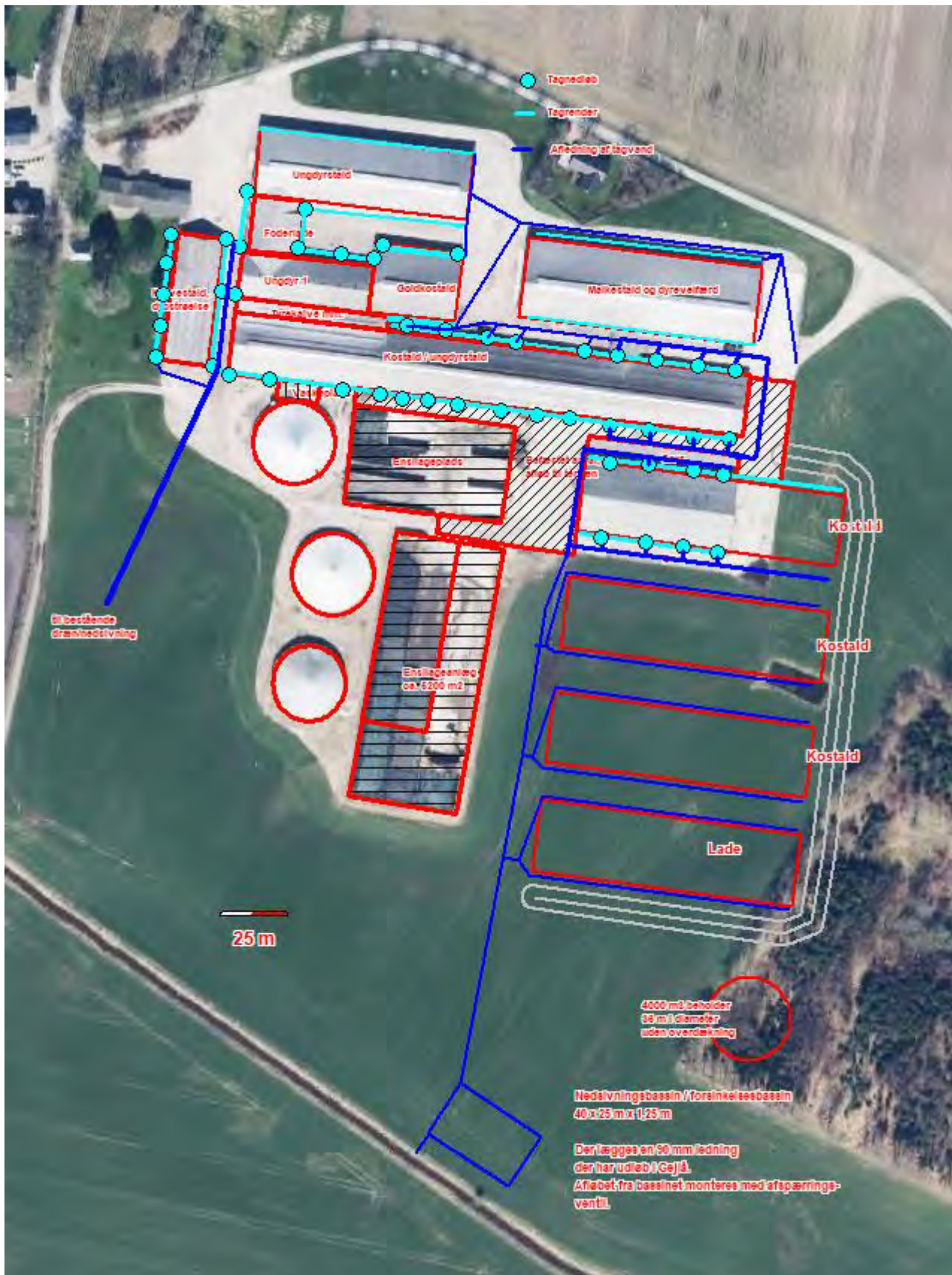

Bilag 2: Produktionsarealer

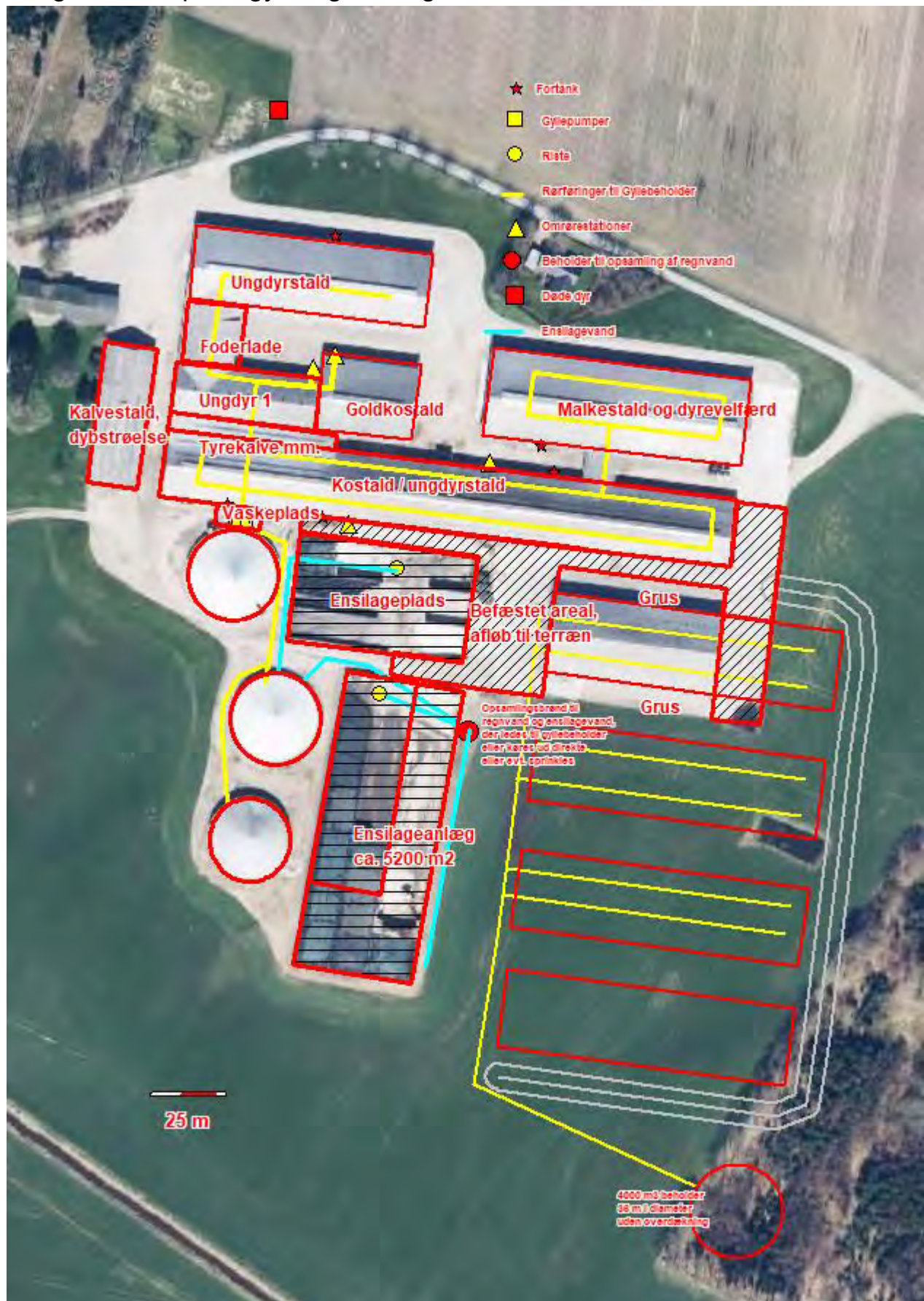

Bilag 3: Afløbsplan, tagvand

Bilag 4: Afløbsplan, gylle og ensilagevand

Bilag 5: Interne transporter

Bilag 6: Beredskabsplan

